

Innehåll

Här finner du utförlig information, instruktioner och skötselanvisningar till din nya bostad. Skötselpärmen är ett komplement till den Bostadspärm som också finns på föreningens hemsida. Varje flik inleds med en allmän skötseltext och i vissa fall typ och kulör, som följs av leverantörernas egna produktblad. Typ och kulör på exempelvis kakel och tapeter beror på vilka inredningsval du har gjort och anges därför inte här. Klicka på valfri rubrik för att komma till angiven flik. Använd ”Startsida” knappen i övre vänstra hörnet för att återvända hit.

Värme och sanitet	Radiatorer	Flik 1
	Kök och badrum	Flik 2
	Blandare, avstängning av vatten, varmvattenmätning	Flik 3
El	Elektricitet och jordfelsbrytare	Flik 4
	TV, telefon och dator	Flik 5
	Brandvarnare	Flik 6
	Porttelefon och kodlås	Flik 7
Ventilation	Ventilation	Flik 8
	Spisfläkt	Flik 9
Vitvaror	Spishäll och ugn	Flik 10
	Kylskåp och frys	Flik 11
	Diskmaskin	Flik 12
	Mikrovågsugn	Flik 13
	Tvättmaskin och torktumlare	Flik 14
Golv, väggar, tak	Kakel och klinker	Flik 15
	Parkettgolv	Flik 16
	Tapeter och målade ytor	Flik 17
	Att sätta upp saker på väggen och i taket	Flik 18
Inredning	Köksinredning	Flik 19
	Dörrar och garderober	Flik 20
	Fönster och fönsterbänkar	Flik 21
	Lås, nycklar och posthantering	Flik 22
Yttre miljö	Fasaden	Flik 23
	Balkong och uteplats	Flik 24
Leverantörer	Leverantörsregister	Flik 25
Felanmälan	JM Kundservice	Flik 26
		Flik 27
		Flik 28
		Flik 29
		Flik 30
	Övrigt	Flik 31

Radiatorer

Uppvärmning

Huset har en central frånluftsvärmepump. Frånluften från lägenheterna passerar genom en värmeväxlare som är ansluten till en värmepump. I systemet tas alltså husets varma frånluft tillvara och används för att värma vatten till radiatorkretsen och tappvarmvatten. Härifrån leds uppvärmt vatten ut till respektive lägenhet och husets radiatorkrets.

När den återvunna värmen inte räcker till kompletteras systemet med fjärrvärme.

Temperaturen på vattnet som leds fram till radiatorerna beror på temperaturen utomhus och systemet är inställt på att ge en temperatur på cirka 21° C.

Radiatorerna har även en termostatventil som känner av rummets temperatur. Det är viktigt att den inte täcks över, så att känselkroppen kan känna av rätt temperatur. När temperaturen i rummet nått upp till den förinställda temperaturen stänger termostaten tillförseln av varmt radiatorvatten. När detta inträffar blir radiatorn varm upptill och kall nedtill, för att sedan övergå till helt kall, vilket är fullt normalt.

Filter

Bakom radiatorerna i sov- och vardagsrum finns ett luftfilter där uteluften renas. Skötselinstruktionerna för filtret finns under fliken "Ventilation".

Kalla radiatorer

Är radiatorn kall, trots att termostatventilen är öppen och rummet fortfarande känns kallt, kan det bero på luft i systemet. Vid uppvärmning av kallt vatten frigörs syre. Ibland måste man därför tömma radiatorerna på överflödigt luft så att inte vattencirkulationen i systemet hindras. Det kallas att man luftar radiatorerna.

Luftning bör ske i samråd med föreningens fastighetsskötare så att denne kan svara för påfyllning av vatten i värmesystemet. När vatten fylls på tillförs återigen en mängd syresatt vatten, vilket i sin tur innebär att det efter ett tag är dags för en luftning igen. Om alla boende i ett flerbostadshus luftar sina radiatorer på samma gång kommer mängden vatten i systemet att minska kraftigt. Vattentrycket (främst i de översta lägenheterna) kan då sjunka ordentligt med kalla radiatorer och störande brusljud som följd.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det är luft i en radiator eller annat fel uppstår. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

DRIFT- OCH SKÖTSELINSTRUKTIONER

KORADO KOMPAKTRADIATORER OCH KONVEKTORER

Funktion

Radiatorerna är utformade för att värma rumsluften till önskad rumstemperatur. Radiatorn är konstruerad dels av vattenkanaler av stål, genom vilka värmeledningsvattnet cirkulerar, dels av konvektionsplåtar där luften cirkulerar. Temperaturen på vattnet fram till radiatorn (tillopp) anpassas oftast automatiskt till rådande utetemperatur med hjälp av en reglercentral och en reglerventil. Värmeledningsvattnet genom radiatorn är också oftast reglerat med någon form av temperaturstyrd ventil s k termostatventil. Ventilen är alltid monterad på radiatorns tilloppsledning och har till uppgift att öppna och stänga för värmeledningsvattnet beroende på värmebehovet i rummet.

Radiatorn kan därför variera i temperatur från rum till rum allt efter det enskilda rummets värmebehov.

Ljudproblem

Ljudproblem i en värmeanläggning beror oftast på för höga pumptryck. Därför bör man i samband med ljudproblem först kontrollera och eventuellt åtgärda detta.

Termostatventilen

Oftast är radiatorn försedd med radiatorkoppel, termostatventil, handratt eller termostat samt fördelare. Termostaten reglerar radiatorn så att den avger önskad värme. Termostaten stänger för värmeledningsvattnet när inställd temperatur råder i rummet. När rumstemperaturen sjunker, öppnar termostaten åter för det varma vattnet så att radiatorn kan värma rumsluften. Termostaten känner av temperaturen just där den sitter. Det är därför av största vikt att den placeras så att den kan känna den relevanta rumstemperaturen i rummet. Döljs termostaten bakom en skärm eller tung gardin känner den säkerligen en felaktig temperatur som inte råder i rummet i övrigt.

Försvåra inte luftcirkulationen runt termostaten genom att möblera eller hänga täta gardiner framför.

Fördelare

Fördelaren ansluter tillopps- och returledningar till radiatorn och har avstängningsventil för dessa kretsar. Detta är praktiskt om radiatorn ska demonteras i samband med tapetsering eller ommålning. Demontera täckmuttern på fördelaren, skruva in avstängningskäglan försiktigt till stopp. Radiatorn kan nu tömmas på vatten och lyftas av från konsolerna.

Bottenplugg

Radiatorn är i sitt ena nedre hörn försedd med bottenplugg eller avtappningskran. Bottenpluggen ska normalt inte röras. Om radiatorn är försedd med avtappningskran kan denna användas i samband med att radiatorn ska demonteras. Stäng radiatorns tillopps- och returledning och montera en slang över avtappningens pip. Dra slangen till lämpligt

avtappningsställe och öppna avtappningskranen med en luftningsnyckel. Öppna även avluftningsventilen så att vattnet fortare rinner ur radiatorn.

Avluftning

När anläggningen tas i drift ska all luft avlägsnas ur värmeledningen. Det kan även senare finnas ytterligare luft i anläggningen vilket försämrar eller hindrar vattencirkulationen. Detta kan höras som ett bubblande ljud i radiatorn. Luften samlas oftast i anläggningens högsta punkter. På varje radiator sitter därför en avluftningsventil placerad i något av de övre hörnen. Vid avluftning öppnas ventilen försiktigt. Sätt ett uppsamlingskärl under avluftningsventilens pip och öppna försiktigt ventilen med en luftskruvsnyckel eller skruvmejsel. Den luft som finns i radiatorn strömmar ut och till slut kommer enbart vatten. Stäng då ventilen. Livslängden på värmeanläggningen är starkt beroende av att ingen syresättning av värmeledningsvattnet förekommer. Om trycket sjunker under drift och påfyllning sker ofta, skall systemet snarast kontrolleras av fackman.

Vädring

Vädra snabbt men effektivt. Tvärdrag i fem till tio minuter är bästa tekniken för effektiv vädring med lägsta energiförlust.

Rengöring

Radiatorn ska hållas ren för bästa funktion. Rengöring ska utföras på ytor så att luften fritt kan röra sig i och omkring radiatorn. Damm och smuts kan samlas bakom radiatorn och dess konvektionsplåtar. Gör rent med hjälp av dammsugare och en smal bortse. Radiatorns lack har ett mycket gott motstånd mot slag och stötar. För rengöring används mjuk borste och dammsugare. **Vid rengöring får inga typer av lösningsmedel användas.**

Datablad

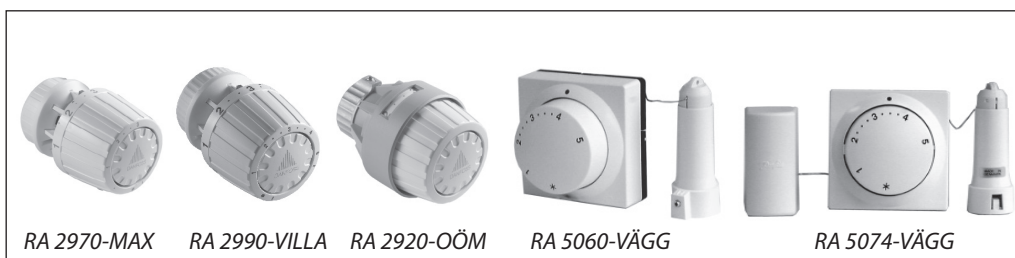
Regulatordelar RA 2000

V2-15E

Användning

Certifierade enligt
EN 215

RA 2000 är självverkande proportionalregulatorer med litet P-band. De gasfyllda termostaterna ger en markant bättre reglering än andra existerande givarprinciper vilka reagerar upp till 70% långsammare än RA 2000. Gratisvärme utnyttjas på så sätt maximalt och övertemperatur efter nattsänkning är minimal.

Radiatortermostat RA 2000 används för automatisk reglering av värmeavgivningen från radiatorer och konvektorer. Regulatordelar i olika utförande gör termostaten anpassad för installationer där möbler och gardiner annars skulle försämma reglerfunktionen. Tekniska data uppfyller kraven i EN 215-1.

Samtliga termostater finns med kapillär-rörsförbunden givare. Det tunna och smidiga kapillär-röret, 2 m långt, är upprullat runt temperaturgivar-bulb, endast erforderlig längd dras ut.

- RA 2990 och 2992-VILLA för installation där temperaturbegränsning ej krävs, t.ex. i villa.
- RA 2970 och 2972-MAX för installation i hyreshus, kontor m.m. Temp. begränsad till ca 21 °C rumstemp.
- RA 2920 och 2922-OÖM med förstärkt skydd mot åverkan.
- RA 5060 och 5074-VÄGG med separat givare och inställningsdel.

MAX- och VILLA-modellerna har den nyutvecklade snäpp-kopplingen som underlättar montaget väsentligt. Genom ett tryck på termostadelen utlöses snäpp-mekanismen och termostadelen är monterad. MAX-modellen har en låsning som säkrar termostadelen mot demontering. VILLA-modellen kan demonteras och har en täckplatta på låsningsmekanismens plats.

Beställningsnummer och data

Typ	Utförande	Inställnings- område	Kapillär-rörs- längd	Best nr	RSK nr
RA 2990 VILLA	Inbyggd givare	7-28 °C ²⁾	-	013G2990	481 90 54
RA 2992 VILLA	Separat givare	7-28 °C ²⁾	0-2 m ¹⁾	013G2992	481 90 55
RA 2970 MAX	Inbyggd givare	7-21 °C ⁴⁾	-	013G2970	481 90 56
RA 2978 MAX	Inbyggd givare	7-22 °C ⁴⁾	-	013G2978	481 90 59
RA 2977 MAX	Inbyggd givare	7-23 °C ⁴⁾	-	013G2977	481 90 58
RA 2972 MAX	Separat givare	7-21 °C ⁴⁾	0-2 m ¹⁾	013G2972	481 90 57
RA 2920 OÖM	Inbyggd givare	7-28 °C ²⁾	-	013G2920	481 90 60
RA 2922 OÖM	Separat givare	7-28 °C ²⁾	0-2 m ¹⁾	013G2922	481 90 61
RA 5062 VÄGG ⁷⁾	Separat givare och inställn.del	10-30 °C ²⁾⁵⁾	2 m	013G5062³⁾	481 84 51
RA 5065 VÄGG ⁷⁾	Separat givare och inställn.del	10-30 °C ²⁾⁵⁾	5 m	013G5065³⁾	481 84 52
RA 5068 VÄGG ⁷⁾	Separat givare och inställn.del	10-30 °C ²⁾⁵⁾	8 m	013G5068³⁾	481 84 53
RA 5074 VÄGG ⁷⁾	Sep. givare och sep. inställn.del	10-30 °C ²⁾	2+2 m	013G' ") &⁶⁾	481 84 68

- 1) Termostat med lös givare levereras med kapillär-röret upprullat på temperaturgivar-bulb. Vid montage dras endast erforderlig längd ut.
- 2) Samtliga termostater kan min. och max. begränsas inom det angivna temperatur-området.
- 3) Fjärrinställningstermostaterna levereras med adapter till RA-ventiler.
- 4) Rumstemperatur vid normala inbyggnadsför-hållanden. OBS! Kalibreringen påverkas av tilloppstemperaturen med 0,7 °C/30 °C.

- 5) Fjärrinställningstermostatens temperaturområde 10-30 °C kan ändras till 11-33 °C eller 3-23 °C.

- 6) Lev med adapter till RA.
- 7) K_s-värden vid olika p-band, se flik 15, Tabeller och diagram.

Energimärkning

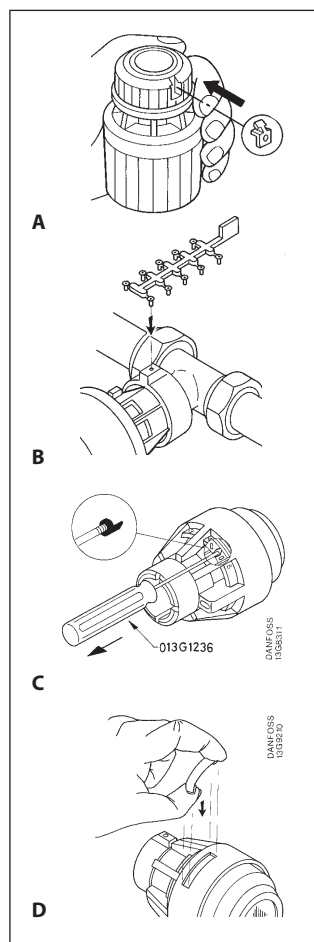
Manufacturer: **Danfoss A/S**
Model: **RA 2990**
Registration number: **10036-20110321**

Information: www.tell-online.eu

A Label of EUnited Valves
European Valve Manufacturers Association

Tillbehör

RA 2920/22-OÖM inställningsskala kan döljas med en täckplatta, vilket minskar risken för oönskad ingrepp. Täckplattan monteras i kåpens ruta.

Mejselset

Danfoss mejselset innehåller:

- En 2 mm insexmejsel som används till monteringen av RA 2920/22-OÖM och 5060-VÄGG.
- Skruvmejsel med specialgänga till:
  - montering av begränsningspinne, för låsning och begränsning av inställningsområdet på RA 2920/22-OÖM.
  - deaktivering av plomberingsmekanism för RA-snäpp.

(A) *Plomberingsmekanism för RA-VILLA*
Plomberingsmekanismen monteras i låsringen istället för täckplattan. Mekanismen aktiveras när termostatdelen är monterad, och kan bara demonteras med Danfoss special-verktyg.

(B) *Plomberingsplugg till låsskruv för RA 2920/22-OÖM*

Plomberingspluggen monteras i låsskruvens sexkantshål så att inte oönskad demontering kan ske.

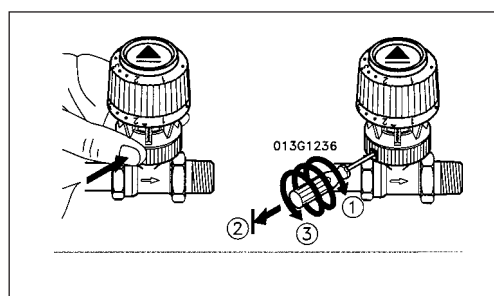
(C) *Begränsningspinne för RA 2920/22-OÖM*

Begränsningspinne till RA 2000, utförandet är sådant att inställningen på termostaten kan ändras med hjälp av Danfoss specialverktyg (termostaterna levereras med 2 st begränsningspinnar).

(D) *Täckplatta för inställningsskala*

Benämning	Anmärkning	Best nr
Adapter till RA 5060	För RAVL-ventil 26 mm hals	013G5192
Adapter till RA 5060	För RAV-ventil 34 mm hals	013G5193
Kompaktadapter RA 5060	För RA-ventil	013G5190
Begränsningspinnar	Till RA 2990/2992 (30 st)	013G1215
Begränsningspinnar	Till RA 2920/2922 (30 st)	013G1237
Mejslar till låsskruv/begränsning/plombering		013G1236
Packbox	(10 st/förpackning)	013G0290
Plomberingsplugg till sexkantskruv	(5 x 10 st/förpackning)	013G1232
Plomberingsmekanism	För RA-VILLA (20 st/förpackning)	013G5241
Sockel och klammer	För givare RA	013G1230
Täckplatta	För skala på RA 2920-OÖM (20 st/förpackning)	013G1672

Plombering

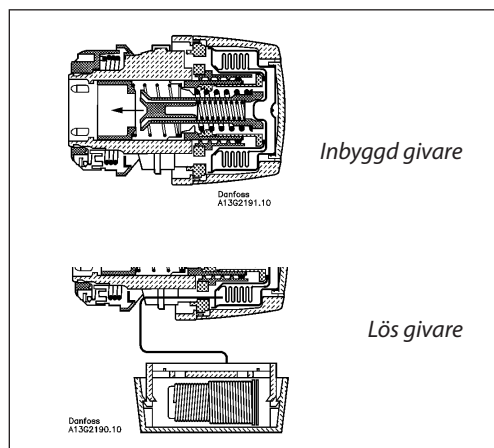

När termostatdelen är monterad trycks plomberingsmekanismen in helt.

Plomberingsmekanismen demonteras:

1. Specialskruvmejsel skruvas in i hålet
2. Drag ut skruvmejsel
3. Skruva ut skruvmejsel

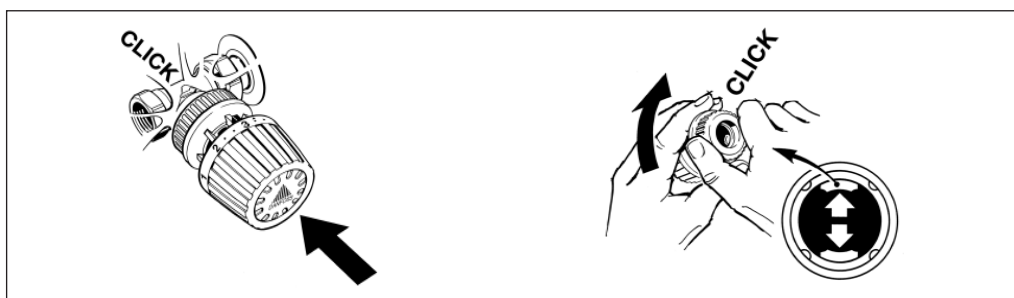
Konstruktion

Radiatortermostaten består av termostat RA 2000 och ventil RA-N eller RA-G. Delarna beställs var för sig. Ventilens packbox kan bytas under drift.

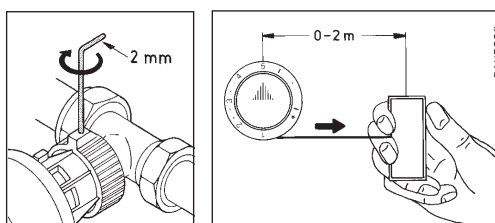
1. Inbyggd givare
2. Bälgelement
3. Inställningsvred
4. Inställningsfjäder
5. Begränsningspinne
6. Lös givare
7. Kapillärör

Montering

Vid montering av lös givare dras endast erforderlig längd av kapillärroret ut.

Montering av RA-VÄGG, se separat instruktion som bifogas produkten.

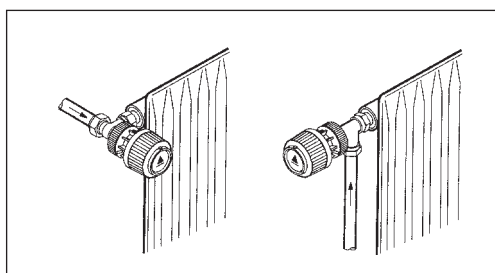
Termostatdelar med snäpp-koppling monteras lätt och utan verktyg: Tryck på termostatdelen på ventilhuset. En spännring medför att låsningsmekanismen utlöses vid beröring mot ventilhuset.

Från fabrik är låsningsmekanismen spänd och montageklar. Vid upprepat montage och demontering spänns mekanismen manuellt genom att vrida på spännringen.

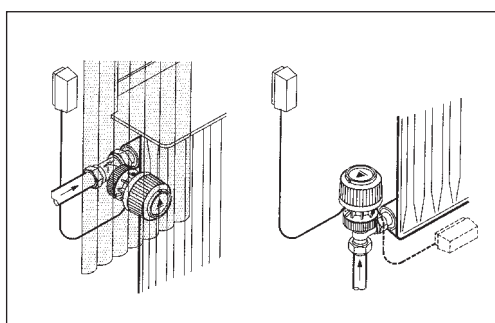
På OÖM och fjärrinställningselement dras låsskruven med en 2 mm sexkantnyckel.

Val av termostat

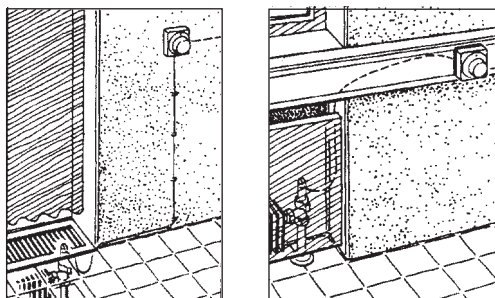
Val av termostat görs enligt nedan:
Termostatens givare ska alltid kunna känna rumstemperaturen

Termostat med inbyggd givare
En radiatortermostat med inbyggd givare bör användas på en radiator där rumsluften kan cirkulera förbi termostaten.

Termostat med lös givare
En radiatortermostat med lös givare bör användas när termostaten monteras lodrät uppåt, eller när termostaten monteras på radiator där gardiner, möbler, breda fönsterbänkar eller drag påverkar inställningen.
I svårbedömda inbyggnadsförhållanden bör alltid en radiatortermostat med lös givare användas.
Fjärrinställningstermostat

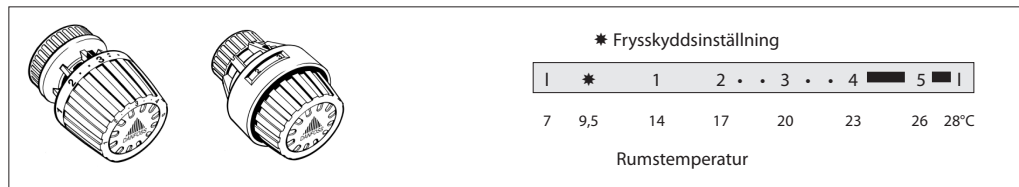
Fjärrinställningstermostaten används när en radiator eller en konvektor är monterad så att det omöjliggör en inställning av temperaturen.
Fjärrinställningstermostaten har givaren och inställningsdelen sammanbyggda. Därför ska fjärrinställningstermostaten monteras där en enkel inställning kan göras och givaren även kan registrera rumstemperaturen.

Inställning

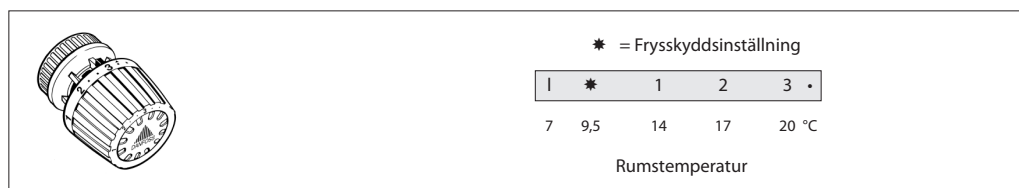
Temperaturen som motsvarar termostatsens inställningssiffror framgår av temperaturskalorna nedan.
De angivna värdena är vägledande, på grund av att den uppnådda temperaturen ofta kan vara

påverkad av bl a inbygggnadsförhållanden. Temperaturskalorna är angivna i europeisk standard vid 2 K P-band. Normalt fås en rumstemperatur på ca 20 °C vid inställning 3.

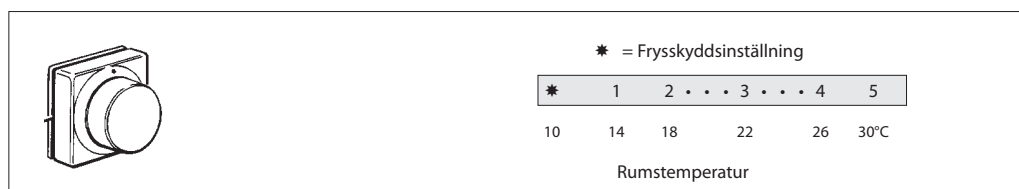
RA 2990, RA 2992-VILLA
RA 2920, RA 2922-OÖM

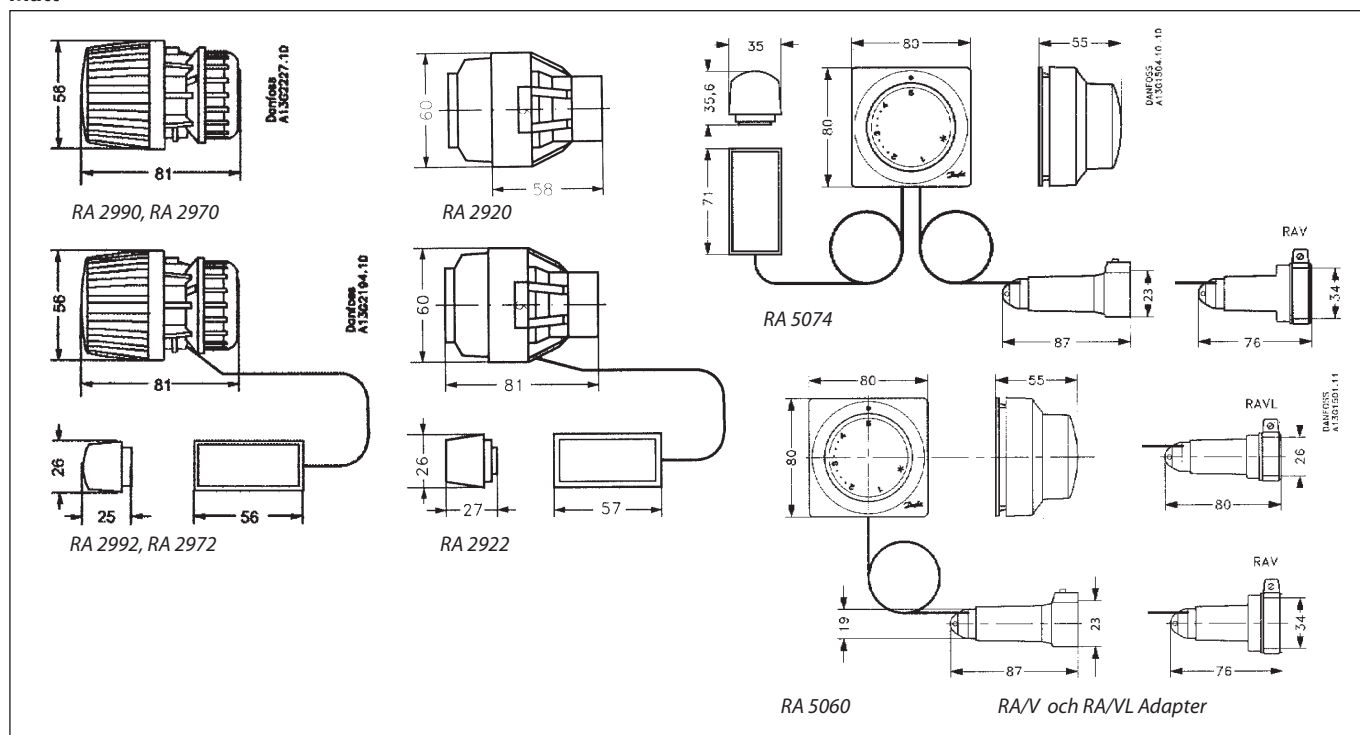
RA 2970, RA 2977,
RA 2978, RA 2972-MAX

RA 5062, RA 5065,
RA 5068, 5074-VÄGG

Mått

Danfoss AB

SE-595 82 Mjölby
Industrigatan 7
Tfn 0142-885 00
Fax 0142-885 09
www.danfoss.se

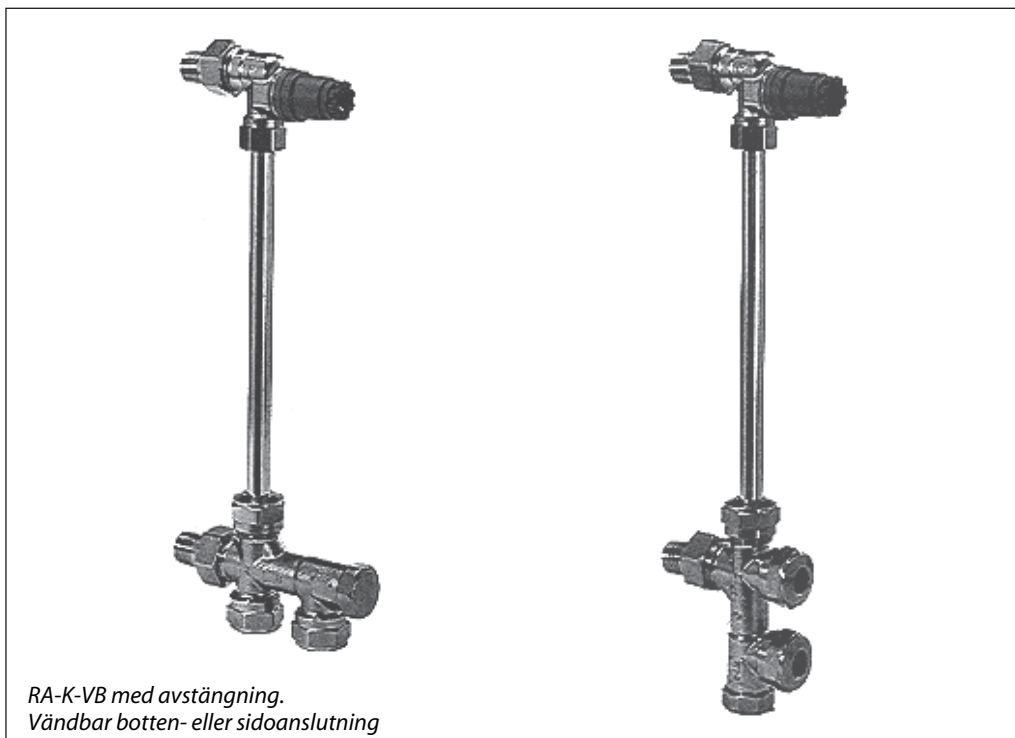
Danfoss tar ej på sig något ansvar för eventuella fel i kataloger, broschyrer eller annat tryckt material. Danfoss förbehåller sig rätt till (konstruktions) ändringar av sina produkter utan föregående avisering. Det samma gäller produkter upptagna på inestående order under förutsättning att redan avtalade specifikationer ej ändras.

Datablad

Radiatorkoppel RA-K-VB

V2-30E

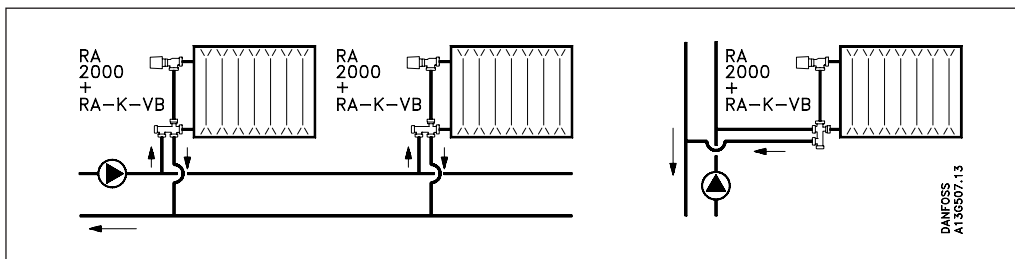
Användning

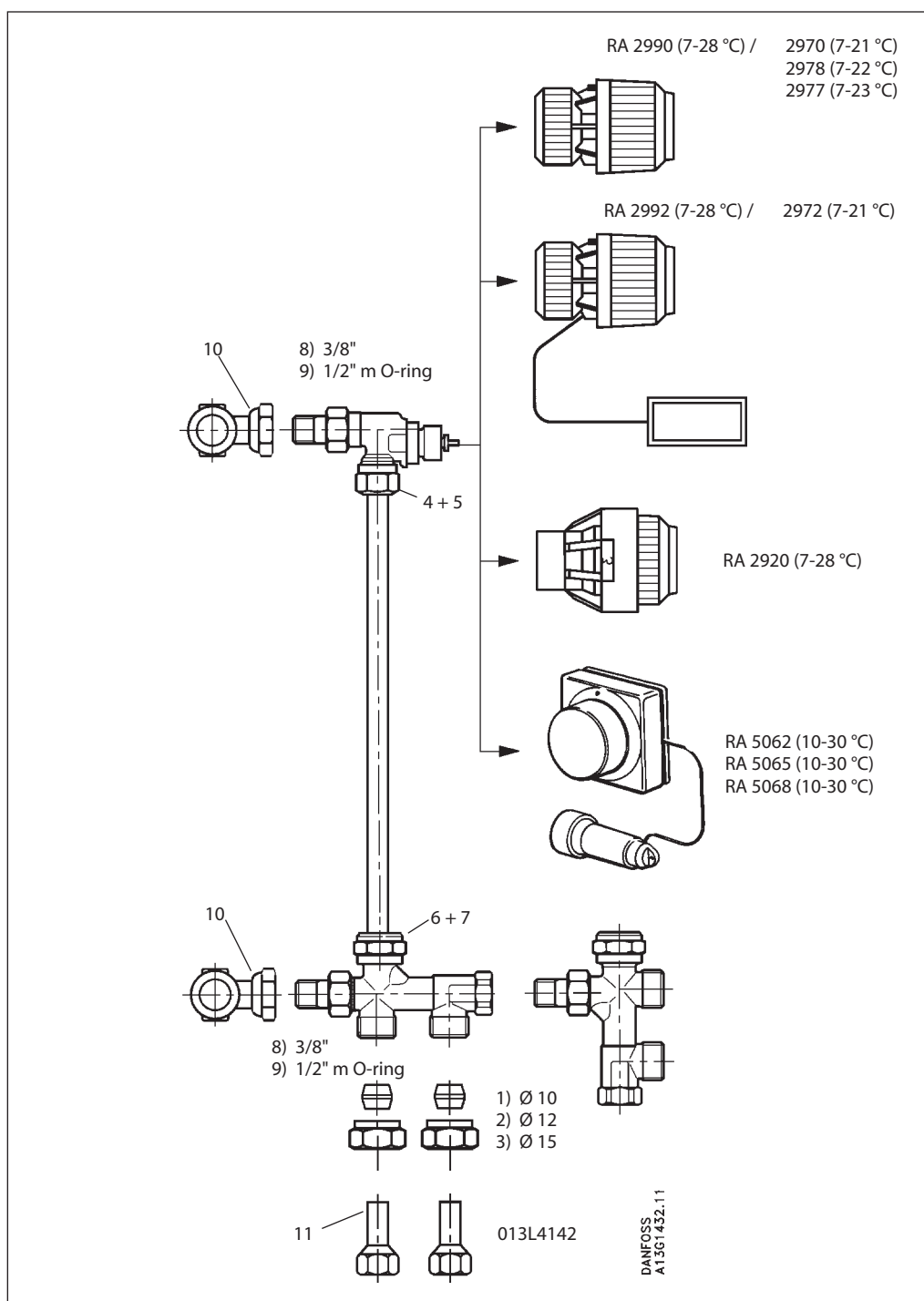
- RA-K-VB används i tvårörsanläggningar med pumpcirkulation.
- Passar till alla termostater i RA 2000-serien samt termomotor TWA-A.
- Rationell och arbetsbesparande montering.
- Levereras med vändbar underdel för botten- eller sidoanslutning.
- Levereras med avstängning mot radiatoren.
- Har inbyggd förinställning med $k_v = 0,04 - 0,50 \text{ m}^3/\text{h}$. Förinställningen plomberas när termostaten monteras på ventilen.

Om det är nödvändigt att tillsätta kemikalier i det cirkulerande vattnet för att minska kalkavsättning och korrosion är det viktigt att leverantörens anvisningar följs.

Princip

Beställning

Radiatorkoppel

Benämning	Anmärkning	Best nr	RSK nr
Ventilhus	Med injustering	013G3255	481 47 65
Underdel	Vändbar med avstängning för botten eller sida	013G3134	481 47 87
Mellanrör	600 mm	192N0509	481 47 47

Beställning

Färdigdragna radiatorkoppel för Thermopanel i industripack

Höjd mm	Rörlängd mm	Bottenkopplade RSK nr	Best nr	Sidokopplade RSK nr	Best nr
300	202	481 47 80	013G6641	481 47 88	013G6645
400	302	481 47 81	013G6642	481 47 89	013G6646
500	402	481 47 82	013G6643	481 47 90	013G6647
600	502	481 47 83	013G6644	481 47 91	013G6648

Ventilhus, mellanrör och underdel. Exkl. kopplingar mot radiator och rörnät.

Datablad
Radiatorkoppel RA-K-VB för tvåörsanläggningar

Ventilhus, mellanrör och underdel

Höjd mm	Rörlängd mm	Purmo RSK nr	Best nr	Lenhovda RSK nr	Best nr	Epecon RSK nr	Best nr
300	199					481 48 83	013G6620
300	209	481 48 41	013G6606	481 48 41	013G6606		
400	299					481 48 84	013G6621
400	309	481 48 63	013G6607				
440	349			481 48 58	013G6608		
450	359	481 48 46	013G6609				
500	399					481 48 85	013G6622
500	409	481 48 64	013G6610	481 48 64	013G6610		
590	495			481 48 59	013G6611		
600	499					481 48 86	013G6623
600	509	481 48 50	013G6612				
700	599					481 48 87	013G6624
740	649			481 48 53	013G6613		
900	799					481 48 88	013G6625
900	809	481 48 65	013G6614				

Höjd mm	Rörlängd mm	Brugman RSK nr	Best nr	Korado RSK nr	Best nr	
300	202	481 48 42	013G6615			
300	205			481 47 06	013G6601	
400	302	481 48 45	013G6616			
400	305			481 47 07	013G6602	
500	402	481 48 48	013G6617			
500	405			481 47 08	013G6603	
600	502	481 48 51	013G6618			
600	505			481 47 09	013G6604	
900	802	481 48 62	013G6619			
900	805			481 47 10	013G6605	

Radiatorkoppel RA-K-VB-N för tvåörsanläggningar

Ventilhus, vinkelrör, kompressionskoppling, mellanrör och underdel

Höjd mm	Rörlängd mm	Purmo RSK nr	Best nr	Lenhovda RSK nr	Best nr	Epecon RSK nr	Best nr
300	161					481 48 30	013G6626
300	170	481 47 92	013G6632	481 47 92	013G6632		
400	261					481 48 31	013G6627
400	270	481 47 93	013G6633				
440	310			481 84 07	013G6634		
450	320	481 47 94	013G6635				
500	361					481 48 29	013G6628
500	370	481 47 95	013G6636	481 47 95	013G6636		
590	460			481 84 08	013G6637		
600	461					481 48 32	013G6629
600	470	481 47 96	013G6638	481 47 96	013G6638		
700	561					481 48 33	013G6630
740	610			481 84 09	013G6639		
900	761					481 48 34	013G6631
900	770	481 47 97	013G6640	481 47 97	013G6640		

För beställning av tillbehör, se sid 6.

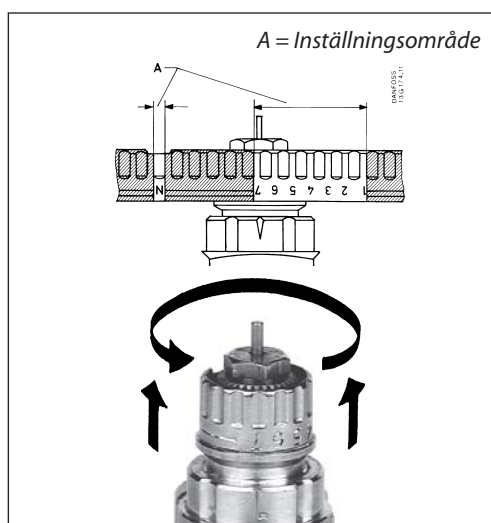
Radiatorkoppel löst monterat i plastpåse

Radiatorhöjd	Anmärkning	Best nr	RSK nr
600 mm	Komplett koppel med 12 X 1,5 anslutningar mot rörnät	013G3223	481 77 90

Inkl. kopplingar mot radiator (1/2").

Inställning av variabel ventilkapacitet

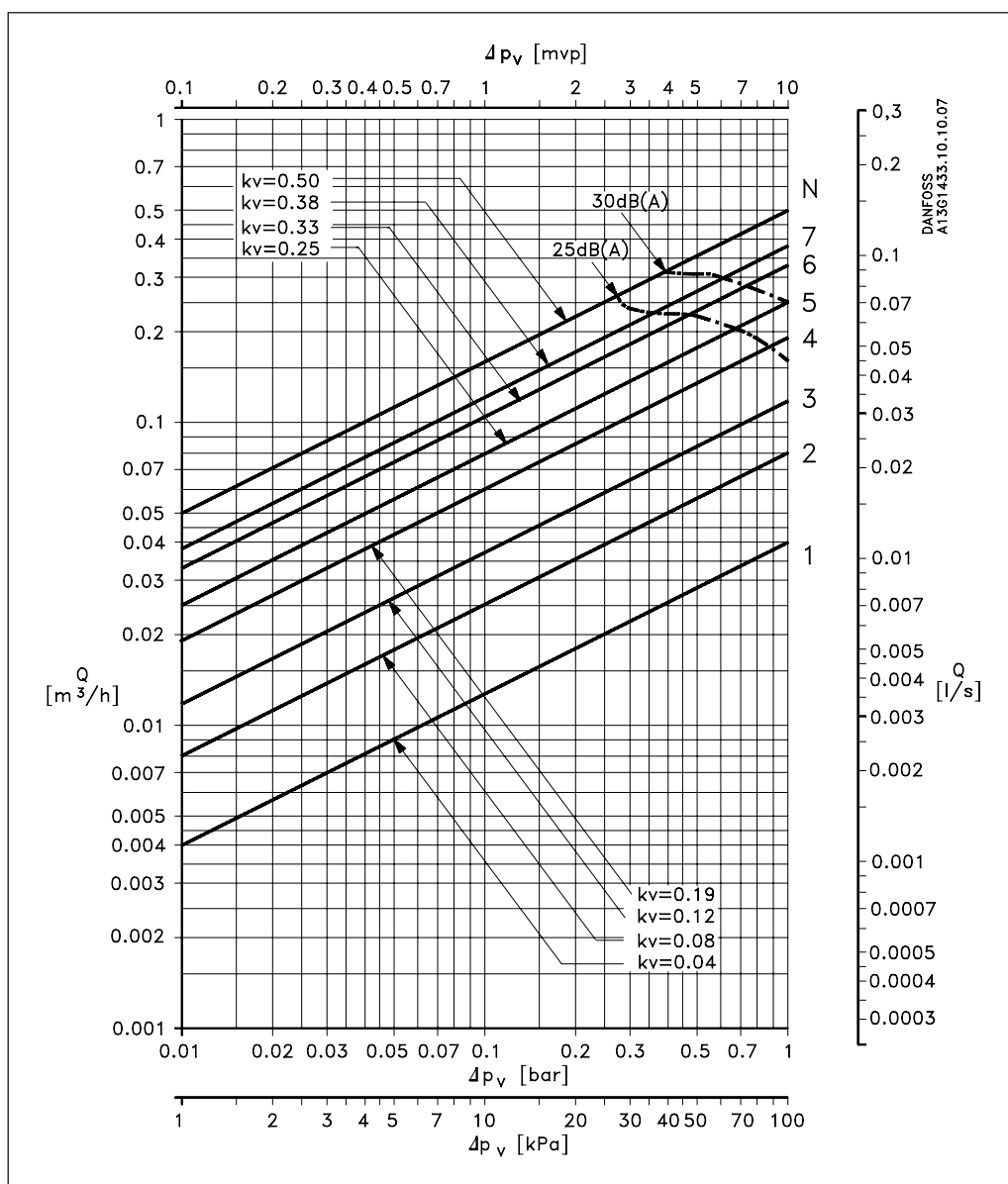

RA-K-VB ventilen ger möjlighet till justering av kapaciteten.

- Ventilens kapacitet justeras genom att lyfta skalringen och vrida den till önskad inställning.
- Ventilens kapacitet kan justeras mellan inställning min och 7 samt ställas fast på inställning N.
- Inställning utanför dessa värden bör inte användas.
- K_v -värden mindre än 0,05 kan ge problem med luft och bör inte användas.

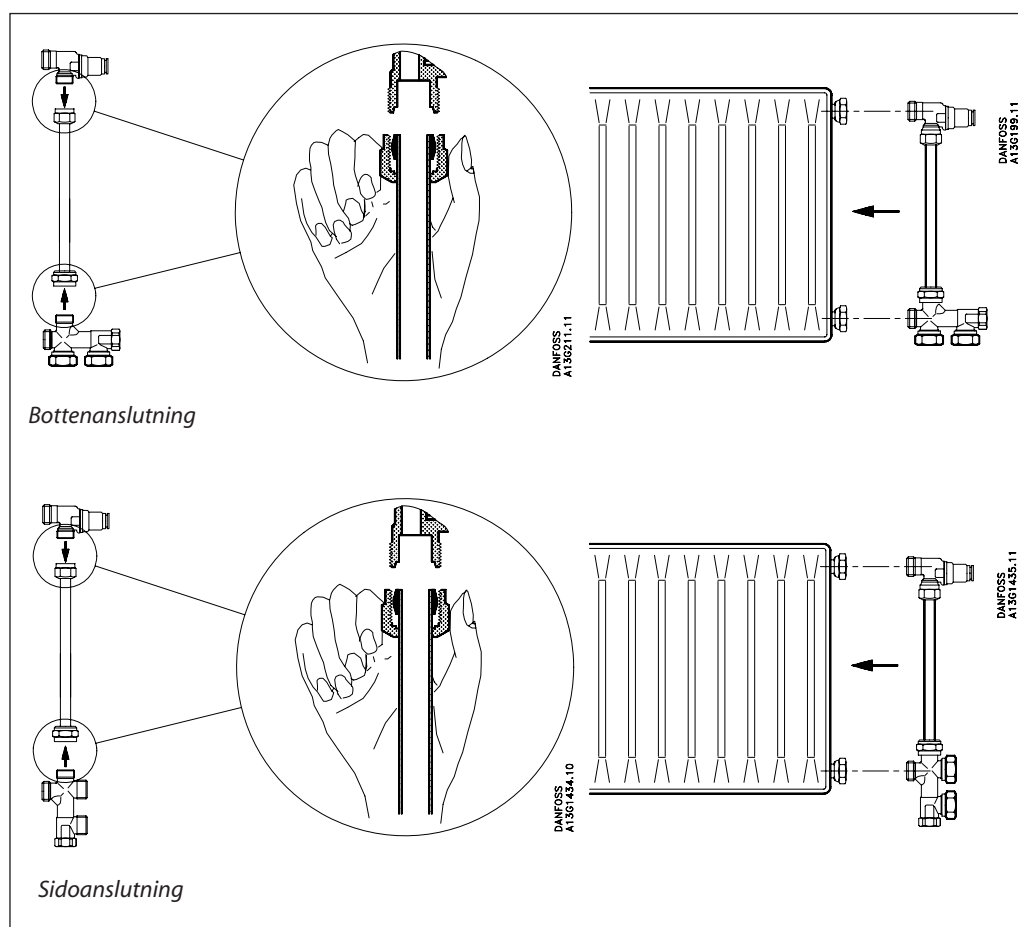
K_v -tabell ($0,5\text{ °C} < Xp < 2\text{ °C}$)

Inställn.	1	2	3	4	5	6	7	N	K_{vs}
$K_v(\text{m}^3/\text{h})$	0,04	0,08	0,12	0,19	0,25	0,33	0,38	0,50	0,59

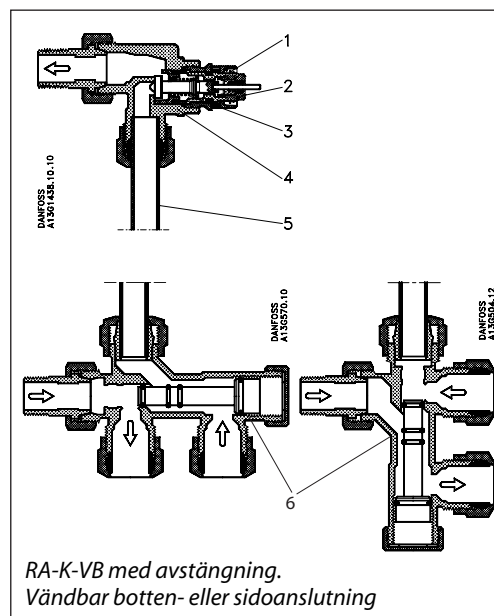

Ljudkurvorna avser komplett koppel monterat på en radiator enligt DIN-standard.

Montage

Konstruktion

1. Injusteringsanordning
2. O-ringspackbox
3. Ventilkägla
4. Ventilhus
5. Mellanrör
6. Underdel

Material i vattenberörda delar

Ventil och övriga metalldelar	Ms 58
Begränsningshylsa	PPS
O-ring	EPDM
Ventilkägla	NBR
Tryckstift och ventilmjäder	Kromstål
Ventilhus och koppel	Utvändigt förnicklat

Max omgivningstemperatur, termostat	60 °C
Max medietemperatur	120 °C
Max arbetstryck	1000 kPa
Max differenstryck	60 kPa ¹⁾
Max differenstryck för ljud	30 kPa ²⁾
Rekomm. vid tryckfallsberäkning	10 kPa
Provtryck	1600 kPa

¹⁾ Max differenstryck anger det maximala tryck vid vilket ventilererna ger en tillfredsställande reglering. Dessa gränser tar ej hänsyn till ev. oljud. Erfarenheten visar att i de flesta anläggningar är ett diff.tryck på 10-30 kPa tillräckligt.

²⁾ Mätvillkor för ljudkurvor

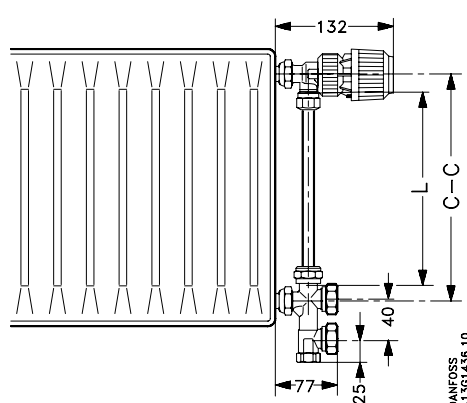
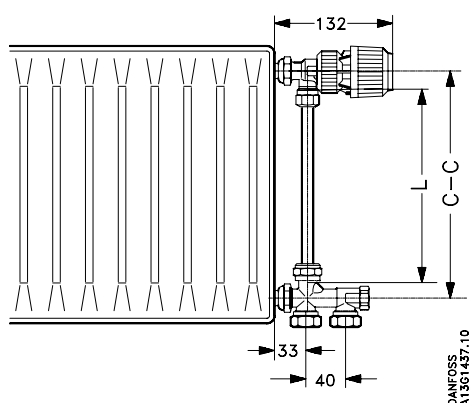
Provrums:	ISO 3743 (L: 5,3 x B: 4,9 X H: 2,6 m)
Efterklangstid:	1 sekund
Bakgrundsljud:	L _p 13 - 15 dB(A)
Radiator:	DIN 4722, typ 500/160, H x B: 550 x 1500 mm
Mikrofonavstånd:	1,2 m från ventil
Ljudnivå:	Ljudtrycksnivå L _p dB(A)

Tillbehör (se bild sid 2)

	Benämning	Anmärkning	Best nr	RSK nr
1	Kona + mutter	Ø 10 x 1 / M22 x 1,5	013L4210	481 47 00
2	Kona + mutter	Ø 12 x 1 / M22 x 1,5	013L4212	481 47 01
3	Kona + mutter	Ø 15 x 1 / M22 x 1,5	013L4215	481 47 02
4	Mutter	M18 x 1,5	013L4109	481 47 66
5	Kona	Ø 12 x 1	013L4108	481 47 68
6	Mutter för mellanrör	M22 x 1,5	013L4106	481 47 69
7	Kona för mellanrör	Ø 12 x 1	013G3208	
8	Nippel + mutter	För ansl mot rad R 3/8	192N3106	481 77 77
9	Nippel + mutter + O-ring	För ansl mot rad R 1/2	013G3203	481 77 87
10	Banjokoppling	För ansl mot rad TP	013G3207	481 77 79
11	Övergångsnippel	Ø 12 x 1 / 3/8 R	013L4142	481 65 67

Mått

Regulator RA 2970-MAX/RA 2990-VILLA

RA-K-VB med avstängning. Vändbar botten- eller sidoanslutning

Radiator- höjd mm	Lenhovda		Thermopanel TP Brugman		Epecon		Purmo		Korado	
	C - C	L	C - C	L	C - C	L	C - C	L	C - C	L
300	250	209	240	202	240	199	250	209	246	207
400/440	390	349	340	302	340	299	350	309	346	307
450							400	359		
500	450	409	440	402	440	399	450	409	446	407
590/600	540	495	540	502	540	499	550	509	546	507
900									846	807

Danfoss tar ej på sig något ansvar för eventuella fel i kataloger, broschyrer eller annat tryckt material. Danfoss förbehåller sig rätt till (konstruktions) ändringar av sina produkter utan föregående avisering. Det samma gäller produkter upptagna på inbeställande order under förutsättning att redan avtalade specifikationer ej ändras.

Danfoss AB

SE-581 99 Linköping
Industrigatan 5

Tfn 013-25 85 00

Fax 013-13 01 81

www.danfoss.se

Kök och badrum

Toalettstol och handfat

Toalettstol och handfat måste rengöras regelbundet. Använd toalettborste och rengöringsmedel när du rengör toalettstolen. För handfatet används en mjuk borste, t ex en diskborste. Tänk på att starkare rengöringsmedel ofta är skadliga för miljön och polerande medel förstör ytskiktet på porslinet. Tänk på att endast toalett-papper kan spolas ner wc-stolen, eftersom det löser upp sig vid kontakt med vatten. Om du spolar ner exempelvis pappershanddukar kan det bli stopp i systemet och vattnet i vattenlåset kan sugas ur. Porslinet i handfat och wc-stol tål inte alltför höga temperaturer. Att tömma vatten varmare än 60°C i en wc-stol kan orsaka sprickor i porslinet.

Avlopp och vattenlås

Avloppsrören i kök och badrum har ett vattenlås för att förhindra dålig lukt från avloppet. Vattenlås och golvbrunn rengörs regelbundet enligt leverantörens instruktioner. Var noga med att sätta tillbaka golvbrunnsinsatsen enligt anvisningarna. Om vattenlåsen torkar ut (t.ex. när du är bortrest) kan dålig lukt uppstå. Spola då rikligt med vatten i golvbrunn, wc, handfat och köksvask. Om lukten inte försvinner efter några timmar så kan det vara något fel i systemet.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Håll inte stekfett i köksvasken eftersom avloppsrören då sätts igen. Stekfettet torkas upp med exempelvis hushållspapper och kastas i soporna.

Handdukstork (vid tillval)

För att ta bort smuts, kalkfläckar och avlagringar från din handdukstork, räcker det för det mesta att torka med ett mildt rengöringsmedel som du sedan torkar bort med fuktig trasa. Torrtorka med trasa eller frottéhandduk. Tänk på att kromade eller färgade ytor samt ytor av metall lätt skadas av syra, stålull och rengöringsmedel med ammoniak eller slipmedel.

Mer utförliga skötselinstruktioner för ditt kök och badrum finner du i leverantörernas anvisningar.

Under garantitiden gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det är fel i ditt kök eller badrum. Efter garantitidens utgång tar du kontakt med din styrelse direkt.

IDO skötselanvisningar

Porslinsprodukter

IDO har över hundra års erfarenhet av att tillverka sanitetsporslin av råmaterial från naturen. IDO beaktar både användarens och miljöns aspekter.

Porslinsprodukterna bränns i en temperatur på över tusen grader och på detta sätt uppstår en glaserad yta. Den är enkel att rengöra och är beständig mot de flesta kemikalier. Rengöringsproblem uppstår inte om du rengör ytan regelbundet. Använd vanliga rengöringsmedel och se till att rengöringsmedlet inte är i beröring alltför länge med porslinets yta och skölj noga med vatten efteråt.

Om rengöringsmedlet hinner torka bildas lätt ett smutssamlade skikt, som är svårt att avlägsna. Använd inte rengöringsmedel med slipande effekt, inte heller kraftiga syror eller alkaliska medel. Ifall porslinets yta är kraftigt nedsmutsat och vanliga rengöringsmedel inte rengör produkten tillräckligt, kan man prova följande medel: ättiksyralösning, citronsyralsösning eller myrsyralsösning. Använd en ordentlig wc-borste vid rengöringen. Då du använder dessa medel måste lösningen vara utspädd med vatten. (I WC:ns vattenlås kan lösningen vara lite starkare. Vattenlåsets vattenvolym är 1,5-2,0 l beroende på modell). Skydda huden och speciellt ögonen. Lösningen får inte torka in på porslinsytan, utan ytan bör tvättas och därefter sköljas noga. Lösningen bör inte komma i kontakt med andra material än porslinets. Läckande WC:stolar bör snarast repareras. I hus som står ouppvärmade vintertid bör WC:stolens spolcistern tömmas och torkas torr. Häll 3-4 dl frostskyddsmedel i vattenlåset och täck vattenspegeln med matolja eller plastfolie för att förhindra avdunstning.

OBS! Monterings- och serviceanvisningar finns på www.ido.se

SVEDBERGS®

Produkt & skötselbeskrivning

Produkt

Bianca underdel 60

Artikelnr

<u>Vit</u>	<u>Röd</u>	<u>Grå</u>
706001	706002	706003
706011	706012	706013

Allmänt:

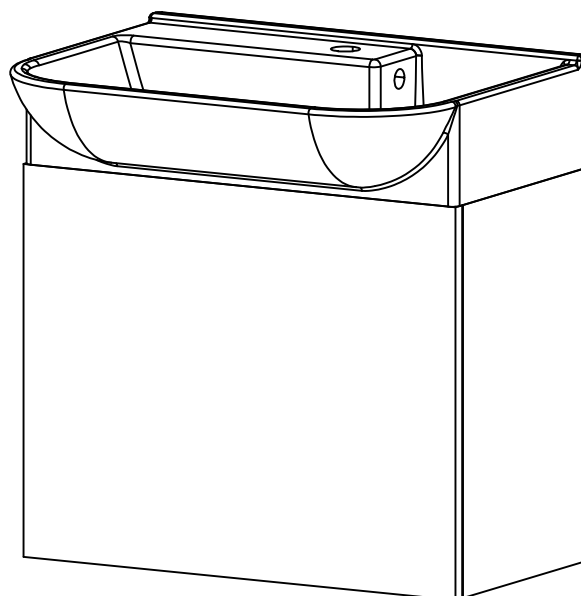
Svedbergs möbler består i huvudsak av fukttålig spånskiva, MDF eller massivt trä. Vid ytbehandlingen sker ett antal olika processer som skall bibehålla och säkerställa möbelns ytfinish och livslängd under lång tid framöver. För att minimera risken att vatten t ex tränger in i skarvar bör man ändå torka bort vatten så snart som möjligt med torr trasa.

Skötselråd:

Rengöring av Svedbergs möbler sker enklast med en fuktig trasa med eventuellt lite vanligt rengöringsmedel. Du bör undvika skurmedel och andra medel som innehåller slipmedel, syror eller ammoniak. Missfärgningar på porslin tar man lättast bort med citron - eller vinsyra, som man noga sköljer bort efteråt. För kalkavlagringar på porslinet kan man använda hushållsättika som värmes till en temperatur av 50 °C. Gnid sedan in ättikan mot kalkfläcken och låt verka. Upprepa behandlingen vid behov.

Produkt kod:

Svedbergs produkter märks med en 4 - siffrig produkt kod, var god och ange den vid kontakt med återförsäljare.

SVEDBERGS AB, Verkstadsvägen 1, 514 63 Dalstorp, Sweden

Tel: 0321 - 53 30 00, Fax: 0321 - 53 30 50

www.svedbergs.se, info@svedbergs.se

2011-05-30

SVEDBERGS®

Produkt & skötselbeskrivning

Produkt

**Spegel 60/90
med dolt stämningssljus**

Artikelnr

**60: 70260
90: 70290**

Allmänt:

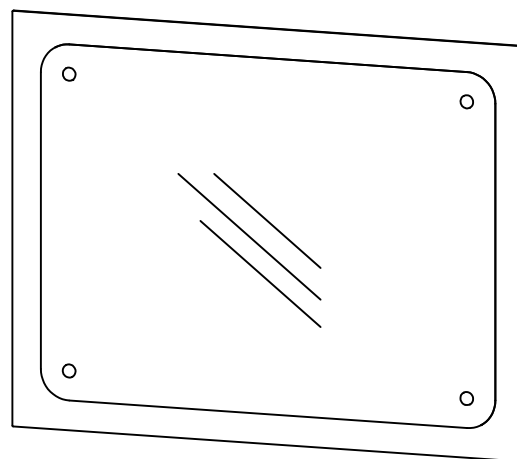
Svedbergs möbler består i huvudsak av fukttålig spånskiva, MDF eller massivt trä. Vid ytbehandlingen sker ett antal olika processer som skall bibehålla och säkerställa möbelns ytfinish och livslängd under lång tid framöver. För att minimera risken att vatten t ex tränger in i skarvar bör man ändå torka bort vatten så snart som möjligt med torr trasa.

Skötselråd:

Rengöring av Svedbergs möbler sker enklast med en fuktig trasa med eventuellt lite vanligt rengöringsmedel. Du bör undvika skurmedel och andra medel som innehåller slipmedel, syror eller ammoniak. Rengöring av glaset sker med hjälp av, för badrum och ändamålet avsedda rengöringsprodukter. Avtorkning av ytorna bör ske med frottéhanduk eller annat mjukt material. Använd aldrig rengöringsmedel som har en slipande effekt eftersom de kan repa glasytorna.

Produkt kod:

Svedbergs produkter märks med en 4 - siffrig produkt kod, var god och ange den vid kontakt med återförsäljare.

SVEDBERGS AB, Verkstadsvägen 1, 514 63 Dalstorp, Sweden

Tel: 0321 - 53 30 00, Fax: 0321 - 53 30 50

www.svedbergs.se, info@svedbergs.se

2014-02-12

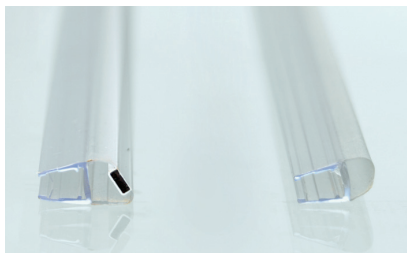
Underhåll & rengöring av duschvägg

När din nya dusch äntligen är på plats vill du naturligtvis att den förblir snygg och fräsch. Fukt- och mögelangrepp, smuts, kalkavlagringar och ständig exponering av kemikalier i två, schampo med mera gör din dusch ofräsch och själva glas-ytan kan ofta bli skadad. Så vill du behålla den fina glansen och hålla din dusch fräsch i många år, ska du vårda den.

Rengöring av duschglas

Glas är ett levande material som förenklat beskrivet består av smält sand. Det innebär att ytan, sedd i ett mikroskop, innehåller en massa små porer som kan samla på sig avlagringar med tiden, i synnerhet om du bor i ett område med hög kalkhalt i vattnet. Vill du behålla den fina glansen i glaset och hålla din dusch fräsch i många år, ska du vårda den. Rengör duschväggen med vatten och gummiskrapa eller med fönsterputs och mjuk trasa. Mot ingrodd smuts rekommenderas ättiksbaseade rengöringsmedel. Tänk på att svampar och rengöringspasta med slipmedel kan repa såväl glas som kromade eller borstade detaljer och profiler.

Du som vill förenkla städningen ytterligare väljer med fördel en av våra utvalda INR duschar som skyddats med Shower-Guard™. Det är en unik, patenterad teknik som förseglar glasytan och ger bättre avrinning på glaset. Skyddet är permanent och behöver därför aldrig förnyas.

Byte av tätningslister

Behöver du med tiden byta ut en list eller liknande så är det mycket enkelt. Hos din INR-återförsäljare finns sido- och bottenlister, servicekit och andra reservdelar. Om du köper ett av våra INR Servicekit som är anpassat för just din duschvägg så får du allt du behöver för att vårda din dusch optimalt. Såväl bottenlister som magnetlister (dvs tätningslister som sitter mellan de två dörrarna på t ex LINC Niagara) är utbytbara, se Servicekit.

Så här gör du vid byte av bottenlist:

1) Ta av den gamla listen: Ta av den gamla bottenlisten genom att ställa dörren i högsta läget och försiktigt pressa listen nedåt så att den lossnar. Om duschväggen står väldigt tätt mot golvet måste de två skruvarna bakom täckhattarna lossas och glaset höjas för att möjliggöra byte eller rengöring. Om det inte finns tillräckligt med utrymme under duschen att utföra bytet, rekommenderar vi att montera av glaset, försiktigt ställa det till sidan på t ex träklotsar, eller lägga det plant på förslagsvis ett bod. Oavsett hur du gör, var försiktig med glasets kanter och hörn!

2) Anpassa längden på den nya listen: Längden på den nya bottenlisten är alltid 1 meter. Korta ned den till önskad längd med hjälp av en trädgårdssax eller motsvarande.

3) Värm upp den nya listen: För att enklare få på den nya listen kan du värma upp den något med hjälp av en hårtork eller varmt vatten.

4) Tryck på den nya listen: Tryck försiktigt på den uppvärmda listen med hjälp av en plan träbit eller en gummiklubba. Återställ därefter duschväggen alternativt montera upp glaset på nytt.

Smörjning av lyftgångjärn

För att garantin skall gälla är det viktigt att 1 gång per år smörja alla rörliga delar på duschens gångjärn. Lämpligt smörjfett följer med när du köper ett av våra Servicekit. Smörjningen görs uppe och nere när dörren är i högsta respektive lägsta läge. För själva smörjningen använder du enklast helt vanliga tops.

INR SVERIGE AB

Bg 5816-4724 VAT SE 556460310701

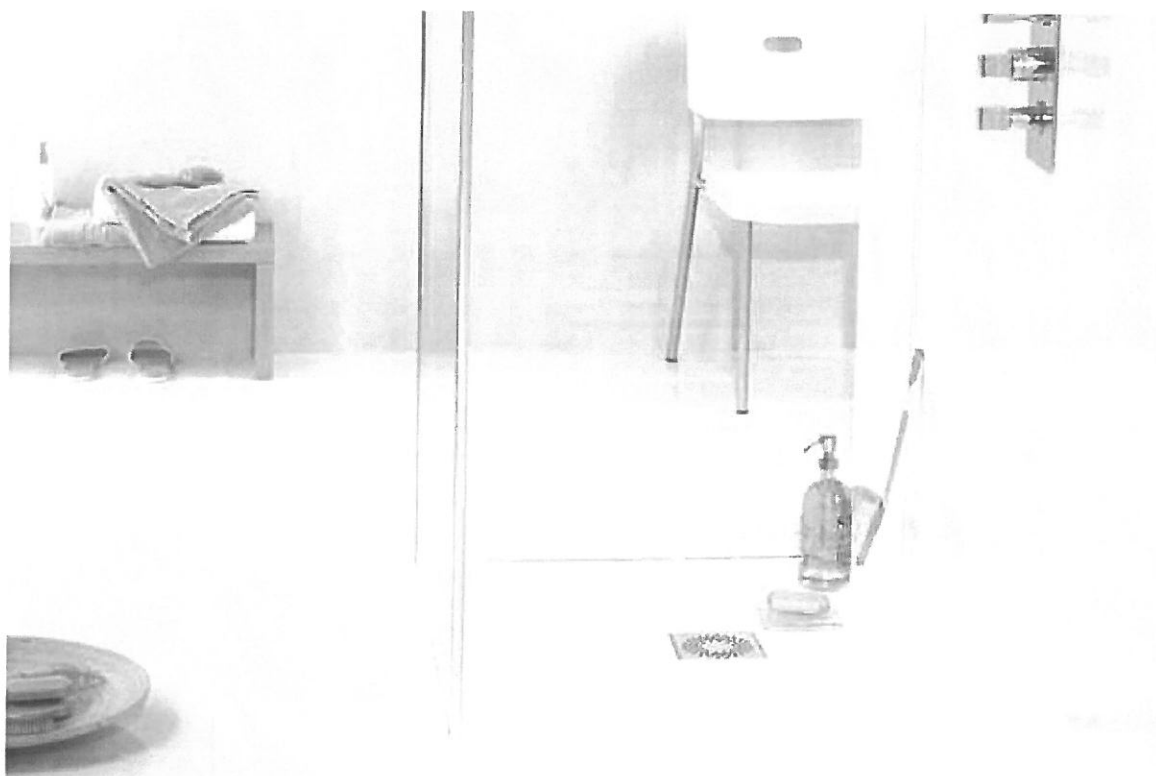
Kosterögatan 15 SE-211 24 Malmö Kundenservice 0200-38 40 40 Tel +46(0)40 670 15 30 Fax +46(0)40 670 15 40

info@inr.se www.inr.se

PURUS

Drift- och Skötselanvisning Purus Golvbrunnar - allmän

Till bostadsinnehavaren

Denna bostad är utrustad med Purus golvbrunn från Purus AB.
Purus egna golvbrunnssilar är märkta med namnet PURUS.
Alla Purus golvbrunnar av plast, gjutjärn och rostfritt stål har en urtagbar vattenlåsansats som gör det enkelt att hålla rent.

Purus följer branschens regler för säker vatteninstallation.

Våra golvbrunnar är typgodkända enligt europanormen för golvbrunnar, SS-EN 1253.

Typogodkännandet gäller både för installation med klinker och plastmatta.

Drift- och Skötselanvisning för Purus golvbrunnar

PURUS

Plastmatta

Kontrollera att mattanslutningen är korrekt utförd. Lyft bort silen och ta tag i klämringen med fingrarna. Går det att lyfta klämringen är något fel. Kontrollera då att fjädern fungerar ordentligt och att klämringen blir nedtryckt i botten av sätet med texten uppåt.

Normalskötsel - allmän

Golvbrunnen bör rengöras regelbundet för att fungera på bästa sätt. Intervallet beror på hur ofta brunnen används och på vattnets smutshalt. Purus golvbrunnar är självrensande. Vid uttorkning kan beläggning uppstå i vattenlåsansatsen. Gör rent med bakteriedödande medel (t.ex. maskindiskmedel) och skölj ordentligt efteråt. Bakteriedödande medel fungerar även förebyggande mot beläggningar och odörer. Undvik att repa ytan.

Tips: För bättre hygien – spola fem sekunder med kallt vatten i brunnen efter dusch.

Demontering

- Ta bort golvbrunnssil
- Rengör ev. silkorg
- Lyft upp vattenlås med lyftbygeln och rengör vattenlåset (vattenlås Tyr och Ran i plast och Center i rostfritt stål är delbart för att underlätta rengöring)

Återmontering

- Sätt tillbaka vattenlåset, smörj in o-ring med tvållösning för enklare montage
- Se till att vattenlåset sitter i sitt bottenläge – fyll på vatten i låset
- Montera ev. silkorg och golvbrunnssil

PURUS golvbrunnar kan kompletteras med luktspärr/bakvattenlås NOOD, RSK nr: 713 84 48, 713 84 33.

Golvbrunnar Plast

Alla Purus plastbrunnar har urtagbara vattenlåsansatser. Fäll upp bygeln och drag upp insatsen. Eventuell kärvhet beror på hur länge insatsen har suttit orörd. När insatsen är urtagen kan hela brunnen göras ren. Dela insatsen genom att dra isär över- och underdel. Rengör delarna och sätt ihop insatsen igen. När insatsen sätts tillbaka är det viktigt att tätningsseringen verkligen sitter i sitt spår. Avloppsluft kan annars tränga upp genom springan. Fukta tätningsseringen med tvållösning så går montaget lättare.

Golvbrunnar Gjutjärn

Alla Purus gjutjärnsbrunnar är belagda invändigt för att undvika korrosion. För gjutna brunnar med urtagbar vattenlåsansats gäller samma instruktion som för plastbrunnar.

Golvbrunnar Special

Purus specialbrunnar har i allmänhet ingen renspropp. För att komma åt för rengöring måste insatsen demonteras. Var försiktig vid demontering och återmontering så att inte delarna skadas.

Drift- och Skötselanvisning för Purus golvbrunnar

Golvbrunnar Rostfritt stål

Normalskötsel - Rostfria golvbrunnar

Strö något torrt pulverformigt rengöringsmedel, t.ex. diskpulver eller milt skurpulver på ytan. Gnid pulvret lätt mot stålytan med en fuktad putsduk eller svamp. Avlägsna rengöringsmedlet noggrant med kallt vatten, torrtorka stålytan med en torr mjuk putsduk. I de fall missfärgningar uppkommer efter torkningar är detta indikation på att ytan inte har blivit ren, varför behandling måste upprepas. Vid kraftigt nedsmutsad yta kan flera behandlingar erfordras.

Anm. Ytan bör ej sköljas med varmt vatten då missfärgningar på grund av indunstning då lätt uppkommer. **Låt ej den rostfria ytan själv torka.**

Avlägsnandet av kalkbeläggningar

Kalkbeläggningar som uppkommer genom vattnets indunstning på materialytan kan avlägsnas med någon av följande lösningar.

- Ättiksprit (den i handeln förkommande)
- 10 % ättiksprit
- Utspädd salpetersyra (en del HNO₃ tillsättes 4 delar vatten)

Anm. Vid behandling med salpetersyra bör god ventilation ombesörjas. För övrigt gäller samma föreskrifter som för handhavandet av starka syror. Efter behandlingen med någon av ovanstående lösningar sköljs ytan noggrant med kallt vatten varefter torrtorkning med mjuk putsduk görs. Använd skyddshandskar.

Avlägsnandet av rostbeläggningar

Rostbeläggningar som ej har stått kvar längre tid på den rostfria ytan, kan normalt avlägsnas genom användandet av ett milt skurpulver. Det torra skurpulvret gnides lätt mot stålytan med en fuktad putsduk varefter sköljning med kallt vatten och torrtorkning med mjuk putsduk görs.

Har rostbeläggningar tillåtit att under en längre tid intorka på det rostfria materialet inträffar vanligen en viss inbränning av korrosionsprodukterna i den rostfria ytan och resulterar i kvarstående missfärgningar efter det att rosten avlägsnats enligt ovan.

I sådana fall rekommenderas alternativt borstning med torra nylonfiberborstar eller avrostning med utspädd salpetersyra HNO₃, utspädd med 4 delar vatten. Sköljning och torkning enligt ovan.

Purus golvbrunnar är typgodkända enligt europanormen för golvbrunnar, SS-EN 1253. Får installeras i alla typer av våtrum.

Purus är certifierad enligt ISO 9001.

Vår ständiga produktutveckling kan medföra ändringar i utförande, design och konstruktion, vilket vi förbehåller oss rätten till.

PURUS AB
info@purus.se
www.purus.se

PURUS

Blandare, avstängning av vatten och varmvattenmätning

I bostadens badrum och kök finns blandare där varm- och kallvatten blandas i en kran. Vattentrycket i blandarna är begränsat till maximalt 12 liter per minut för att undvika onödig vattenåtgång. I ett flerbostadshus kan det ibland bli långa ledningsdragningar, varför det kan dröja en stund innan vattnet uppnår önskad temperatur. Av säkerhetsskäl har varmvattnet en inställd maxtemperatur.

Rengöring

Förkromade ytor rengörs regelbundet och lättast med flytande rengöringsmedel eller tvållösning. Kalkfläckar kan avlägsnas med utspädd hushållsättika som torkas bort med en fuktig trasa. För att undvika repor på förkromade ytor, använd aldrig skurmedel, stålull eller rengöringsmedel med polerfunktion. Undvik även sura och alkoholhaltiga rengöringsmedel.

Skvallerrör

Från schakten läggs ett "skvallerrör" ut i badrum eller wc. Syftet med röret är att snabbt upptäcka eventuellt läckage i schakten och förhindra omfattande och dyra saneringsarbeten efter läckage. Om det kommer vatten ur skvallerröret måste vattnet i fastigheten omedelbart stängas av.

Avstängning av vatten

Om bostaden råkar ut för ett vattenläckage ska du omgående stänga av vattnet! Detsamma gäller när arbete utförs på blandare eller andra vattenanslutningar. Huvudavstängningsventiler finns på varm- och kallvattenrören i schakt i trapphuset. Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det är fel på en blandare eller råkar ut för läckage. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Individuell varmvattenmätning

Till varje lägenhet är en varmvattenmätare monterad i schakt i trapphus. Vattenförbrukningen kan läsas av direkt på dess räkneverk. Vattenmätarna är dessutom utrustade för trådlös avläsning till ett i fastigheten uppbyggt mätvärdesinsamlingssystem. Det avlästa mätvärdet blir till underlag för utdebitering av varje lägenhets varmvatten-förbrukning och kostnad. Kostnaden kommer att påföras och redovisas på medlemsavierna. Mätningen startar från det att man har flyttat in i sin lägenhet.

Debitering sker kvartalsvis i efterskott, ex förbrukning för juli, augusti och september månad betalas i en klumpsumma på månadsavin för januari. Vänligen observera att hela kvartalskostnaden hamnar på första månadsavin för respektive kvartal.

Vid ägarbyte av lägenhet skickar den ekonomiska förvaltaren ut en separat faktura i efterskott till den avflyttade bostadsrättshavaren på dennes nya adress. Den tillträdande bostadsrättshavaren ärver inte tidigare förbrukning.

Round

Round T
Objektblandare
från Tapwell

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

Denna produkt är anpassad till Branschregler Saker Vatteninstallation. Tapwell garanterar produktens funktion om branschreglerna och produktens monteringsanvisning följs.

Tapwell AB
Renstiernas gata 31
SE-116 31 Stockholm
Sweden

Phone +46 8 652 38 00
Fax +46 8 651 38 01
info@roundt.se
www.roundt.se

Svenska

Frysrisk

Blandare som är monterade i ouppvärmda utrymmen eller i fastighet (t.ex. fritidshus) där frysrisk föreligger ska, efter det att ledningssystemet stängts av och urtappats, öppnas och tömmas på vatten.

Underhåll

Rengöring av blandarens ytbehandling ska göras med mjuk trasa och ljummet vatten, eventuellt med tvållösning. Ytan ska inte utsättas för basiska, sura, kalklösende eller slipande rengöringsmedel. Strålsamlare, duschsilar, keramiska packningar, termostater m.m. skall regelbundet kalkas av genom att läggas i ättiksbad ca 2 tim. Skölj därefter i rent vatten.

English

Freeze damage risks

When device is kept in an unheated property e.g. holiday home – turn water off and drain the pipes as well as the mixer. Open the mixer to make sure it is empty of water.

Cleaning

For cleaning surfaces with a chrome or stainless steel finish, use neutral or slightly alkaline liquid detergent and a soft cloth. Suitable detergents include soap solutions and washing-up liquid. Do not use organic solvents, alcohol-based detergents or corrosive or abrasive detergents. Aerator, showerhead, ceramic cartridges, thermostat etc. shall be decalcified on a regular basis in vinegar for two hours and then cleaned with water.

Norsk

Frostrisiko

Armaturer som monteres i ikke oppvarmede rom (f.eks. fritidshus) der risiko for frost er tilstede skal-, etter at rørsystemet er tømt, åpnes og tømmes for vann.

Vedlikehold

Rengjøring av armaturets overflate skal gjøres med en myk klut og lunkent vann, evt. med såpe. Overflaten skal ikke utsettes for basiske, sure eller slipende rengjøringsmidler. Perlatorer, dusjsiler, keramiske pakninger, termostater mm. skal jevnlig avkalkes ved å legges i eddiksbad i ca. 2 timer. Skyll etterpå i rent vann.

Suomeksi

Jäätymisvaara

Lämmittämättömiin kohteisiin (kesäasunnot yms) asennettuihin hanoihin liittyy jäätymisriski. Vesijärjestelmän sulkemisen jälkeen tulee hanat irroittaa putkistosta ja tyhjentää huolellisesti vedestä.

Puhtaanapito

Puhdista hanan ulkopinta pehmeällä pyyhkeellä, haalealla vedellä ja tarvittaessa miedolla saippualliuoksella. Hanaa ei tule puhdistaa emäksisillä, happamilla, kalkkia irroittavilla eikä hiovilla puhdistusaineilla. Poresuuttimille, suihkusiivilöille, keraamisille tiivisteille ja termostaateille tulee säännöllisesti suorittaa kalkinpoisto liuottamalla osia noin 2 tuntia etikkaliuoksessa ja huuhdella ne sen jälkeen huolellisesti puhtaalla vedellä.

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

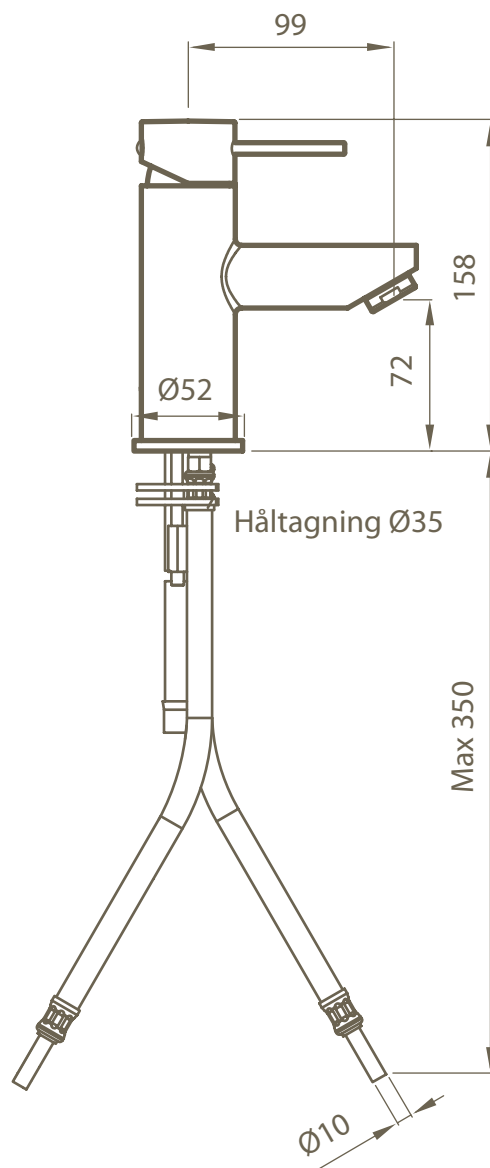
RT 071

Tvättställsblandare

RSK nr 8327328

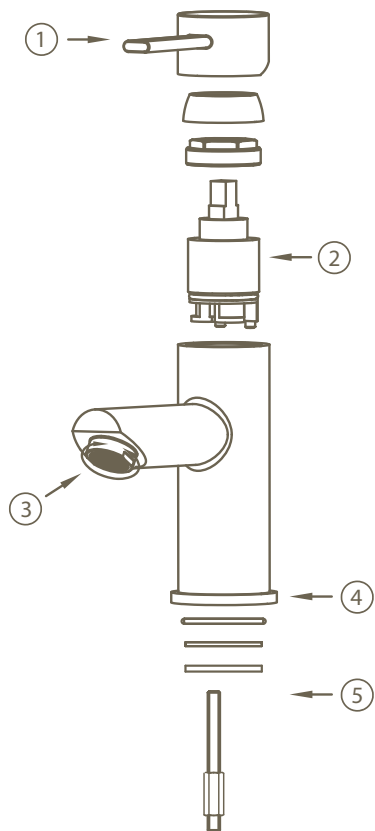
Perlator: ZAER 002

Keramisk packning: XA91210

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringsatts

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

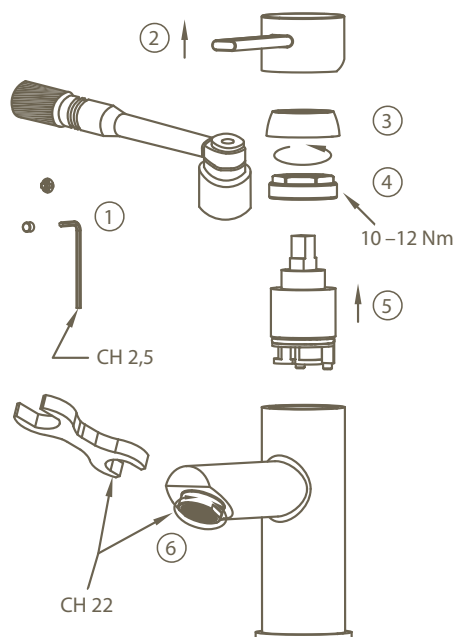
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

Läckage ur pip Bild B
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Byt keramisk insats 5 enligt 1–5.
Smörj med armaturfett runt o-ring
vid behov.
Dåligt tryck Bild B
Ta loss och rengör perlator 6.

English

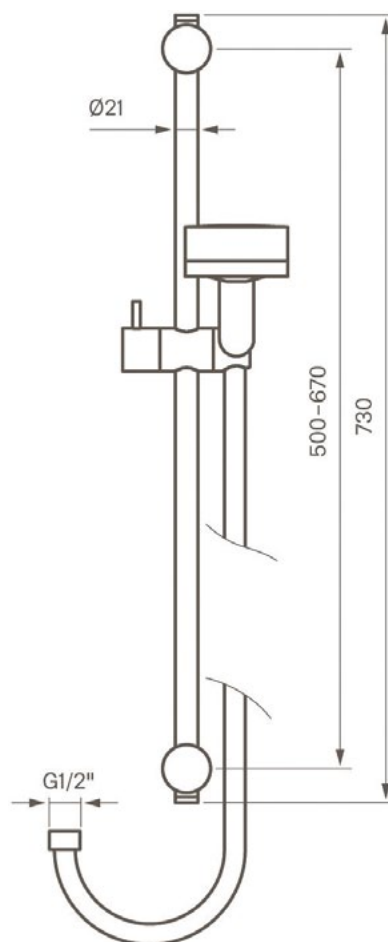
Leakage from spout Picture B
Shut off the incoming water.
Replace
the entire cartridge 5 in order 1–5.
Grease its O-ring if so required.
Poor flow Picture B
Unscrew and clean aerator 6.

Norsk

Lekkasje ut av tut Bilde B.
Steng vanntilførselen. Bytt keramisk
pakning 5 ihht. 1–5. Smør med
armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut Bilde B.
Ta ut og rengjør perlator 6.

Suomeksi

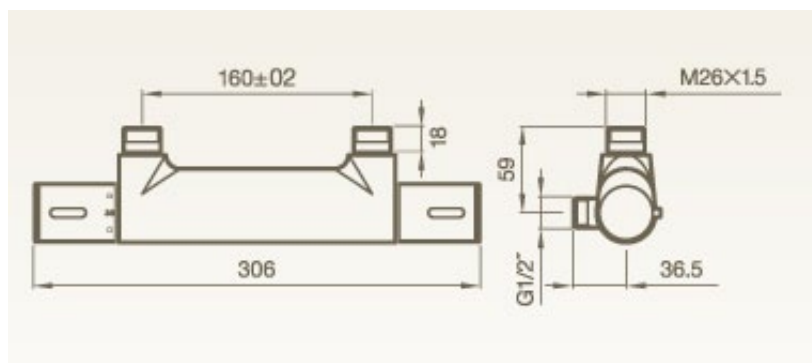
Vuotoa juoksuputkesta Kuva B
Sulje hanan tulovedet. Vaihda keraa-
minen säätökasetti 5 ohjeen kohtien
1–5 mukaisesti. Voitele o-renkaat
tarvittaessa hanarasvalla.
Heikko vedenpaine Kuva B
Irroita ja puhdista poresuutin 6.

RT 105

Duschset free fixation
RSK nr 8191059
Handdusch: ZDOC070
Glidfäste: ZSAL173

RT 168

Termostatblandare

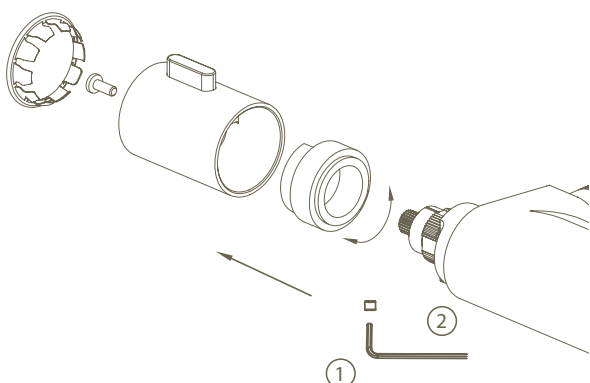
RSK nr 8343278

Termostatinnsats: 9417591

Insats vred: XVIT001

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

C

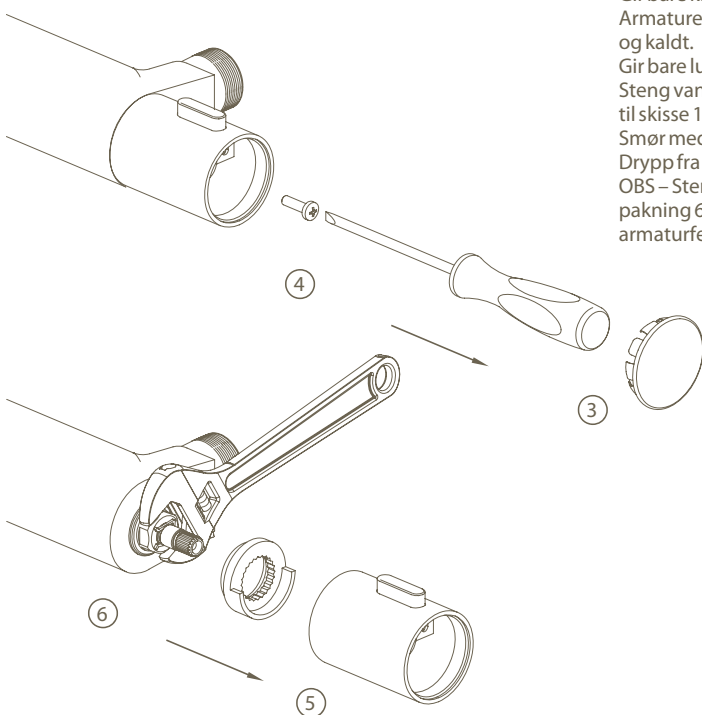
Svenska

Ger endast kallt eller varmt vatten
Blandaren är felkopplad kontrollera att
varmvatten är kopplat till vänster och
kallvatten till höger sett framifrån.
Ger endast ljummet vatten [_Bild C](#)
OBS – Stäng av inkommande vatten.
Byt termostat 2 enligt skiss 1–2 med
insexnyckel 3 mm. Smörj vid behov med
armaturfett.
Dropp vid piputlopp eller dusch [_Bild D](#)
OBS – Stäng av inkommande vatten.
Byt keramisk packning 6 enligt skiss 3–6.
Smörj vid behov med armaturfett.

English

The mixer only emits cold or hot water
The mixer is incorrectly connected. First
turn off the incoming water. Hot water
should be connected on the left-hand side
and the cold on the right when facing the
mixer.
The mixer only emits lukewarmly water
[_Picture C](#)
First turn off the incoming water. Replace
thermostatic 2 in order 1–2 with Allen key
3 mm. Lubricate with grease if needed.
The bath spout/shower outlet leaks
when the mixer is closed [_Picture D](#)
First turn off the incoming water. Replace
ceramic cartridge 6 in order 3–6. Lubricate
with grease if needed.

D

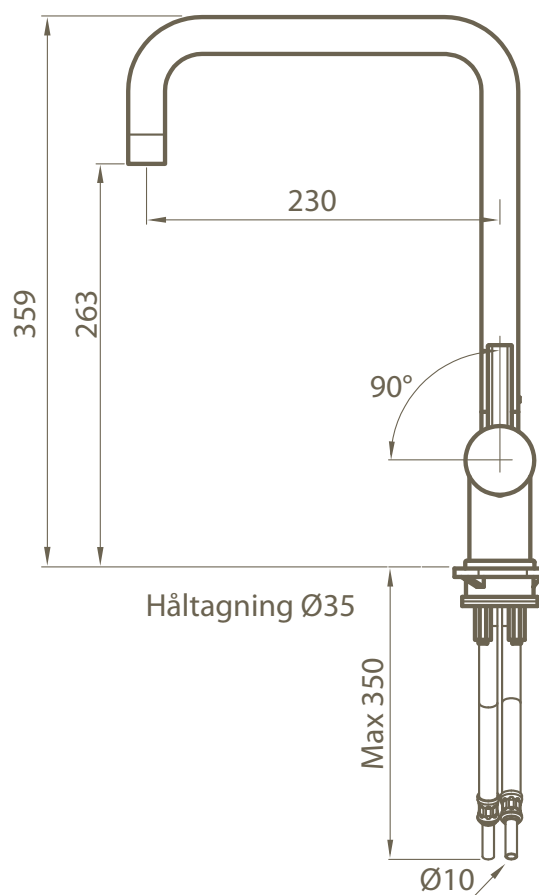

Norsk

Gir bare kaldt eller varmt vann
Armaturet er feilkoblet. Bytt om varmt
og kaldt.
Gir bare lunkent vann [_Bilde C](#)
Steng vanntilførsel. Bytt termostat iht.
til skisse 1–2 umbrakonøkkel 3 mm.
Smør med armaturfett ved behov.
Drypp fra tut eller dusj [_Bilde D](#)
OBS – Steng vanntilførsel. Bytt keramisk
pakning 6 iht skisse 3–6. Smør med
armaturfett ved behov.

Suomeksi

Hanasta tulee vain kylmää tai
lämmintä vettä
Hana on virheellisesti liitetty tulovesijoh -
toihin. Lämmin vesi kytketään edestäpäin
katsottuna vasempaan ja kylmä vesi oikeaan
liittimeen.
Hanasta tulee vain haaleaa vettä [_Kuva C](#)
HUOM. – Sulje tulovedet. Vaihda termosta -
atti 2 ohjeen kohtien 1–2 mukaisesti 3 mm
kuusiokoloavaimella. Voitele tarvittaessa
hanarasvalla.
Vuotoa juoksuputkesta tai suihkusiivilästä
[_Kuva D](#)
HUOM. – Sulje tulovedet. Vaihda keraaminen
käyttöventtiili 6 piirroksen kohtien 3–6 mukai -
sesti. Voitele tarvittaessa hanarasvalla.

RT 984

Köksblandare med diskmaskinsavstängning

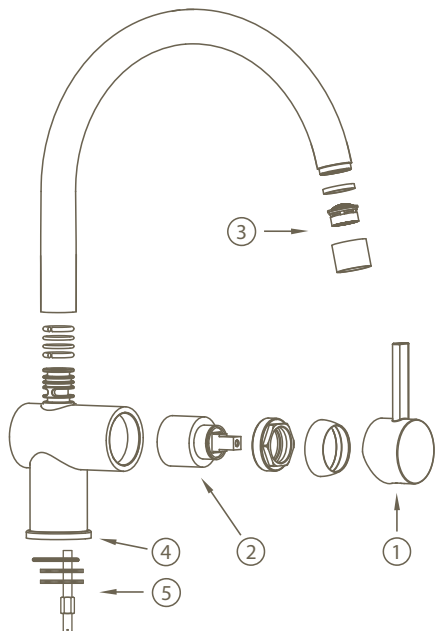
RSK nr 8309057

Perlator: ZAER24-8

Keramisk packning: ZA91245

Sprängskiss Explosion drawing Sprengskisse Mittakuva

A

Svenska

1. Komplet flödesvred
2. Keramisk insats
3. Komplet perlator
4. Bricka
5. Komplet monteringssats

English

1. Complete handle
2. Cartridge
3. Complete aerator
4. Base
5. Complete mounting kit

Norsk

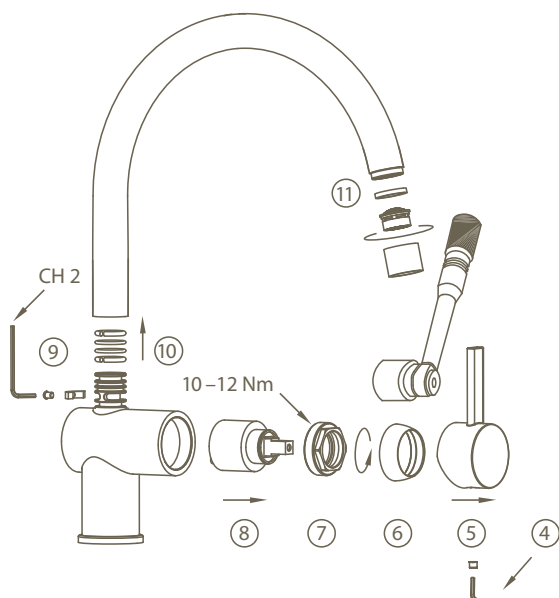
1. Komplet håndtak
2. Keramisk innmat
3. Komplet perlator
4. Sokkelbrikke
5. Komplet monteringssett

Suomeksi

1. Veden ja lampötilan säätövipu
2. Keraaminen kasetti
3. Pore
4. Asennuslevy
5. Asennussarja

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

- Läckage ur pip [Bild B](#)
Stäng av vattnet fram till blandaren.
Utför enligt 4–8. Byt keramisk insats 8.
Smörj med armaturfett runt o-ring vid behov.
Läckage vid pipinfästning [Bild B](#)
Utför enligt 9–10. Byt o-ringar, smörj med armaturfett.
Läckage vid diskavstängning [Bild A](#)
Utför enligt 1–3. Byt keramisk insats 3.
Dåligt tryck [Bild B](#)
Ta loss och rengör perlator 11.

English

- Leakage from spout [Picture B](#)
Shut off the incoming water. Replace the entire ceramic cartridge 4–8.
Grease its O-ring if so required.
Leak at spout connection [Picture B](#)
Execute step 9–10. Replace the O-rings.
Lubricate with grease.
Leakage from dishwasher connection [Picture A](#)
Execute step 1–3. Replace cartridge 3.
Poor flow [Picture B](#)
Unscrew and clean the aerator 11.

Norsk

- Lekkasje ut av tut [Bilde B](#)
Steng vanntilførselen. Utfør ihht. 4–8.
Bytt keramisk pakning 8. Smør med armaturfett rundt O-ring ved behov.
Lekkasje rundt feste til tut [Bilde B](#).
Utfør ihht. 9–10. Bytt O-ringer, smør med armaturfett.
Lekkasje ved oppvaskmaskinstenging [Bilde A](#).
Utfør ihht. 1–3. Bytt keramisk innsats 3.
Dårlig trykk [Bilde B](#).
Ta ut og rengjør perlator 11.

Suomeksi

- Vuotoa juoksuputkesta [Kuva B](#)
Sulje hanan tulovedet. Toimi ohjeen kohtien 4–8 järjestyksessä. Vaihda keraaminen säätökasetti 8. Voitele o-rengas hanarasvalla tarvittaessa.
Vuotoa juoksuputken liitoksesta [Kuva B](#)
Toimi kohtien 9–10 mukaisesti. Vaihda o-renkaat ja voitele ne hanarasvalla.
Vuotoa pesukoneliitännästä [Kuva A](#)
Toimi kohtie 1–3 mukaisesti. Vaihda keraaminen käyttöventtiili 3.
Heikko vedenpaine [Kuva B](#)
Irröitä ja puhdista poresuutin 11.

Elektricitet och jordfelsbrytare

Varje lägenhet har ett elcentralskåp där all el kommer in i bostaden, från skåpet leds sedan elen ut i din lägenhet.

Huvudsäkring för din lägenhet sitter i ditt elcentralskåp och varje lägenhets elcentralskåp är även avsäkrad i elnischen i källaren. Detta innebär att huvudsäkring i elnischen i vissa fall kan lösa ut före den enskilda lägenhetens huvudsäkring. För att åter få ström måste båda huvudsäkringarna vara tillslagna.

I bostadens elcentralskåp finns även automatsäkringar, grupperade efter funktion och placering. Observera att automatsäkringarna ersätter den äldre typen av säkringar som skruvades fast. När automatsäkringen är tillslagen pekar brytaren uppåt, om säkringen löser ut pekar brytaren neråt. Säkringen behöver inte bytas utan återställs genom att trycka upp brytaren igen. Exakt vart varje säkring är kopplad framgår av ett schema som finns på insidan av luckan till elcentralskåpet. Om en automatsäkring löser ut ska du ta reda på orsaken innan säkringen slås på igen.

Elmätare är placerade i elrum alternativt i elnischen i källaren intill respektive trapphus. Kontakta ansvarig i föreningen om du vill läsa av din mätarställning eller få tillträde till husets huvudsäkringar. Din elleverantör fjärravläser din elförbrukning.

Eluttag och belysning

El och belysning i din bostad installeras av en behörig elektriker. Alla rum tänds och släcks med en strömbrytare som sitter på väggen vid eller i rummet. Eluttagen är placerade enligt ritningen som gäller för din bostad. De armaturer som installerats finns angivna bakom denna flik. Belysningsarmaturer till badrum och klädkammare ingår i din bostad. I övriga rum finns uttag där du själv får sätta upp belysning. Om du har spotlights under skåp, tänk på att inte sätta in en lampa med högre effekt än 10 W eftersom lampan då blir för varm. Det finns flera typer av spotlights som har olika lampor och de byts på olika sätt. När det är dags att byta lampa till spotlight någonstans i bostaden, kontakta din leverantör spotlights för instruktioner om du känner dig osäker.

Strömställare och eluttag bör regelbundet kontrolleras så att dessa är hela. En spräckt strömställare eller ett spräckt eluttag kan betyda direkt livsfara. Alla eluttag är jordade, använd därför alltid godkända jordade elkontakter. Dubbelisolerade apparater, exempelvis elvisp och hårtork, kan även anslutas till jordade uttag. Apparaterna är då märkta med en dubbelkvadrat, ett så kallat FI-märke

De flesta eluttag har enfasanslutning. Till vissa apparater med hög effekt, exempelvis spisen, utnyttjas tre faser.

Elarbeten och säkerhet i hemmet

Elarbeten ska alltid utföras av en auktoriserad elektriker, både ur säkerhets- och försäkringssynpunkt. Tips om elsäkerhet i hemmet finns att hämta hos Elsäkerhetsverket (www.elsakerhetsverket.se).

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det är fel på fast armatur eller eluttag. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan. Belysning som du installerat ansvarar du själv för.

Jordfelsbrytare

I elcentralskåpet finns en jordfelsbrytare som har till uppgift att bryta strömmen om det uppstår ett jordfel i någon elektrisk apparat. Samtliga eluttag, inklusive kyl och frys, är anslutna till jordfelsbrytaren och petsäkra för att öka säkerheten. Använd därför alltid godkända jordade el-kontakter i uttagen.

Jordfelsbrytaren har en testknapp som används för att kontrollera om jordfelsbrytaren fungerar som den ska. När knappen trycks in ska jordfelsbrytaren lösa ut. Återställ jordfelsbrytaren igen efter kontrollen. Kontrollen bör göras med högst sex månaders intervall.

Följande åtgärder rekommenderas när jordfelsbrytaren löser ut:

1. Sätt jordfelsbrytaren i "till-läge". Om den inte löser ut igen tyder det på en tillfällig störning som var övergående.
2. Om jordfelsbrytaren löser ut direkt efter tillslaget finns det en felkälla någonstans i bostaden. Slå då av alla automatsäkringar i elcentralskåpet.
3. Sätt jordfelsbrytaren i "till-läge" igen. Om jordfelsbrytaren löser ut innan några automatsäkringar återställts finns felet i elcentralskåpet, kontakta JM Kundservice (under garantitiden) eller en behörig elektriker direkt (efter garantitidens utgång). Annars gå vidare till nästa punkt.
4. Återställ nu en automatsäkring i taget tills jordfelsbrytaren löser ut på nytt. Felet är nu lokaliserat till den säkringsgrupp som återställdes till nätet sist i ordningen.
5. Dra ut alla stickproppsanslutna apparater inklusive alla lampputtagsansluta apparater som hör till denna grupp.
6. Sätt därefter jordfelsbrytaren i "till-läge" igen. Löser jordfelsbrytaren ut omedelbart så finns felet i den fasta elinstallationen. kontakta JM Kundservice (under garantitiden) eller en behörig elektriker direkt (efter garantitidens utgång). Annars gå vidare till nästa punkt.
7. Anslut en apparat i sänder till uttagen tills jordfelsbrytaren på nytt löser ut. Det är sannolikt att den sist anslutna apparaten är felaktig. Låt nu en fackkunnig person undersöka och reparera apparaten.

På bilden till vänster ser du ett exempel på en jordfelsbrytare. Jordfelsbrytaren på bilden är "till" då brytaren pekar uppåt. I fråslaget läge pekar strömbrytaren neråt.

Drift och skötselinstruktion elcentral

Allmän beskrivning:

Två radig kapsling i metall för utanpåliggande montage av modulkomponenter.
Antal moduler 2x18. Bestyckning se respektive enlinjeschema som följer elcentralen.

Märkspänning:

AC 400 V / 50 Hz.

Märkström:

För komponenter max 63 A.

Kapslingsklass:

IP 30

Huvudbrytare:

Fabrikat Malmbergs.
3-polig huvudbrytare 40A.
Artikelnr. 20 999 10

Dvärgbrytare:

Fabrikat Malmbergs.
Dvärgbrytare används som överlast och kortslutningsskydd.
Dvärgbrytaren löser ut på två olika sätt:

- Termisk utlösning vid överlast
- Magnetisk utlösning vid kortslutning

Artikelnr.

21 190 79 1-pol 10A C 10kA

21 490 80 1-pol 13A C 10kA

21 490 81 1-pol 16A C 10kA

21 491 03 3-pol 16A C 10kA

Jordfelsbrytare:

Fabrikat Malmbergs.
Motionera jordfelsbrytaren
Testknappen gör ett elektrisk test genom att simulera ett jordfel inuti brytaren. Knappen bör tryckas in regelbundet 2 ggr/år, lämpligen i samband med tidsomställningen av sommar/vinter, för att testa jordfelsbrytare funktionen.
Jordfelsbrytaren ska då omedelbart lösa ut. Om så ej är fallet bör fastighetsägaren kontakta behörig installatör för felsökning och åtgärd.
Installatören bör noga informera fastighetsägaren om detta vid nyinstallation eller vid servicebesök.

Artikelnr.

21 697 51 4-pol 40A 30mA Typ:A

MALMBERGS

www.malmbergs.com

019-587700

Jordfelsbrytare är installerad i denna anläggning

Underhåll

På jordfelsbrytaren finns en provknapp som används för att kontrollera om jordfelsbrytaren är funktionsduglig. Kontrollen bör göras med högst 6 månaders intervall.

Felsökning

Vad gör man när jordfelsbrytaren löser ut? Följande åtgärder rekommenderas.

Slå till jordfelsbrytaren. Om jordfelsbrytaren inte löser ut igen tyder detta på en tillfällig störning, obefogad utlösning eller ett tillfälligt fel. Om detta förfarande uppträder igen några gånger bör hjälp sökas hos en elinstallatör.

Om jordfelsbrytaren löser ut direkt efter tillslaget finns ett bestående fel. Skruva ur samtliga säkringar eller slå ifrån automatsäkringarna i den aktuella centralen. Slå till jordfelsbrytaren igen. Återställ därefter en säkring i taget tills jordfelsbrytaren löser igen. Felet är nu lokaliserat till den säkringsgrupp som sist återställdes. Om jordfelsbrytaren löser ut igen innan några säkringar har återställts finns felet i eller före centralen. Installatörens hjälp behövs.

Om felet är lokaliserat till en bestämd säkringsgrupp, fortsätt med att dra ur alla stickproppsanslutna apparater inklusive lampputtagsanslutna som hör till gruppen. Slå därefter till jordfelsbrytaren. Om den löser ut på nytt finns felet i den fasta installationen eller i någon fast ansluten apparat. Elinstallatörens hjälp behövs. Om jordfelsbrytaren förblir inkopplad, anslut en apparat till uttagen i taget tills att jordfelsbrytaren löser igen. Det är den sist anslutna apparaten som sannolikt är felaktig. Låt nu en fackkunnig person undersöka och reparera.

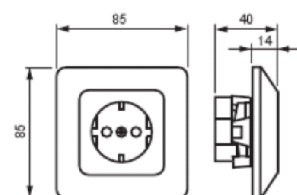
Power and productivity
for a better world™

PRODUKTBLAD

15.6.2011

20EUKS-212

Namn: **Vägguttag**
1-vägs, jordat, snabbanslutning, utan klor
Jussi
Typ: 20EUKS-212
EAN: 6410025064316
E-nr: 1815207
Förpackning: 10/100
Enhet: st

PRODUKTBLAD

15.6.2011

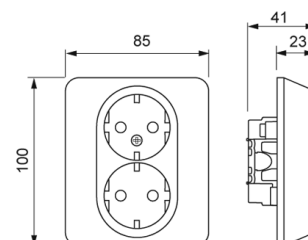
302EUJ

Namn: **Vägguttag**
2-vägs, jordat, snabbanslutning, ej X-plint, utan klor
Jussi
Typ: 302EUJ
EAN: 6418677310409
E-nr: 1815229
Beskrivning: 16 A, 250 V.
Förpackning: 10/100
Enhet: st

Tekniska uppgifter

Märkström (A): 16A
Nominell spänning (V): 250V
Skyddsklass: IP21

Power and productivity
for a better world™

PRODUKTBLAD

15.6.2011

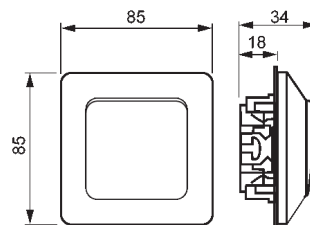
1066U4

Namn: **Strömställare**
Strömställare, trapp, utan klor
Jussi
Typ: 1066U4
EAN: 6418677307522
E-nr: 1815022
Förpackning: 10/100
Enhet: st

Tekniska uppgifter

Märkström (A): 16AX
Nominell spänning (V): 250V
Skyddsklass: IP21

Power and productivity
for a better world™

PRODUKTBLAD

15.6.2011

1065U2

Namn: **Strömställare**
Strömställare kron
Jussi
Typ: 1065U2
EAN: 6418677301896
E-nr: 1815016
Förpackning: 10/100
Enhet: st

Tekniska uppgifter

Märkström (A): 16AX
Nominell spänning (V): 250V
Skyddsklass: IP21

Garderobsbelysning Gardo, E27

Artikel: 7550086

MALMBERGS

Produktinformation

Komplett garderobsbelysning med skärm och brytare. Dubbelisolerad.

Montage
I dörrkarm.

Anslutning
Direkt till plint 2x2,5 mm².

Specifikationer

EAN	7392529064636
Kapslingsklass	IP20
Max. effekt	60W
Mått (LxBxH)	157x97x60 mm
Sockel	E27

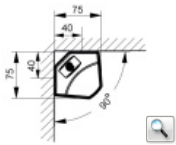
Interiörarmaturer

Köksarmaturer

Kitty vägg- och underskåpsarmatur

Fabrikat:	Elektroskandia
Kapslingsklass:	IP21. ~ . Klass 1 .
Montage:	Vägg och under skåp. Vändbar.
Utförande:	Vitlackerad stålplåt försedd med gavlar av ABS-plast.
Bländskydd:	Kupa opal akryl.
Ljuskälla:	T5 och T8 beställs separat.
Anslutning:	Två införingshål – 12,5 mm i armaturens centrum på baksida. Insticksplint 3x2x2,5 mm². Armaturer med uttag har insticksplint 4x2x2,5 mm².
Elektriska data:	230 V, 50 Hz, effektfaktor 0,9 (HF 0,95).

Kitty

Artnr	Benämning	Typ	Effekt W	Utförande	Sockel	L	B	H	c/c	Vikt kg	
E7011032	KITTY 1X14W	8018	1x14	-	G5	650	75	75	550	1,5	
E7011033	KITTY 1X14W BRYT	8018	1x14	Brytare	G5	650	75	75	550	1,5	
E7011034	KITTY 1X14W BRYT UTTAG	8018	1x14	Brytare och uttag	G5	775	75	75	550	1,5	
E7011035	KITTY 1X28W	8018	1x28	-	G5	1260	75	75	1000	2,1	
E7011036	KITTY 1X28W BRYT	8018	1x28	Brytare	G5	1260	75	75	1000	2,2	
E7011037	KITTY 1X28W BRYT UTTAG	8018	1x28	Brytare och uttag	G5	1385	75	75	1000	2,4	
E7011042	KITTY 1X15W	8018	1x15 OK	-	G13	500	75	75	400	1,3	
E7011043	KITTY 1X15W BRYT	8018	1x15 OK	Brytare	G13	500	75	75	400	1,3	
E7011044	KITTY 1X15W BRYT UTTAG	8018	1x15 OK	Brytare och uttag	G13	625	75	75	400	1,5	
E7011045	KITTY 1X18W	8018	1x18 OK	-	G13	650	75	75	550	1,5	
E7011046	KITTY 1X18W BRYT	8018	1x18 OK	Brytare	G13	650	75	75	550	1,5	
E7011047	KITTY 1X18W BRYT UTTAG	8018	1x18 OK	Brytare och uttag	G13	775	75	75	550	1,8	

Produktsortiment

Inredningsarmaturer / Porslins- och plastarmaturer / Modul 20 porslinsarmatur / För E27-lampa

Pos 61

Inredningsarmaturer

Porslins- och plastarmaturer

Modul 20 porslinsarmatur

- Fabrikat: Ifö Electric
- Kapslingsklass: IP 20. ~ (gäller för kompaktlysrör). Klass II < .
- Montage: Rak sockel: Tak och vägg.
Sned sockel: Vägg.
- Utförande: Sockel av vitglaserat porslin. Lamphållare av porslin resp elektroniskt driftdon i lysrörshållare av vit polyester. Glaspackning medlevereras.
Kupa av opalglas, opal eten, opal akryl, klarglas eller rött glas.
- Anslutning: Rak sockel har kabelinföring uppfifrån och genom två utbrytningsöppningar 10 mm (E 75 100 14, 54: 19 mm) på motstående sidor.
Sned sockel har kabelinföring bakifrån och genom en utbrytningsöppning 15 mm upptill och en 10 mm nedtill.
Lamphållaren har två plintar för max 2x1,5 mm² vardera.
Lysrörshållaren har två klämmor för max 2x2,5 mm² vardera.
- Elektriska data: 230 V resp. 230 V, 50 Hz.

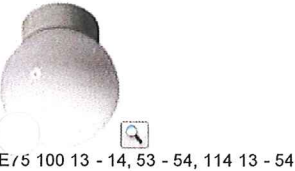
För E27-lampa

E75 102 83

E75 103 13, 115 13 - 14

E/5 100 13 - 14, 53 - 54, 114 13 - 54

Rak sockel med opalglas

Artnr	Benämning	Typ	Effekt W	Socket	↖	H	c/c	Reservkupa	Vikt kg	
E7510013	MODUL20 TAK 75W OPALGLAS	52740	75	E27	150	180	60-67, 70	E79 060 03	0,7	
E7510014	MODUL20 TAK 100W OPALGLAS	52718	100	E27	180	215	67-79	E79 060 14	1,1	
E7510283	MODUL20 TAK 75W OPALGLAS	52740	75	E27	105	210	60-67, 70	E79 065 63	0,7	
E7510313	MODUL20 TAK 75W OPALGLAS	52740	75	E27	170	150	60-67, 70	E79 068 03	0,8	

PRODUKTBLAD

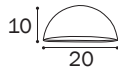
7535509 Vegg-/takarmatur Madrid, Silver, E27, IP44

Vägg-/takarmatur med stomme och opal kupa av polykarbonat.
Armaturen levereras med reflektor. Dubbelisolerad.

Anslutning

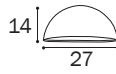
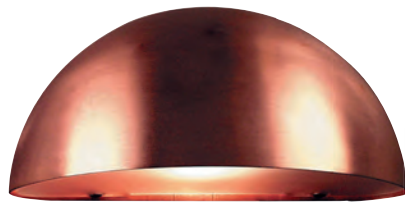
Direkt till plint 2x2,5mm².

Kapslingsklass	IP44
Mått (ØxH)	253x100 mm
Max. effekt	60W
Sockel	E27
Färg	Silver

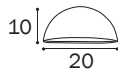
Scorpius

⊕ | IP23 | E14 |
Max. 40W | Excl. lightsource
No. 21651030 | More info page 206

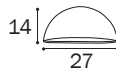
Scorpius maxi

⊕ | IP23 | E27 |
Max. 60W | Excl. lightsource
No. 21751030 | More info page 206

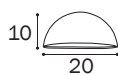
Scorpius

⊕ | IP23 | E14 |
Max. 40W | Excl. lightsource
No. 21651031 | More info page 206

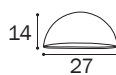
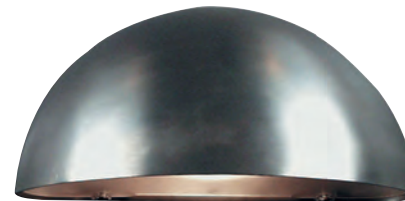
Scorpius maxi

⊕ | IP23 | E27 |
Max. 60W | Excl. lightsource
No. 21751031 | More info page 206

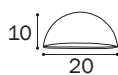
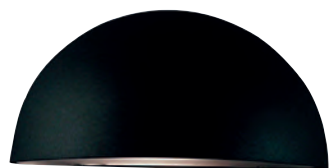
Scorpius

⊕ | IP23 | E14 |
Max. 40W | Excl. lightsource
No. 21651034 | More info page 206

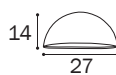
Scorpius maxi

⊕ | IP23 | E27 |
Max. 60W | Excl. lightsource
No. 21751034 | More info page 206

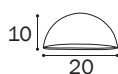
Scorpius

⊕ | IP23 | E14 |
Max. 40W | Excl. lightsource
No. 21651003 | More info page 206

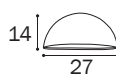
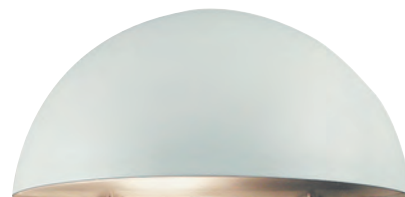
Scorpius maxi

⊕ | IP23 | E27 |
Max. 60W | Excl. lightsource
No. 21751003 | More info page 206

Scorpius

⊕ | IP23 | E14 |
Max. 40W | Excl. lightsource
No. 21651001 | More info page 206

Scorpius maxi

⊕ | IP23 | E27 |
Max. 60W | Excl. lightsource
No. 21751001 | More info page 206

TV, telefon och dator

Det finns ett avtal mellan din bostadsrättsförening och Telia om installation av bredband i din bostad. Bredbandsnätet består av en så kallad Triple Play-funktion som levererar Digital-tv, telefon och Internetanslutning.

Följande ingår:

- Bredbandstelefoni och telefonfördelare.
- Internetanslutning med en hastighet på 50/8-100/10 Mbit per sekund.
- TV-abonnemang "Lagom" ingår
- 1 st Telia Digital-tv box, tillhör förening/fastighetsägare
- 1 st Bredbandswitch som även stödjer trådlöst internet, tillhör förening/fastighetsägare

Du som boende kan beställa högre hastigheter på Internet, du kan beställa fler tv kanaler/tv paket samt tjänster på din bredbandstelefoni.

www.telia.se/fiber för aktuellt erbjudande och priser för privathushåll

IT-skåp

I de flesta bostäderna finns IT-skåpet placerad i klädkammaren eller i hallen bredvid el-centralen. I IT-skåpet finns en panel med numrerade uttag, en så kallad patchpanel. I din patchpanel bestämmer du själv vilken funktion nätverksuttagen i respektive rum ska ha.

När du flyttar in är vissa uttag i sovrum, vardagsrum och kök redan aktiverade enligt information på insidan av IT-skåpet, men du kan alltså flytta och ändra fritt till andra uttag.

Bredbandsswitchen (Gateway) kan även fungera som trådlös router. Eftersom anslutningen är trådlös påverkas signalstyrkan av omgivningen. Du kan uppleva att du ibland tappat din trådlösa anslutning, eller att du inte har någon av olika anledningar. När många i samma lägenhet/hushåll är anslutna samtidigt kan hastigheten försämrats när ni surfar eller laddar filer.

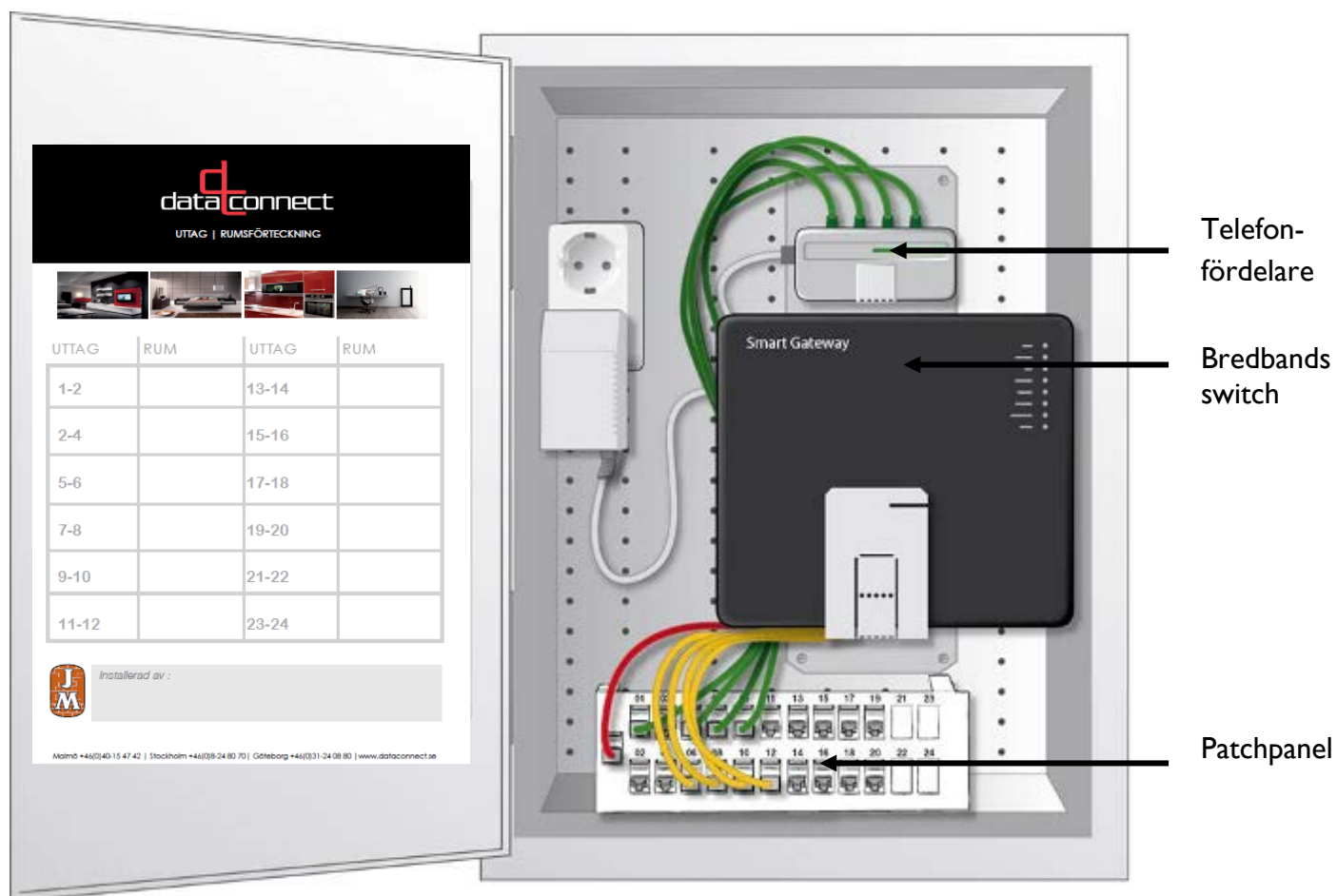
Sammanfattningsvis så kan den trådlösa uppkoppling påverkas av yttre faktorer och nedan för några tips på hur du kan förbättra ditt trådlösa nätverk:

- Avståndet till routern från dator; ju längre avstånd desto svagare blir signalstyrkan, och därmed hastigheten.
- Svåra förhållanden såsom betongväggar, sten eller metall påverkar den trådlösa signalstyrkan. Testa att flytta utrustningen närmare routern och se om det sker förändring.
- Ha inte andra elektriska produkter såsom tv, radio och trådlösa telefoner i närheten av bredbandsswitchen "routern", eftersom signalstyrkan för ditt trådlösa nätverk kan då påverkas
- Installera en bredbandsswitchen "router" till i ett rum närmare den plats där du vill ha trådlös anslutning, den fungerar som en förstärkare.

Du är välkommen att kontakta Telia Support 020-240 250 så hjälper vi dig med felsökning och support

Se instruktion från Telia.

Exempel, IT-skåp

Följande färger gäller för kablarna i IT-skåpet:

Telefon:

Grönt uttag Bredbandsswitch

TV och dator:

Gult uttag Bredbandsswitch

Innkommande fiber:

Rött uttag Bredbandsswitch (ska inte flyttas)

Begreppsförklaring IT-skåp

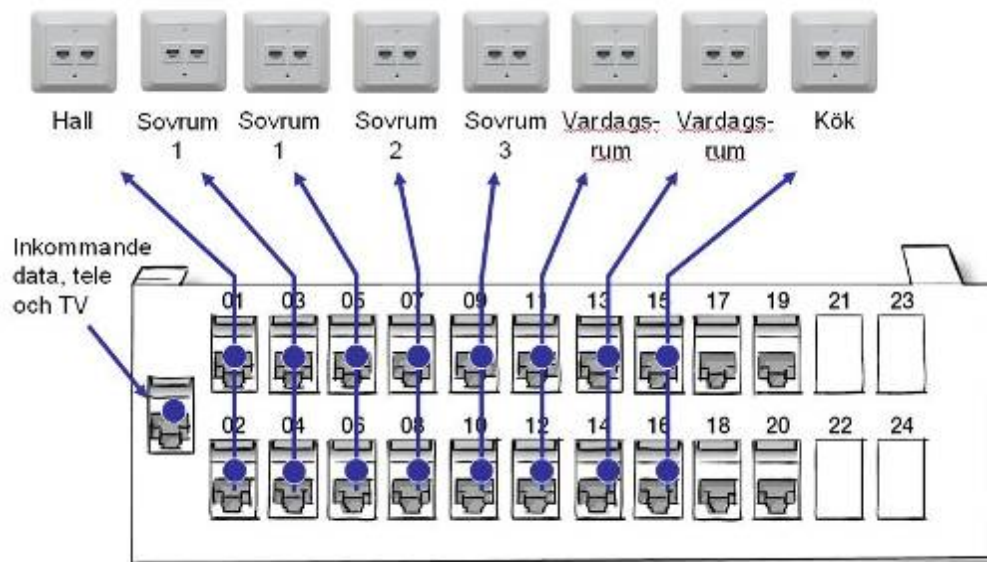
Cat5e-kabel	"Kategori 5e kabel". Är en standard kopparkabel för nätverksöverföring . Förmedlar exempelvis digital-TV-, bredbandstelefon- och datasignaler i ett nätverk.
Digitalbox	Omvandlar den digitala TV-signalen till en analog signal. Behövs för att analoga TV-apparater skall kunna visa digitala signaler. Digitalboxen är tillverkad för Telias TV-tjänster. En digitalbox från andra leverantörer (exempelvis ComHem, Boxer, Viasat eller digitalbox inbyggd i TV) går ej att använda. Varje TV-apparat måste ha en egen digitalbox.
Media och Triple-play	Begreppet "media" innebär i detta sammanhang: TV, telefon och dator, vilket även kallas Triple-play.
Nätverkskabel	En Cat5e-kabel med RJ45-kontakter i var sin ända. Används i patchpanelen för att förbinda inkommande media med önskat uttag. Samma typ av kabel används för att ansluta utrustningen för de tre tjänsterna i respektive rum.
Patchpanel (korskopplingspanel)	En kopplingspanel med RJ45-uttag för flexibel uppkoppling av olika media i olika uttag i respektive rum.
RJ45-uttag	Ett mediauttag som används för anslutning av TV, telefon och Internet. Bilden till vänster nedan visar en uttagslock med 2 st RJ45-uttag. Bilden till nedan visar hur kontakten RJ45 på en Cat5e-kabel ser ut.

Telefonfördelare	En fördelare som möjliggör att du kan koppla in upp till fyra telefoner till samma telefonnummer samtidigt.
Bredbandsswitch	Fördelar inkommande signal till TV, telefon och dator. Bredbandsswitchen kan även fungera som en trådlös router. 4 utgångar, gula kablar, för TV eller data

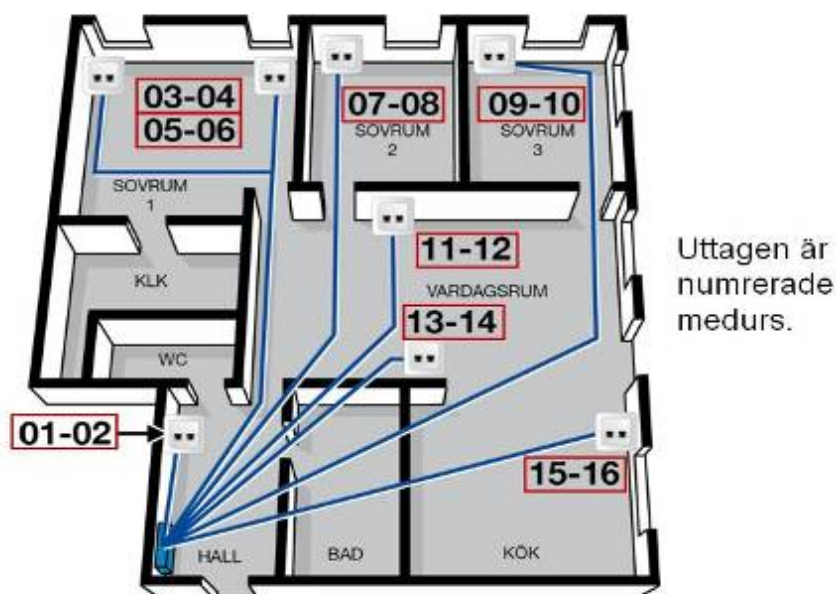
Patchpanelen

De numrerade uttagen på din patchpanel kan till exempel vara placerade enligt nedan.

Genom att exempelvis koppla in nätverkskabeln från det gula uttaget i Bredbandsswitchen till uttag 09 i patchpanelen får du TV eller internet i ditt multimediauttag med nummer 09 i vardagsrummet.

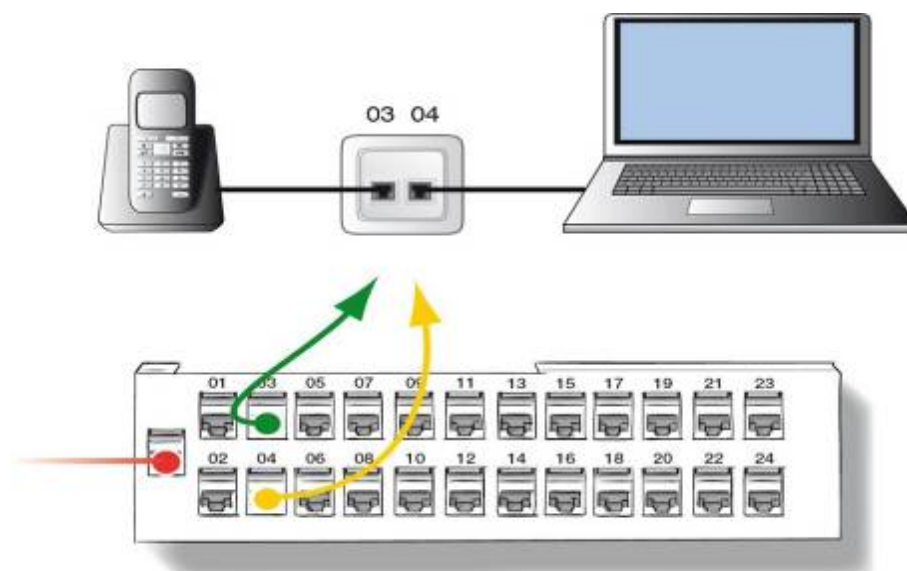
Exempel på numrering av uttag i lägenhet:

Funktionerna kan alltså flyttas ”hur som helst”

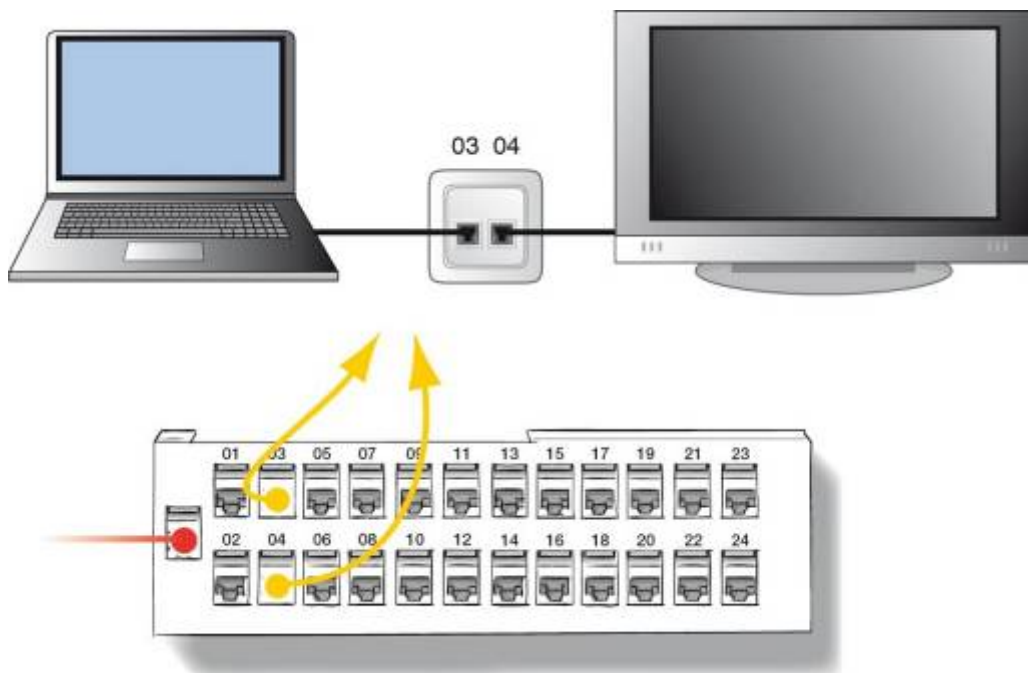
Telefon och en dator kopplat i sovrummets uttag:

Kablarna kopplas i IT-skåpet från Bredbandsswitch gult uttag för dator, TV eller grönt uttag för telefoni till patchpanelen för att välja funktion på uttagen i respektive rum.

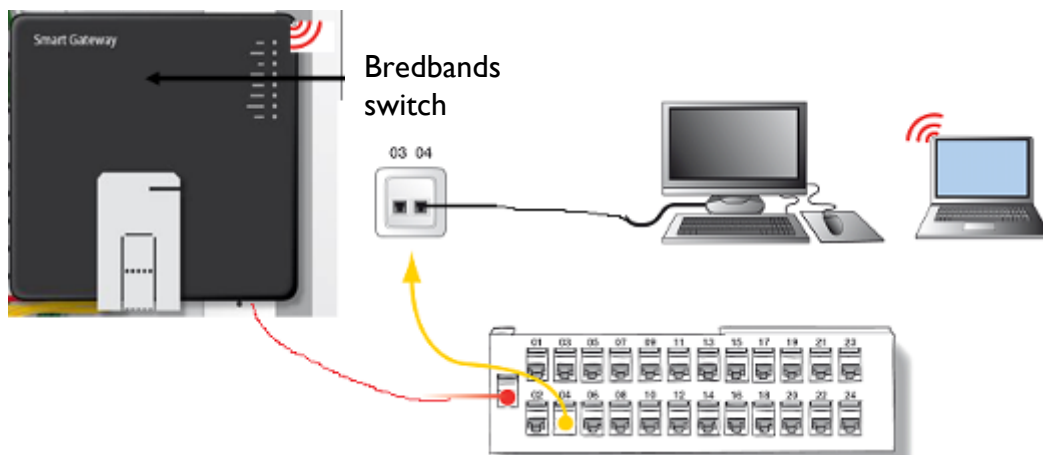

Dator och TV kopplat till sovrummets uttag:

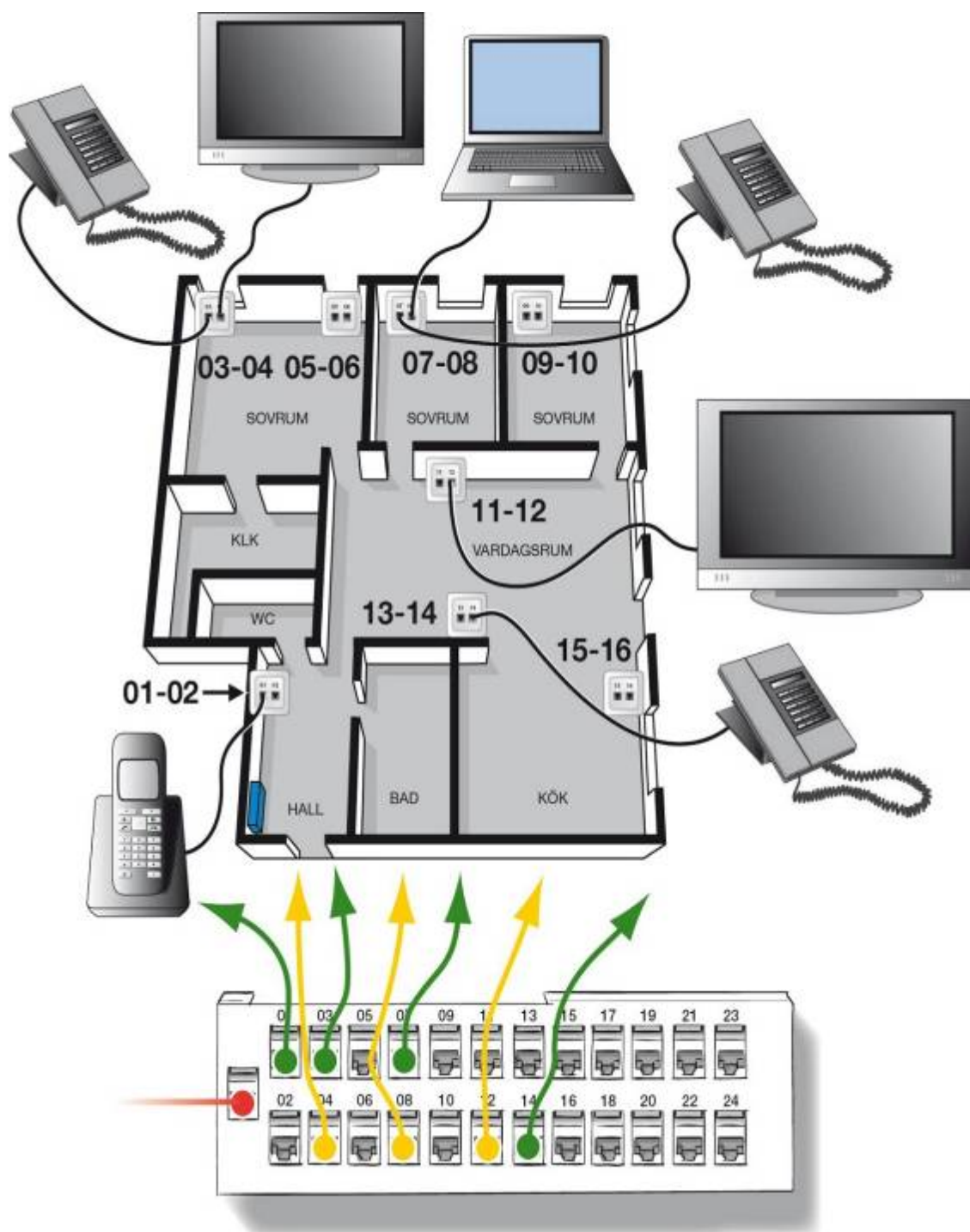

Kablarna kopplas i IT-skåpet från Bredbandsswitch gult uttag för dator, Tv eller grönt uttag för telefoni till patchpanelen för att välja funktion på uttagen i respektive rum.

Inkoppling av en dator samt en trådlöst internet:

Bostad med två TV, en dator och fyra telefoner:

Kablarna kopplas i IT-skåpet från Bredbandsswitch gult uttag för dator och TV.
Grönt uttag för telefoni med telefonfördelare till patchpanelen för att välja funktion på uttagen i respektive rum.

Välkommen till ditt nya fiberhus

- information om digital-tv, bredband och telefoni

Du flyttar snart in i ett hus där du får fibertjänster från Telia. Det tycker vi är roligt och vill välkomna dig varmt som kund hos oss. För att dina tjänster ska vara igång den dag du flyttar in vill vi redan nu tipsa om hur du går tillväga.

Gå in på telia.se/bestall för att beställa dina tjänster 3-4 veckor innan du flyttar in i din nya bostad. Tipsen här nedan beskriver i korthet vad du behöver göra för att komma igång med dina tjänster.

- Om du har ett befintligt telefonnummer som du vill flytta med till din nya adress anger du det när du gör din beställning. Du fyller i vilket nummer som ska flyttas, vi hjälper till med resten. Telefonen fungerar från och med det datum du anger vid beställningen.
- När du är på plats i nya bostaden kopplar du in datorn och öppnar webbläsaren, till exempel Internet Explorer. Då kommer du automatiskt och direkt till en sida på internet som steg för steg beskriver hur du registrerar dig. När du är klar är det bara att börja surfa.
- Dina personliga tv-koder får du hemskickade efter att du gjort din beställning. Koppla in digitalboxen till tv:n, mata in koderna och du kan titta på tv direkt. Du hittar även dina tv-koder på telia.se/minasidor

Behöver du hjälp med installationen?

Då kan du få hjälp av våra duktiga tekniker med att koppla in din tv, dator och telefon. Boka en tid via närmaste Teliabutik eller kontakta vår kundtjänst på telefon 020-755 766 för att få ett kostnadsfritt besök av tekniker. Tänk på att ha tv-koderna till hands vid besöket.

För övriga frågor är du välkommen att besöka en av våra butiker eller ringa vår kundtjänst på samma telefonnummer som ovan.

Mycket nöje!
önskar vi på Telia

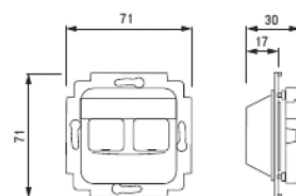
Power and productivity
for a better world™

PRODUKTBLAD

15.6.2011

FOT5000

Namn: **Fästram**
Fästram, Jussi, för 2xKeystone modularuttag
Jussi
Typ: FOT5000
EAN: 6410072040509
E-nr: 5100863
Förpackning: 20/200
Enhet: st

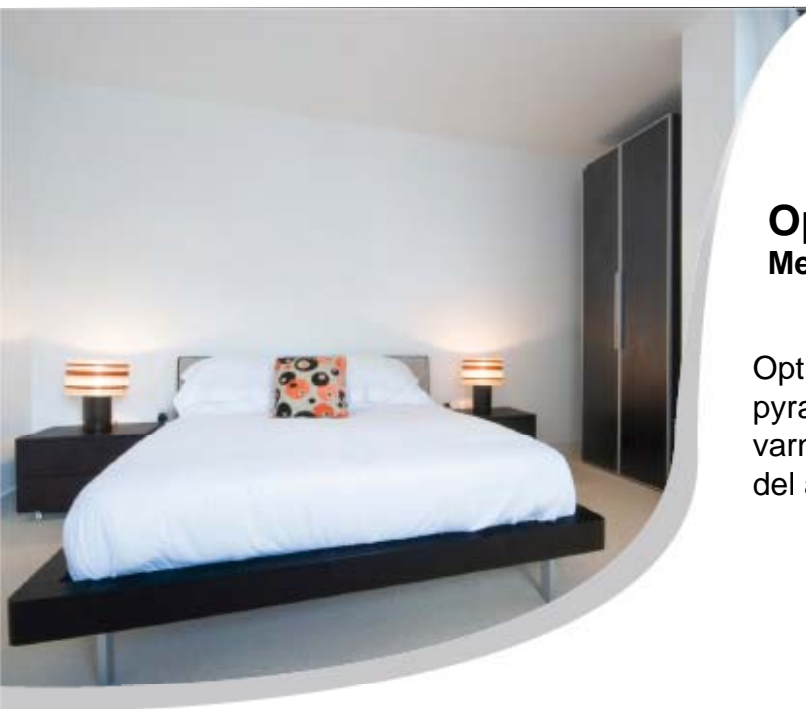

Brandvarnare

Din bostad är utrustad med brandvarnare. Den har ett batteri med lång hållbarhet. Brandvarnaren ger ifrån sig högfrekventa ”pip” när det är dags att byta batteri.

Testa några gånger per år att brandvarnaren fungerar genom att trycka på testknappen.

Optisk Brandvarnare

Med Lithiumbatteri för extra lång livslängd

Optiska brandvarnare reagerar väldigt snabbt vid pyrande bränder. Brandvarnaren är oftast första varningen du får vid brand och är en otroligt viktig del av din brandsäkerhet.

HS-102

Optisk brandvarnare
Larmsignal: 85dB
9V Lithium batteri medföljer
5 års garanti

- Optisk brandvarnare, reagerar snabbare vid pyrande bränder.
- Innehåller inget radioaktivt material.
- Reagerar snabbt med stark signal 85dB
- 9V Lithium batteri medföljer.
- Automatisk indikering för batteribyte.
- Testad och godkänd (EN 14604)
- Unik säkerhetsfunktion - kräver batteri för montering.
- 5 års garanti

Art.nr: **601085**
EAN: **7320896010857**

Porttelefon och kodlås

Ditt hus är försett med porttelefon och kodlås. Hur porttelefonen och kodlåset fungerar finns det information om i leverantörens anvisningar på följande sidor.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det är fel på porttelefonen eller kodlåset. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Porttelefon BM6000

Hyresgästinformation om den nya porttelefonen

Inledning

I den fastighet där du bor har det nya porttelefonsystemet BM6000 installerats. Det träder i funktion fr.o.m. den_____.

BM6000 är kopplad till telenätet, vilket betyder att du kan prata med besökare via din hemtelefon.

Tänk på att telefonen måste kunna sända så kallade DTMF-toner för att låsa upp porten.

Så här fungerar porttelefonen

När ett samtal kommer från porten, ringer din telefon som vanligt. När du har talat med besökaren, bestämmer du om du vill låsa upp porten – eller inte.

Så här gör besökaren

Ditt anropsnummer finns anslaget på namntavlan bredvid portapparaten i porten. Besökaren trycker först på **knappen B** på portapparaten följt av ditt **anropsnummer**.

Låsa upp porten – eller inte

- Tryck på knapp 5 för att låsa upp porten.
- Tryck på knapp 0 eller lägg på luren för att inte låsa upp porten.

Samtalet avslutas efter detta.

Portkod fungerar också

För att du som bor i fastigheten ska kunna komma in i porten på ett enkelt sätt går det också att använda portkod.

Följande kod gäller tills vidare i din port: _____

Om du har telefonsvarare

Normalt hörs svarsmeddelandet i porten när någon anropar (och telefonsvararen svarar).

Om svarsmeddelandet **inte** ska höras i porten, spela in **tonsignalen 0** före själva svarsmeddelandet. Det går bra att använda en mobiltelefon (som kan generera toner).

1. Starta inspelningen.
2. Håll tonvalsdosan (eller mobiltelefonen) mot telefonsvararens mikrofon och **tryck 0**.
3. Tala in meddelandet.

Tala en i taget

Under ett samtal mellan portapparaten och lägenhetstelefonen kan endast en person tala i taget. För att kommunikationen ska fungera bra bör du och besökaren försöka att tala en i taget.

Om problem uppstår

Om porttelefonen inte fungerar - kontakta fastighetsskötaren eller fastighetsägaren.

Ventilation

Ventilationssystemet är ett mekaniskt frånluftssystem, ett så kallat FX-system.

En frånluftsfläkt suger ut luften från bostaden via frånluftsdon i badrum, wc, och kök. Frisk ersättningsluft tas in via tilluftsdon i yttervägg bakom radiatorerna i sovrum och vardagsrum. Från tilluftsdonet går en ljuddämpad kanal genom ytterväggen till ett fasadgaller på husets utsida. Fasadgallret kan vara synligt eller dolt under fönsterbläcket. Radiatorerna förvärmer den kalla uteluften när lägenheten har värmebehov.

Den varma frånluften tas till vara i en värmeväxlare som tillsammans med en centralt placerad värmepump återvinner frånluftens värme och använder den till uppvärmning av tappvarmvatten och vatten till radiatorkretsen.

Samtliga don är injusterade för att erhålla rätt luftmängder. Det är viktigt att inte ändra inställningen på frånluftsdonen, då det kan ge ökade uppvärmningskostnader, ljud- och dragproblem samt i värsta fall fuktskador i våtutrymmen.

Renande filter

Tilluftsdonen är försedda med ett löstagbart filter i klass F7 (EU 7) som hindrar pollen och föroreningar att ta sig in med friskluften. Den filtrerade luften kommer in i tilluftdonet och följer utmed radiatorns baksida. Kontakten med radiatorns varma yta gör att uteluften förvärms innan den släpps ut vid radiatorns överkant. Rummet tillförs därmed tempererad och filtrerad friskluft.

För att uppnå fullgod ventilation bör filtren bytas minst vartannat år. Vid hårt trafikerade gator kan detta behöva göras oftare. Vid filterbyte kan bostadsrättsföreningen göra en beställning för alla medlemmarna för att få bättre pris. Filtret kan dammsugas vid behov (men inte tvättas). Mer information om filter och filterbyte finns i leverantörens anvisningar på följande sidor i denna flik.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det är fel på ditt ventilationssystem. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse.

Se även flik Felanmälan.

Inspektionslucka/reoslucka för utluftskanaler typ R

Utluftskanal typ R har inspektions-/reoslucka placerad ovanför radiatorn.

Denna lucka medger inspektion/rengöring i samband med OVK-besiktning (Obligatorisk Ventilations Kontroll). Efter demontering medges rengöring av kanalen som löper vågrätt genom väggen samt kanalens lodräta del.

Lämpligt hjälpmedel vid rengöring (dammsugning). Anslutes till vanlig dammsugare.

VENTPLUS

Ventilationsdon av hög kvalitet
med enkelt inställbara luftflöden

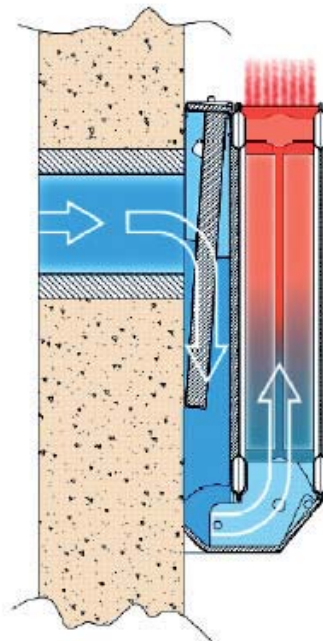

1

Uteluften tas in genom en
rund eller rektangulär kanal
till VENTPLUS.

2

Ett integrerat filter renar
den inkommande luften.

3

Den kalla, renade luften faller till
botten bakom radiatoren.

4

Luften värms upp av radiatoren, sti-
ger uppåt och vidare in i rummet

- VENTPLUS är individuellt anpassad för olika fabrikat av panelradiatorer.
- VENTPLUS kan levereras med olika typer av filter.
- VENTPLUS är enkel att rengöra.
- VENTPLUS ger möjlighet till injustering och avstängning av luftflödet. Funktionen finns ej på VENTPLUS BAS .
- VENTPLUS har stor filterarea, vilket ger bättre träffmöjlighet vid håltagning i yttervägg.
- VENTPLUS ger ökad effekt och bra ventilation

VENTPLUS erbjuder en kompakt, kostnadseffektiv och kontrollerad ventilationslösning för villor och bostadslägenheter. Med hjälp av relativt enkla runda eller rektangulära kanaler tas den renade uteluften in i rummet.

VENTPLUS har effektiva tätningar mot radiatoren, för att undvika kalldrag på golven. Eftersom VENTPLUS har en speciell lucka som helt eller delvis kan stänga luftflödet, kan man också ställa in rätt luftflöden i lägenheten.

Tekniska data

Material

Vitlackerad stålplåt. Tjocklek 0,8–1,5 mm.
Vissa utsatta delar i galvaniserad stålplåt.

Färg:

Vit RAL 9016, glans 80 ± 5 , skiktjocklek 40–120µm.

Isolering

Samtliga invändiga ytor i VENTPLUS är kondensisolerade.

Tester

VENTPLUS har provats av SP Energiteknik och samtliga data och kurvor är utformade och beräknade efter dessa testvärden.

Funktion

Luften värms upp genom att den passerar den varma radiatorkroppen och kommer dragfritt och ljudlöst ut ovanför radiatoren. Radiatorns effekt ökar väsentligt genom installation av VENTPLUS.

Se separat dimensionerings- och effekttabell.

Beroende på vald filtertyp förhindras utifrån kommande partiklar att passera systemet. Även lufthastighet och tryckfall är beroende av filtertyp. Alla dimensionerade värden utgår från att man använder ett godkänt F7-filter.

Radiatorer med tilluftsdon bör alltid förses med min-begränsande termostatventiler, för att undvika frysrisk.

VENTPLUS MAXI är som standard utrustat med en avstängningslucka, som även kan användas till flödesreglering. VENTPLUS BAS är som standard försedd med en plastskena som skall avlägsnas vid injustering, men kan användas vid eventuella gas- och röklarm.

Användning

I DIN-normen 1946-6 är ventilationsvärdena (luftväxlingen) formulerade enligt följande:

”För att undvika skador på byggnadskonstruktioner orsakade av luftfuktighet, skall luften i en lägenhet bytas ut 0,5 gånger per timme (räknat på den totala luftvolymen i hela lägenheten).

Kontinuerlig ventilation

Även om luftfuktigheten ibland är relativt låg, på grund av att lägenheten står obebodd under en längre period, krävs det ändå kontinuerlig ventilation (basventilation).

Välbefinnande

Känslan av välbefinnande är naturligtvis subjektiv, men det upplevs självklart mycket positivt när luften är fri från odörer och koldioxid.

Detta kan åstadkommas genom en luftväxling av 30 kbm luft/timme och person i lägenheten.

Luftflöde

Det nödvändiga flödet av frisk luft är beroende av lägenhetens storlek och antalet boende i lägenheten. Om luften i en lägenhet byts 0,5 gånger/timme som basventilation, upplever man ett behagligt inomhusklimat och man behöver inte vara rädd för att skador uppstår på eller i byggnaden

Exempel på luftväxling

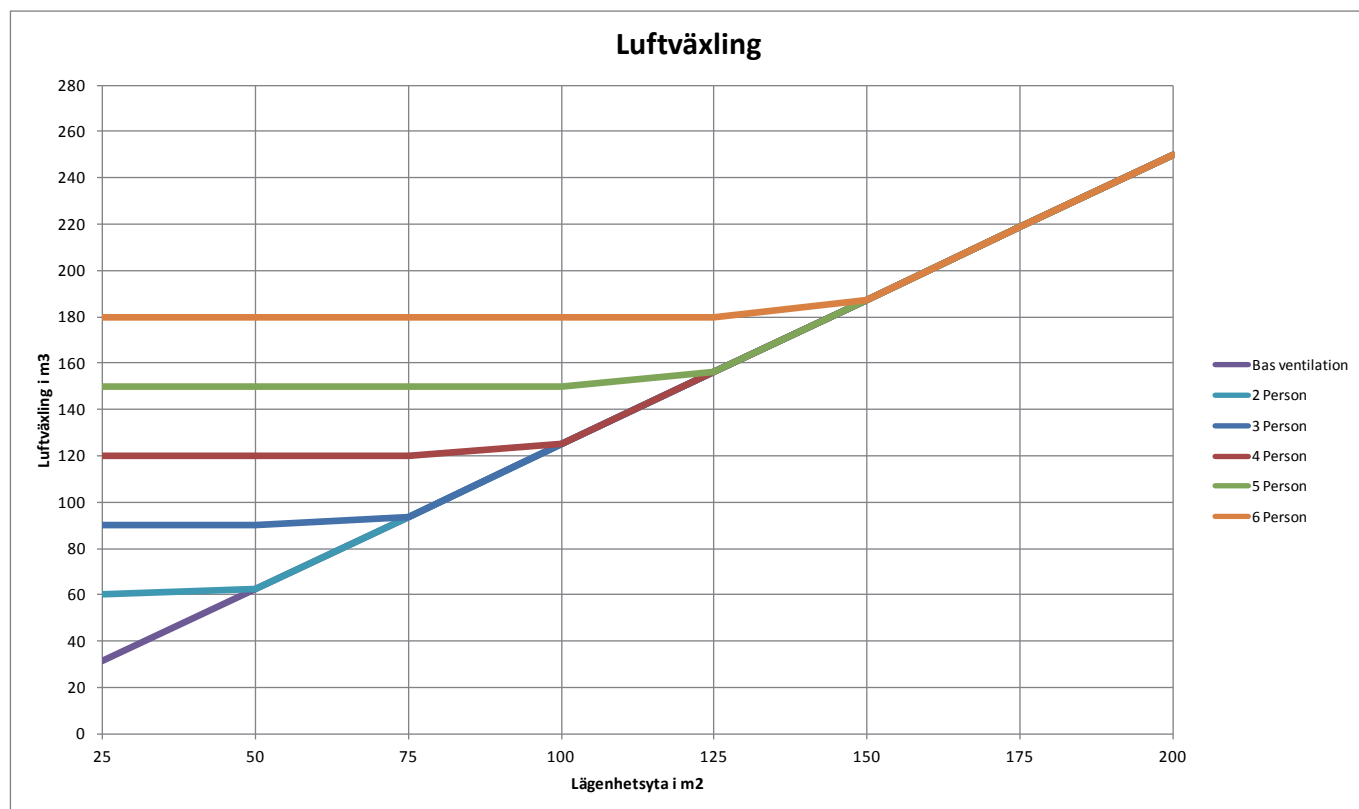
Lägenhet på 80 m² rumshöjd 2,5 m ($80 \times 2,5 \times 0,5 = 100\text{m}^3$).
Luftväxling 100 m³ utan boende (kontinuerlig basventilation).

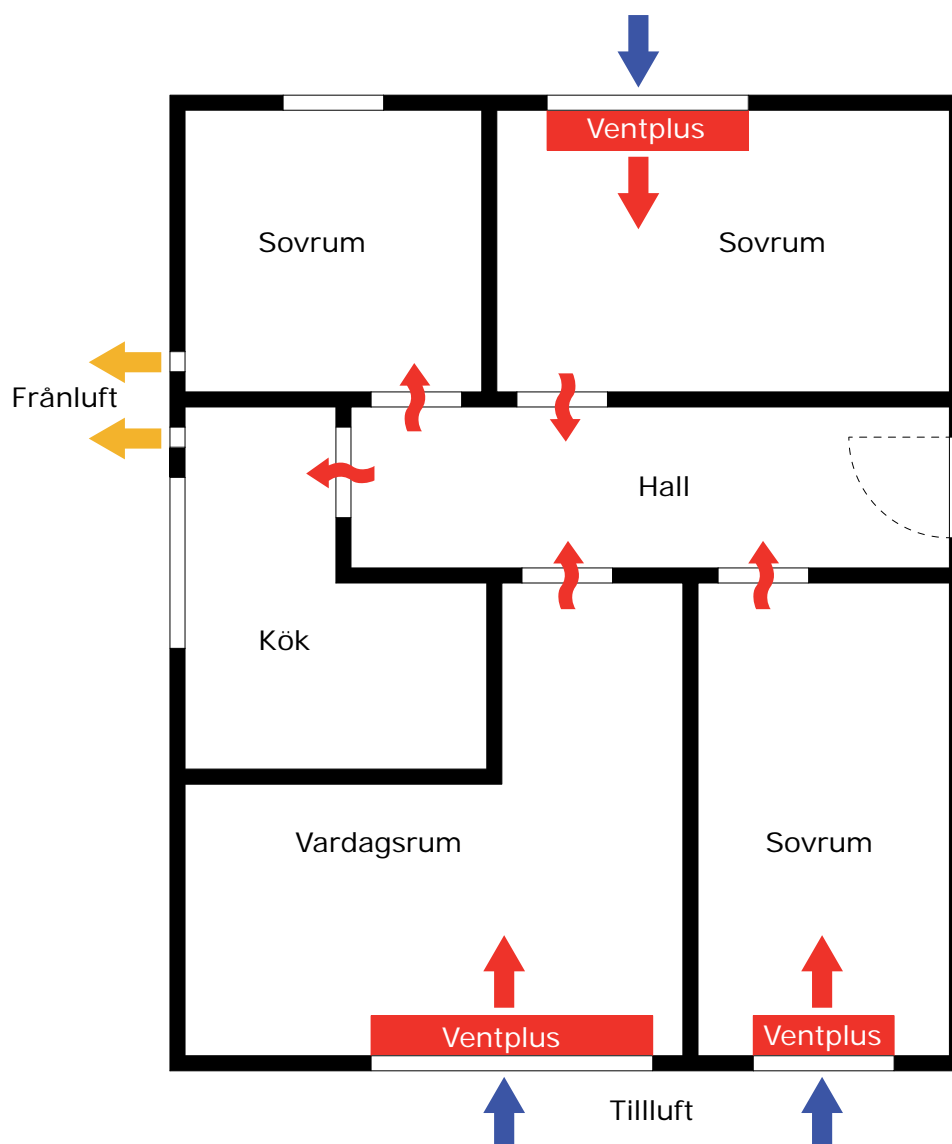
Lägenhet på 80 m² rumshöjd 2,50 m. med 4 boende, $4 \times 30 = 120 \text{ m}^3$.
Luftväxling 120 m³ med 4 boende.

I dessa exempel är det viktigt att räkna båda värdena (lägenhetsstorlek och antalet boende) för att få fram den nödvändiga volymen av luft som skall bytas ut. I nedanstående tabell kan man se hur värdena förändras vid större lägenhetsyta och vid fler antal boende.

Luft växling i Kbm

Tabellen tar hänsyn till både antalet boende, basventilationsvärden och storlek på lägenheten. Med denna information kan man enkelt räkna ut vilket behov av luftväxling som finns, räknat i kbm/tim. Luftväxlingen skall räknas utifrån en normal situation i lägenheten, inte utifrån tillfälliga förhållanden, såsom tillfälligt extra boende, matlagning e.dyl.

Eftersom flödet av tilluft genom ytterväggen endast fungerar tillsammans med mekanisk frånluftsventilation, skall man tänka på att undertrycket i lägenheten inte får överstiga $8(<10)$ Pa. Detta är viktigt för att undvika kalldrag eller ljud som uppstår från springor i fönster och dörrar.

Om man använder en öppen spis, ligger undertrycket på ca. 4 Pa, och om en öppen spis och den mekaniska ventilation används samtidigt, kan dessa arbeta mot varandra, vilket innebär att effekten av VENTPLUS avtar.

Installation

VENTPLUS är inte bara en idealisk lösning för nybyggnation av lägenheter, utan är också i högsta grad användbar i renoveringsobjekt.

När VENTPLUS installeras i gamla byggnader, skall man dock vara uppmärksam på att de existerande radiatoranslutningarna kan vara annorlunda på grund av olika väggavstånd.

Radiator typer

- Kompaktradiator typ 21 och 22-33 med eller utan integrerade ventiler
- Radiator höjder 300-900 mm
- Radiator längder 600 – 3000 mm (Om radiatoren har byglar på baksidan måste radiatoren vara min. 800 mm)
- Ventilationsdon till typ 11 måste specialanpassas.

Radiatorupphängning

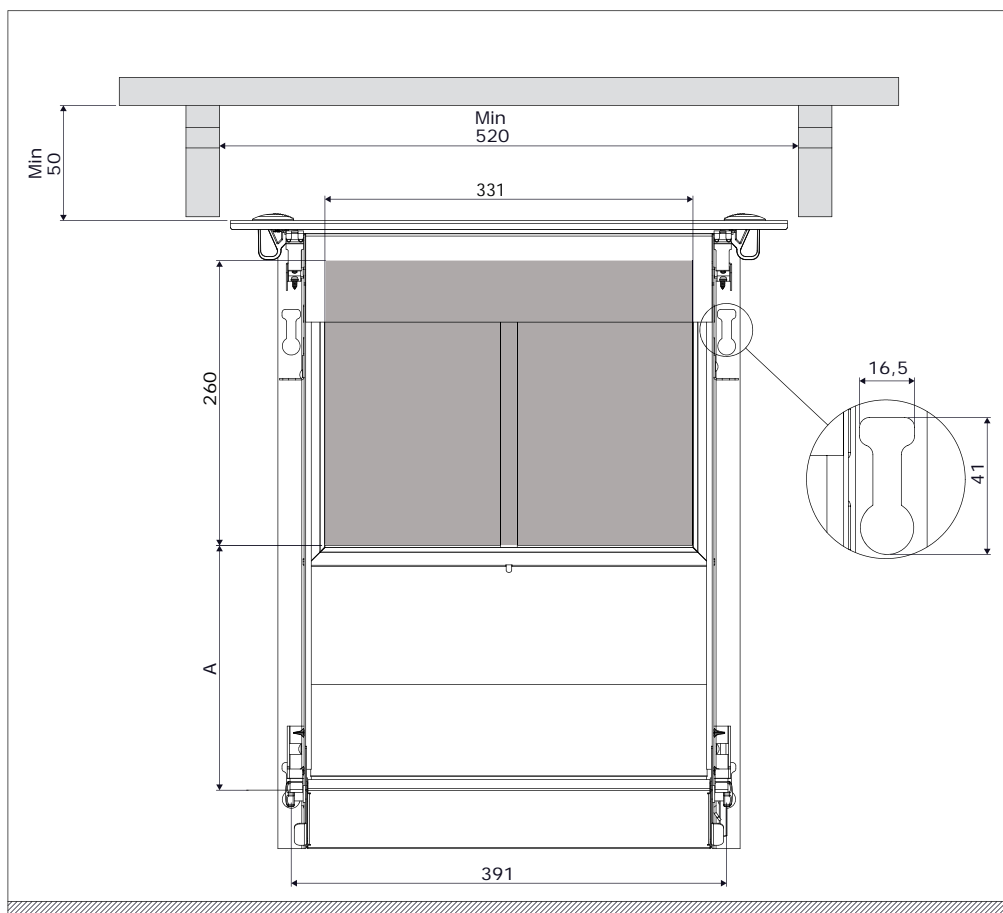
- VENTPLUS har en integrerad upphängningsfunktion.
- Radiatorer med längd 600-1300 monteras endast med VENTPLUS
- Radiatorer med längd 1400 – 2200 monteras med VENTPLUS och 2 extra väggkonsoler
- Radiatorer med längd 1200 – 2400 mm kan utrustas med 2 VENTPLUS
- Radiatorer med längd 2400 mm, som är utrustad med 2 VENTPLUS, utrustas med minst 1 extra konsol.
- Vid projektering skall man tänka på att inte kombinera små radiatorer med låg värmeavgivning med VENTPLUS, i synnerhet inte i kallare temperaturzoner, med tanke på frostrisken

Mått på filteryta

Hela filterytan kan tjänstgöra som yta där luften kan tas in via olika typer av vägggenomföringar.

Dimensions in mm

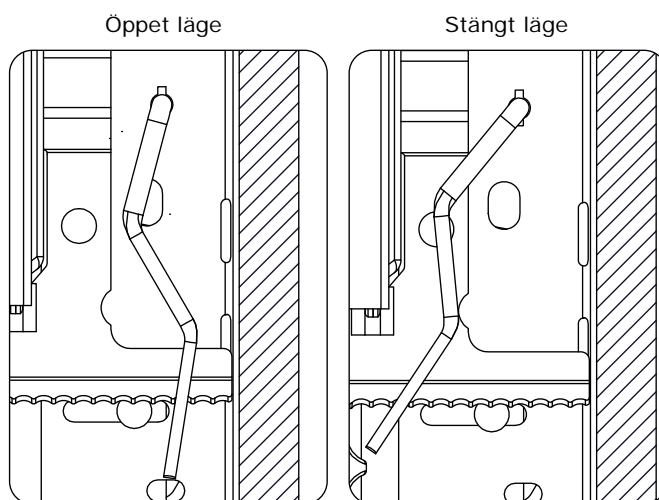
H	A
300	20
400	120
500	220
600	320

Avstängning- och reglerfunktion

VENTPLUS MAXI har en integrerad funktion, som innebär att man helt kan stänga av luftflödet, men också att man kan ställa in önskat luftflöde.

Med denna funktion är det möjligt att jämma ut luftflödena mellan olika ventilationsdon i samma lägenhet.

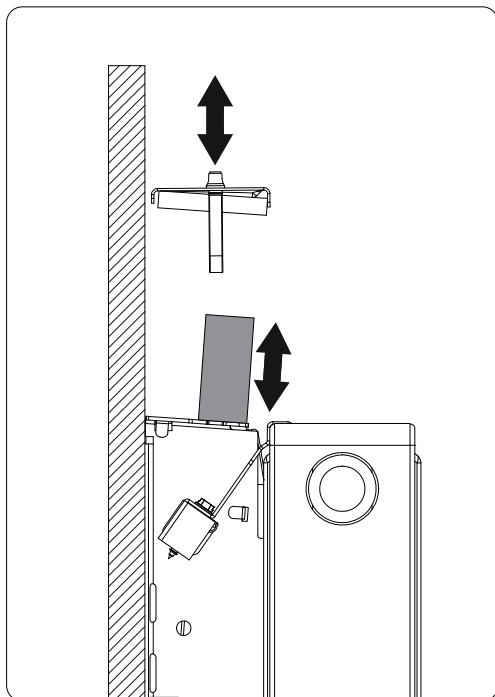

Filter

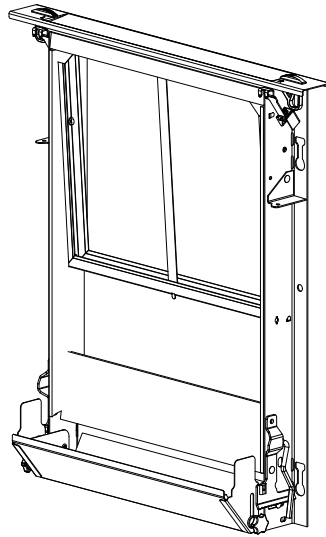
Det finns två olika typer av filter till VENTPLUS, PPI 20 och F7. Beroende på hur mycket föroreningar som finns utanför lägenheten, rekommenderar vi att man byter filter 1-2 ggr per år. Vi rekommenderar alltid ett F7-filter, och alla beräkningar i dimensioneringstabellen är utförda med detta filter.

För att underlätta filterbyte i tilluftsdonet och för att bibehålla radiatorns effekt, bör ett minimimått på ca. 50 mm, mellan underkant fönsterbänk och överkant VENTPLUS innehållas. Detta gäller över hela donets bredd. Eventuella uppfästningsanordningar för fönsterbänk får ej försvåra filterbyte.

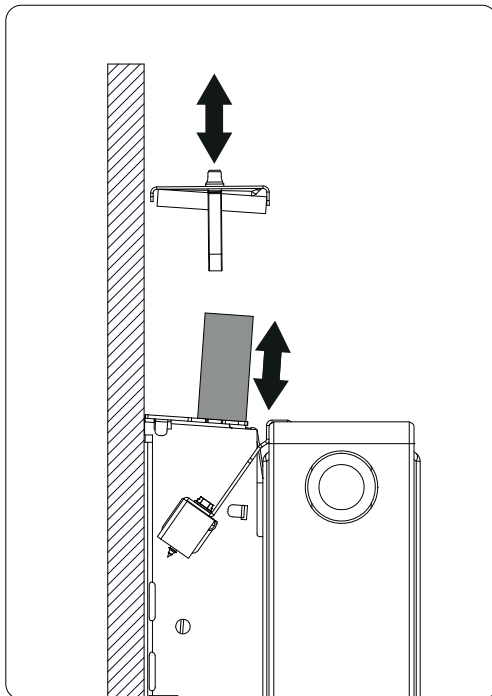
OBS! Väggenomföringen skall monteras med hänsyn till dess inspektions-/renslucka så att denna går att öppna med monterad radiator.

SIGARTH

Filterbyte

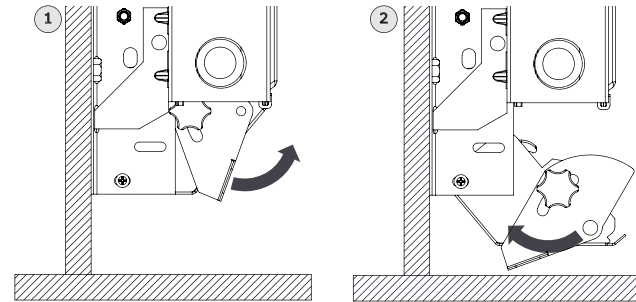

Övriga skötselåtgärder

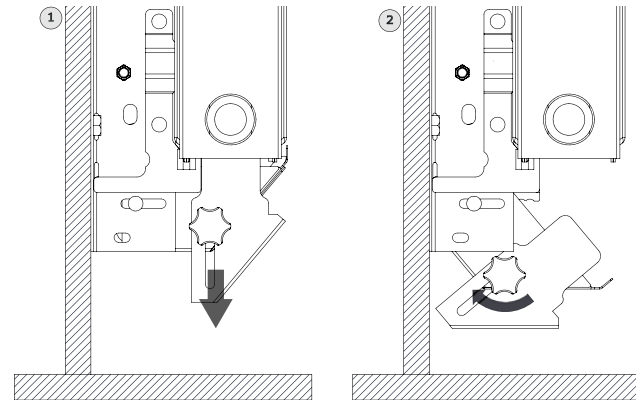
1. Byte av filter minst 1 gång / år, i enlighet med skötselinstruktion från filterleverantör.
2. Rensning av utekanal, enligt instruktion från leverantör av ventilationskanaler

Rengöring av renslucka

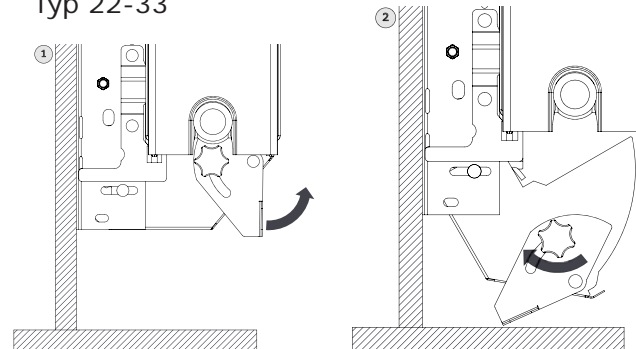
Typ 11

Typ 21

Typ 22-33

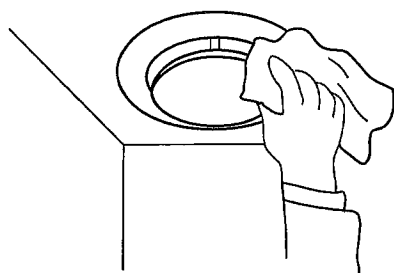
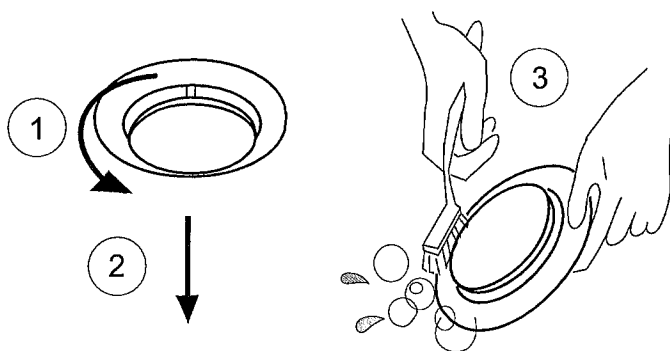

Utför följande åtgärder minst 2 gånger / år

1. Fäll ner rensluckan enligt anvisningar.
2. Ta bort eventuell smuts.
3. Fäll tillbaka rensluckan i ursprungligt läge.

SKÖTSELINSTRUKTION LUFTFILTER FÖR BOSTADSRÄTTSFÖRENINGAR ENLIGT AVTAL S7142 JM AB ANGÅENDE F7 TILLUFTSFILTER

1. Lucka ovan tilluftssdon tages av.
2. Det använda luftfiltret drages ut och skall läggas i brännbart avfall.
3. Rengör inuti tilluftsdon med dammsugar-munstycke med slang.
4. Det nya luftfiltret tages ur sin påse.
5. Med varsamhet och med svart sida mot rummet skjutes det nya filtret ner i sitt gejdspår och trycks försiktigt ner på plats.
6. Luckan ovan tilluftsdon stängs.

Spisfläkt

Utförliga instruktioner och skötselanvisningar för din spisfläkt finns i leverantörens anvisningar som ligger i en kökslåda när du flyttar in.

Matlagning och vädring

Öppna inte köksfönstret när du lagar mat. Gör du det sprids matoset i hela lägenheten. Luften som kommer in genom fönstret gör att det bildas ett övertryck i köket vilket medför att luft och matos drivs ut i resten av lägenheten. Spisfläkten kan inte suga upp matoset om fönstret är öppet i köket eftersom luftcirkulationen runt fläkten störs. Öppna fönstret i ett sovrum och stäng sovrumsdörren. Det skapar ett undertryck i köket och ventilationsspringan som finns under dörren räcker för att den friska luften ska komma in.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det är fel på din spisfläkt. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Spishäll och ugn

Din bostad är utrustad med en plan glaskeramikhäll och en energieffektiv ugn. Utförliga skötselanvisningar finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Rengöring av häll

Hällen rengörs med ett speciellt rengöringsmedel anpassat för glaskeramik. Det anpassade medlet lägger en skinande, smutsavvisande hinna över hällen som förenklar fortsatt rengöring. Vattenfläckar tas bort med hjälp av citron eller ättika. Var noga med att rengöra hällen efter varje gång du använt den, på så sätt bränns inte maten fast. Mat som kokar över och fastnar samt kraftig smuts på hällen tas enkelt bort med en speciell skrapa anpassad för glaskeramikhällar. Använd endast skrapbladet till detta, de andra delarna av skrapan kan göra repor i glaskeramiken. Bladet är mycket vasst, tryck därför in bladet i skrapan igen efter att du använt glasskrapan.

Skador på hällen

Salt, socker och sand kan orsaka repor i glaskeramiken. Använd därför inte spishällen som avlastnings- eller arbetsyta. Skadat skrapblad ska bytas ut för att inte orsaka skador på keramiken.

Varma plattor

Överhettad olja och fett antänder lätt. Undvik detta genom att alltid hålla uppvärmningen under uppsikt. Skulle oljan eller fettet ändå antändas, släcks det genom att omedelbart sätta på locket eller lägg på en tallrik. Häll aldrig vatten över brinnande olja eftersom det får elden att flamma upp. Spishällen kan vara varm en stund efter användandet, lägg därför inte ifrån dig något på hällen. Restvärmeindikatorn på ovansidan varnar om att hällen fortfarande är varm. Håll uppsikt över barn som vistas vid hällen.

Rengöring av ugn

Ugnens utsida torkar du av med vatten och lite diskmedel, eftertorka med en mjuk trasa. Använd inga starka rengöringsmedel. Insidan rengörs med ett speciellt rengöringsmedel anpassat för ugn på dess emaljerade ytor. För att underlätta rengöring kan man tända lampan och hänga av ugnsluckan. Om din ugn är försedd med katalytisk emalj (självrengörande emalj) ska inte ugnrensrengöring användas, se leverantörens anvisningar för mer utförlig information.

Ugn med front i rostfritt stål

Avlägsna alltid kalk-, fett-, stärkelse- och äggvitefläckar omedelbart. Korrosion kan bildas under denna typ av fläckar. Använd vatten och lite diskmedel för rengöring. Torka av ytan med en mjuk duk.

Om du misstänker att det är något fel på din spishäll eller ugn gör du i första hand en felanmälan till leverantören. Se även flik Felanmälan.

Kylskåp och frys

Utförliga skötselanvisningar för dina vitvaror finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Rengöring kylskåp

Kylskåpet rengörs invändigt vid behov med ett mildt diskmedel och mjuk trasa. Rengöring under och på baksidan av kylskåpet samt runt kompressorn förlänger livslängden. En dammig baksida medför även risk för brand.

Rengöring och avfrostning av frys

Frys bör frostas av och rengöras regelbundet för att få jämn temperatur och låg elförbrukning. Observera att vissa frysmodeller har automatisk avfrostning. Liksom för kylskåpet måste under- och baksidan av frysen rengöras regelbundet.

Manuell avfrostning:

1. Ställ termostaten på noll och tag ut varorna. Du kan påskynda avfrostningen genom att ställa in kärl med hett vatten (ej kokande) i frysen.
2. Rengör skåpen med ljummet vatten och mildt diskmedel.
3. Torka skåpet ordentligt torrt. Det är fukten som ger frostbildning.

Kylskåp och frys är placerade på plastlådor för att eventuell kondens ska samlas upp och inte skada golvet. Kontrollera fuktskyddet regelbundet och torka upp fukt vid behov. När du flyttar ut kylskåp och frys för att städa bakom och under, tänk på att sätta tillbaka fuktskyddet.

Om något fel uppstår på ditt kylskåp eller frys gör du i första hand en felanmälan direkt till leverantören. Se även flik Felanmälan.

Diskmaskin

Skötselanvisningar för din diskmaskin finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Diskmaskinen är liksom kylskåp och frys placerad på en plastlåda för att eventuell kondens och vattenläckage ska samlas upp och inte skada golvet. Kontrollera fuktskyddet regelbundet och torka upp fukt vid behov.

Avstängningsventilen för diskmaskinen är placerad framtill på diskbänksblandaren och den ska vara avstängd när du inte använder diskmaskinen.

Om du misstänker att det är något fel på din diskmaskin gör du i första hand en felanmälan till leverantören. Se även flik Felanmälan.

Mikrovågsugn

Skötselanvisningar för din mikrovågsugn finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning. Om du misstänker att det är något fel på din mikrovågsugn gör du i första hand en felanmälan till leverantören. Se även flik Felanmälan.

Tvättmaskin och torktumlare

Skötselanvisningar för din tvättmaskin och torktumlare finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning. Om du misstänker att det är något fel på din tvättmaskin eller torktumlare gör du i första hand en felanmälan till leverantören. Se även flik Felanmälan.

Kakel och klinker

Våtrumsväggar och golv

Badrummet har ett tätskikt som säkerställer att fukt inte kan tränga in i väggen eller ner i golvet. Undvik därför att göra hål i en kakelklädd vägg, särskilt vid duschplats och kring badkar. Om du ändå måste göra hål är det viktigt att du tätar hålet kring skruven med våtrumssilikon. Material hittar du hos välsorterade fackhandlare. Anlita en hantverkare/plattläggare om du känner dig minst tveksam. Punkteras tätskiktet utan erforderlig tätning kan fuktskador uppstå.

Rengöring

Väggar och golv beklädda med kakelplattor eller glaserade klinkerplattor rengörs i första hand med vatten och eventuellt rengöringsmedel (exempelvis diskmedel eller allrengöringsmedel). Vid kraftig nedsmutsning används skursvamp eller skurborste med alkaliskt allrengöringsmedel. Tänk på att fogarna är porösa och lätt smutsas ned. Eventuella mjuka fogar bör torkas rena så att smuts inte fastnar i fogmaterialet.

Kalkavlagringar som bildats av kalkhaltigt vatten avlägsnas enklast med ett svagt, surt rengöringsmedel. Utspädd hushållsättika fungerar utmärkt. Kom ihåg att vattenmätta fogarna före tvättning. Vissa kakelplattor har glasyrer eller speciella dekorer som kan vara känsliga för starkt sura rengöringsmedel, kontrollera därför leverantörens anvisningar. Avsluta rengöringen med rent vatten och mjuk svamp, avsluta alltid med att torka ytorna med torr trasa.

Oglaserade plattor

För att få bort smuts som fastnat i beläggningens yta används vatten och återfettande rengöringsmedel eller såplösning. Behandling med såplösning ger på sikt en effekt som liknar den man uppnår genom efterbehandling med klinkerolja. Om plattorna är kraftigt nedsmutsade rengörs de med vatten och alkaliskt allrengöringsmedel eller grovrengöringsmedel. Torka med rent vatten efteråt.

Glaserade plattor, mosaik och "granitkeramik"

För att få bort smuts som fastnat i beläggningens yta används vatten och svagt alkaliskt allrengöringsmedel. Såplösning skall inte användas. Den ger en tunn beläggning på plattornas täta yta där smutsen lätt får fäste. Om plattorna är kraftigt nedsmutsade används vatten och alkaliskt allrengöringsmedel eller grovrengöringsmedel. Torka med rent vatten efteråt.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det uppstått en skada på våtrumsvägg. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Kakelbranschen
informerar

Skötsel av kakel och klinker

bygg
keramik
rådet

Städråd för väggar och golv med ytskikt av keramiska plattor!

I denna folder redovisas råd och rekommendationer om hur ytskikt med keramiska plattor på bästa sätt kan underhållas.

Råd och rekommendationer

Väggar och golv med keramiska plattor är i princip underhållsfria.

Ytskikt av keramiska plattor har mycket lång livslängd, i de flesta fall längre än byggnadens egen. Normalt krävs endast regelbunden städning anpassad till nedsmutsningen och avtorkning vid spill.

Här redovisas råd och rekommendationer om hur ytskikt med keramiska plattor på bästa sätt kan underhållas. Informationen är utarbetad av Byggkeramikrådet och är en generell vägledning. För mer detaljerad vägledning för specifika keramiska plattor och/eller förutsättningar hänvisas till respektive leverantörs information.

Materialfakta

Keramiska beläggningar består av keramiska plattor monterade på underlaget med fästmassa eller bruk, samt fogar mellan plattorna fyllda med fogmassa. Vanligt förekommande benämningar på olika typer av keramiska plattor är kakel, klinker, granitkeramik, mosaik och cottoplattor ("terracottaplattor").

Kakelplattor

Tillverkas av lera som ger relativt poröst gods. Vattenabsorption (ett mått på porositet) är 10–20%. Kakelplattor är alltid glaserade. De är avsedda för väggbeklädnader och används endast inomhus i vårt klimat.

Klinkerplattor

Tillverkas av leror som ger lägre vattenabsorption än ca 10%, vanligtvis mellan 0 och ca 6%. Klinkerplattor förekommer både glaserade och oglaserade. De används som golvbeläggningar och väggbeklädnader.

Mosaik

Glaserade eller oglaserade klinkerplattor i små format, som levereras och monteras i form av ark, normalt 30x30 cm. Arken sammanhålls vanligen av nät på baksidan. Mosaik förekommer även i andra material, t.ex. glas, metall och natursten.

"Granitkeramik"

Klinkerplattor i porslinskvalitet som med hjälp av avancerad tillverkningsteknik får mycket låg

porositet. Vattenabsorptionen är under 0,5%. Plattorna kan vara oglaserade, glaserade eller polerade. De kan tillverkas i stora format.

Cottoplattor, "terracotta"

En speciell typ av plattor som ofta har mycket hög porositet, ibland upp till 20%. Cottoplattor är oglaserade. De har rustik karaktär och kräver normalt ytbehandling vid montering och användning.

Regelbunden rengöring – dag/veckostädning

Alla typer av keramiska plattor kan rengöras med vatten och ett neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel (pH 7,5 – 9,5), så kallat allrengöringsmedel.

Väggar

Rengörs med våttorkning med fiberduk eller motsvarande och eventuell eftertorkning.

Golv

Daglig rengöring görs normalt med torrmoppning för att samla upp partiklar och damm.

Veckorengöring görs med våtmoppning med vatten och neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel. Alternativt används i offentlig miljö städmaskin, avsedd för daglig städning och rent vatten utan rengöringsmedel. Oglaserade keramiska plattor med viss öppen porositet i ytan,

skönjbart vattenabsorberande, kan alternativt rengöras med våtrengöring med vatten och såplösning. Såplösningen kan till en del tränga in i denna typ av plattor och fungera som skydd mot framtida nedsmutsning.

Denna metodik får absolut inte i något sammanhang användas på andra, tätare typer av keramiska plattor, såsom glaserade plattor eller alla typer av tätsintrade keramiska plattor (granitkeramik). Såplösningen lägger sig på dessa typer av plattor som en fet hinna och skapar ökad nedsmutsning och försvårad rengöring. Har detta felaktigt gjorts måste fetthinnan av såpa rengöras med vatten och medelstarkt alkaliskt rengöringsmedel (pH 9,5 – 12), så kallat grovrengöringsmedel, i en eller flera behandlingar.

Rengöring av specifik nedsmutsning och/eller fläckar

Väggar

I våtutrymmen kan kalkavsättningar på plattor och fogar bildas över tiden i områden med kalkrikt vatten. Kalken kan avlägsnas med våttorkning med vatten och medelstarkt surt rengöringsmedel (pH 2 – 5). Inför sådan rengöring måste alltid fogarna mätas med vatten före behandlingen så att inte surt vatten tränger in i fogarna och löser upp cementen i fogmassan.

Efter behandlingen är det viktigt att ytorna sköljs mycket noggrant med rent vatten.

Golv

Golv med kalkbildningar

I våtutrymmen kan, på samma sätt som väggar, kalkavsättningar bildas och detta behandlas på samma sätt som för väggar. Möjligen med extra uppmärksamhet på vattenmättnaden av fogarna före behandlingen och på rengöringen med rent vatten efter behandlingen, så att inget surt rengöringsmedel påverkar fogarna.

Golv med fogrester från installationstillfället

På golv generellt finns det en risk att dålig rengöring i byggskedet lämnar kvar en slöja av fogmassa/cement, som inte alltid är skönjbar för ögat. Detta visar sig först efter några månaders normal städning och då i form av allt sämre möjlighet att få golvet rent. Smutsen löses, men omfördelas och blir kvar och byggs på i den raa ytan som fogmasseslöjan medför.

Detta problem måste lösas i två steg. Först måste golvet noggrant rengöras med vatten och grovrengöringsmedel i en eller flera behandlingar, med efterföljande sköljning med rent vatten. Därefter måste golvet rengöras med vatten och medelstarkt surt rengöringsmedel i en eller flera behandlingar och med efterföljande noggrann sköljning med rent vatten. Om istället endast vatten och surt rengöringsmedel används

förmår inte rengöringsmedlet tränga igenom smutsskiktet som bildats och lösa upp cementen i slöjbildningen.

Surt rengöringsmedel kan inte användas på keramiska plattor med metallinnehållande glasyr eller ytbeläggning, eftersom det sura rengöringsmedlet då kan ge frätskador på metallen.

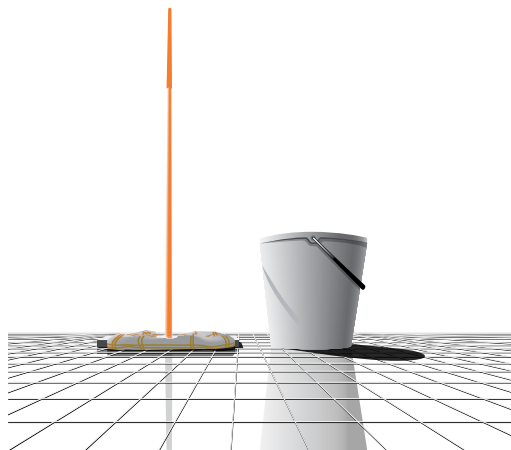
Golv i badanläggningar, storkök, livsmedelsindustri och liknande

Golv i dessa typer av anläggningar utsätts för mycket nedsmutsning och/eller spill och är under långa perioder våta. Keramiska plattor väljs oftast med halkdämpande egenskaper, vilket medför att ytan har en viss struktur. Ett effektivt och rationellt sätt att rengöra sådana golvytor är renspolning med högtrycksspruta. Normalt används endast rent ca 60 gradigt vatten i högtryckssprutningen.

Rengöring vid särskilda behov

Vid behov kan medelstarkt alkaliskt rengöringsmedel i vatten spridas/dimmas ut över torrt golv 3 – 4 minuter innan högtryckssprutningen genomförs. Vid särskilda behov kan surt rengöringsmedel spridas/dimmas ut över golvet innan högtryckssprutningen genomförs, men golvet måste då vara fuktigt/vått så att inte fogarna skadas vid behandlingen.

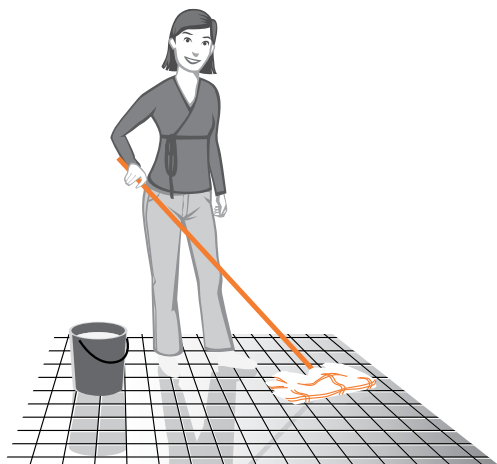
Trycket i sprutan bör inte vara högre än 50 bar, för att undvika att fogarna skadas av trycket i vattenstrålen. Munstycket skall vinklas ca 45 grader och hållas 15 – 20 cm från golvytan.

Fogar

Fogar i våtutrymmen kan över tiden få en beläggning av tvål- och hudrester i dusch/bad område. Beläggningen är grogrund för mögelpåväxt. Mjukfogar av silikonmaterial kan i sig själva utgöra grogrund för mögelpåväxt. Fogar i dessa områden måste därför regelbundet rengöras med svagt eller medelstarkt alkaliskt rengöringsmedel i vatten och med efterföljande sköljning med rent vatten.

Moderna cementbundna fogmassor har oftast en vattenavvisande karaktär, som påtagligt minskar risken för mögelpåväxt och minskar rengöringsbehovet över tiden.

Rengöring efter installation – byggstädning och i vissa fall efterbehandling

Byggstädning

Korrekt utförd byggstädning är avgörande för att skapa rätt förutsättningar för den regelbundet återkommande städningen. Speciellt på golv kan rester av fogmassa bli kvar på ytan när avtvättning gjorts efter fogningen av plattbeläggningen. Leverantörer av oglaserade, glaserade eller polerade tätsintrade keramiska plattor anser att golv, efter fogning och härdning, alltid ska rengöras med surt rengöringsmedel i vatten och med efterföljande sköljning med rent vatten.

Fogen måste ha härdat 2-4 dygn beroende på fabrikat, innan efterrengöring kan genomföras. För att det sura rengöringsmedlet inte ska sugas in i fogen är det viktigt att fogen mättas ordentligt med rent vatten före behandlingen. Efter rengöringen ska ytan sköljas noga med rent vatten.

Fogning av Cottoplattor

Läggning av cottoplattor på golv fodrar alltid speciella åtgärder inför fogningen för att rester av fogmassan inte skall sugas in i de oftast mycket porösa plattorna. Därför rekommenderas att man följer anvisningarna från tillverkaren av de specifika cottoplattor som används.

Efterbehandlingar

Generellt behöver inte och ska inte keramiska plattor efterbehandlas.

Tätsintrade plattor av alla slag och glaserade plattor får på inga villkor efterbehandlas. Oglaserade klinkerplattor med viss porositet kan behandlas med speciella så kallade sealers. Äldre golv med denna typ av plattor kan även ha behandlats med så kallad klinkerolja.

Cottoplattor behöver oftast ha en ytbehandling, för att inte smutas för hårt, vilket nog vanligtvis görs i form av en behandling hos tillverkaren. Om inte detta förfarande används ska efterbehandling göras enligt tillverkarens rekommendation för den specifika platttypen.

Golvårdsvaxer av olika slag avsedda för andra golvmaterial får aldrig användas till keramiska plattor.

Fläckar

Spill och läckage ska alltid torkas upp med en trasa eller mjuk svamp så snart som möjligt. Vid rengöring med starka kemikalier bör man alltid börja med väl utspädd lösning och vid behov öka koncentrationen. Prova rengörings-effekten på en liten och helst undanskymd yta. Kontrollera att rengöringsmetoden inte skadar den keramiska beläggningen/beklädningen.

Nedan några vanligen förekommande föroreningar och förslag på lämplig typ av rengöringsmedel.

Livsmedelsfläckar, öl/vin, fett eller metallskrap av aluminium (lättnmetall) tas bort med alkaliskt rengöringsmedel i vatten, såsom allrengöringsmedel, grovrengöringsmedel eller målarsoda.

Maskinoljefläckar, asfaltfläckar, skrapmärken av gummi eller stearin/paraffin tas bort med organiskt lösningsmedel såsom lacknafta, aceton, teknisk alkohol (T-röd) eller rengöringsbensin.

Rostfläckar, kalkfläckar eller skrapmärken av stål/järn tas bort med surt rengöringsmedel i vatten, såsom ”Klinkerrent”, ättiksyra/ättiksprit eller citronsyra.

Färgfläckar som torkat tas bort mekaniskt med rakblad eventuellt kombinerat med värmepistol.

Kraftigt färgade fläckar kan blekas med hjälp av kloridhaltiga rengöringsmedel såsom Klorin i vatten.

Gå in på
www.bkr.se
och läs mer
om kakel
och klinker!

Byggkeramikrådet
Högbergsgatan 27
116 20 Stockholm
Tel: 08-641 21 25
info@bkr.se ■ www.bkr.se

Parkettgolv

Parkettgolv är ett levande material som förändras med tiden och ett välskött parkettgolv håller i många år.

Vid mycket torrt inomhusklimat vintertid kan sprickor uppstå i golvet, som sedan försvinner när luftfuktigheten höjs igen. Där solen ligger på kan golven påverkas av UV-ljus .

Vid daglig rengöring behövs normalt endast torra städmetoder såsom torrmoppning eller dammsugning. Vid grundligare rengöring, fukttorka golvet med väl urvriden trasa. Tillsätt eventuellt mildt rengöringsmedel utan ammoniak i vattnet. Använd inte svabbgarn eftersom det lämnar mycket vatten efter sig. Underhåll gärna golvet med specialmedel för parkettgolv för att få ett extra skydd. Det rekommenderas i hemmiljö två gånger per år.

Genom att sätta möbeltassar av filt under benen på stolar, bord och övriga möbler undviker du att repa ditt parkettgolv. När du ska flytta pianot, den tunga hyllan eller soffan kan du ställa möbelen på en filt eller matta och försiktigt skjuta till önskad plats. Ställ inte blomkrukor direkt på golvet.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om det uppstår fel på parkettgolvet som du inte själv har orsakat. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Skötsel & underhåll

lackerade trägolv

trägolv

Allmänt

Tarketts unika golvvårdsprodukter förenklar underhållet och förlänger trägolvens redan långa livslängd. Tänk på att olika träslag har olika egenskaper såsom hårdhet, intryck- och repkänslighet, färg mm. Alla trägolvs färg förändras då paketen öppnas och golvet utsätts för UV-ljus. Körsbär, fur samt exotiska träslag förändras mest. Observera att feta/ glansiga fläckar syns tydligare på golv med matt yta, särskilt i utrymmen med släpljus. Underhållsfrekvensen behöver därför anpassas till utrymmets smutsbelastning och ljusinsläpp.

Inomhusklimat

Rätt rumsklimat och luftfuktighet är viktigt för att trägolv inte skall formförändras mer än normalt. I nya hus bör man vara speciellt uppmärksam på detta. Byggfukt och normal sommarfukt kräver god ventilation och eventuellt uppvärmning. Luftens relativa fuktighet inomhus skall ligga mellan 30% och 60% RF. Under eldningsäsong kan det ibland bli för torrt, under 30% RF, då krävs att luften tillförs fuktighet med hjälp av tex luftfuktare.

Rengöring

- Vid daglig rengöring behövs normalt endast torra städmetoder, torkmoppning eller dammsugning.

- Vid grundligare rengöring, fukttorka golvet med väl urvriden trasa. Svabbgarn rekommenderas inte eftersom det lämnar för mycket vatten efter sig på trägolvet. Tillsätt max 1/4 dl milt, fettlösande handdiskmedel till 5 liter tvättvatten, så är det lättare att få bort feta fläckar. Skölj/vrid ur trasan i rent vatten och blöt/vrid ur den sedan i tvättvattnet.

- Efter många års bruk kan lackytan fräschas upp med Tarkett Lackrefresher. Golvet får en ny lyster och blir mer lättstädat. Tarkett Lackrefresher skall appliceras tunnt, gärna med microfibermopp och i brädornas längsriktning. Skaka flaskan före användning.

Stoppa smutsen redan vid entrén

Stoppa smutsen vid ytterdörren med lämpliga avtorkningsmattor. Ju mer smuts du stoppar vid dörren, desto mindre städning inuti lokalen. Kom ihåg att grus nöter och skadar golvet. Möbeltassar och skyddsmatta under rullande hjul minskar risken för repor. Vätska ska genast torkas upp.

Fläckborttagning

Tarkett lackerade trägolv har hög fläckhårdighet. För bästa resultat bör dock fläckar avlägsnas när de är färska. När fläcken är borta skall golvet fukttorkas med rent vatten. Använd en ren, väl urvriden fuktig trasa.

Fläck av:	Tas bort med:
Frukt, bär, saft, läsk, öl, vin, mjölk, grädde, kaffe, te	Syntetiskt rengöringsmedel utan ammoniak, tex Tarkett Bioclean i ljummet vatten
Choklad, fett, skokräm, gummiackmärken, olja, tjära, asfalt	Tvättnafta, lacknafta
Färgband, färgstänk, stencil, bläck, kulspetspenna, läppstift	T-sprit
Urin, kräkningar	Syntetiskt rengöringsmedel utan ammoniak, tex Tarkett Bioclean i ljummet vatten
Blod	Kallt vatten

Proteco

Proteco ytbehandling inkluderar ett komplett sortiment av rengörings- och underhållsprodukter för dagligt och periodiskt underhåll, speciellt framtagna för trägolv från Tarkett. Använd bara Tarketts produkter på trägolv från Tarkett och följ våra utförliga anvisningar och instruktioner – då får du garanterat bästa resultat!

www.tarkett.se

Tapeter och målade ytor

Tapeter

Var varsam vid rengöring av dina tapeter, följ leverantörens anvisningar för just din tapet noga. Tänk på att tapeterna i de olika rummen kan vara gjorda i olika material även om de är från samma leverantör och därför vara olika känsliga.

Målade ytor

Var försiktig med nymålade ytor, färgens goda egenskaper uppnås först efter några veckor. Efter att färgen har härdat används handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel. Missfärgningar som uppkommit då metall gnidits mot ytan försvinner lätt med ett suddgummi.

Tak

Målade ytor torkas av med en väl urvriden trasa efter rengöring. Matta ytor kan bli flammiga vid kraftig tvättning. Var extra varsam om ditt tak är grängat (dvs taket har en knottrig ytstruktur), då är det känsligt för fukt och bör inte torkas med fuktig trasa.

Halvmatta och halvblanka färger

Gör ren ytan med diskmedel alternativt allrengöringsmedel nerifrån och upp. Torka med vatten och vädra för att minska luftfuktigheten.

Listverk

Golvsocklar är tillverkade i eklaserad furu. Dörrfoder är tillverkade i furu i kulör NCS S 0502-Y.

Information om de tapeter och färger som är valda i din bostad finns i specifikationen över dina inredningsval. Sätt gärna in skötselanvisningar för exempelvis speciella tapeter bakom denna flik.

Målningsförteckning Åriket 1

Skötselråd Tapet – Väggar som tapetseras i lägenheter

Skötselråd målade väggar – Väggar invändigt i lägenheter

Skötselråd badrum – Väggar och tak i bad och wc

Skötselråd utvändigt – All målning utvändigt (finns under flik 23)

JM AB	<i>Process</i>	<i>Document name</i> Målningsförteckning				
<i>Original name</i> Målningsförteckning	<i>Original date</i> 2014-02-25	<i>Proj no/Cost centre</i> P.036632	<i>User</i> Thomas Morenius	<i>Modified</i> 2014-02-25	<i>Version</i> 02	<i>Page</i> 1 (1)

Förpackning

Tapetrullarna sveps först in i en tunn återvinningsbar polyetenfilm innan de förpackas i wellpappkartong.

I genomsnitt används 50 gram emballage per kg tapet.

Den genomsnittliga transportvolymen (inkl emballage) per kg tapet är ca 4 dm³.

Returnering av emballage till Eco-Boråstapeter är inte möjligt.

I emballaget ingår återvunnet material.

Transport

Tapeterna transporteras via lastbil som utgår från centrallagret i Borås.

Eco-Boråstapeter är anslutna till REPA-registret. Organisationsnummer: 556006.0625

Skötselråd

Tapeten har hög tvättbarhet, vilket innebär att man utan svårigheter kan avlägsna de flesta smutsfläckar på följande sätt:

- Blöt fläcken med trasa eller svamp (använd tvällösning eller diskmedel).
- Använd flödig vatten så att alla tvålrester avlägsnas.
- Torka av överskott på vatten och låt därefter tapeten självtorka.
- Undvik att få vätska i skarvarna där tapeten är oskyddad.

Beräknad livslängd

Beräknad livslängd för tapeten är 10-15 år.

Återanvändning och spill

Tapeterna kan återvinnas som energi vid förbränning.

De restfärger som blir vid produktion återanvänds.

Inget tapetspill räknas som miljöfarligt avfall.

För att kunna uppnå erforderlig tapetstyrka samt Eco-Boråstapeters kvalitetskrav ingår inte återvunnet material i tapeterna.

Produktion

Eco-Boråstapeters utsläpp av lösningsmedel underskrider rådande gränsvärden för krav på koncessions-tillstånd enligt miljöskyddslagen.

Kvalitet

Eco-Boråstapeter är certifierat enligt kvalitetsnormen ISO 9001.

ECO-BORÅSTAPETERS MILJÖPOLICY

Vårt mål är att nå minsta möjliga miljöpåverkan såväl vid våra tillverkningsprocesser, vår interna arbetsmiljö som för produkterna och deras slutgiltiga användning.

För att uppfylla dessa åtaganden krävs kompetens och delaktighet från alla medarbetare. Vidare krävs att processer och utrustningar är dugliga för sitt ändamål.

Skötselråd

för målade väggar och tak

Var försiktig med nymålade ytor. Färgernas slutliga goda egenskaper uppnås först efter ett par veckor, varför försiktighet bör beaktas när det gäller slitage, repkänslighet och uppglansning. Efter härdningstiden använd handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel. Använd aldrig sprit eller starka lösningsmedel.

Matta vägg- och takfärger.

Milltex 2, Milltex RF, 5, 7, Pashmina och Kashmir

NORMAL RENGÖRING: Matta ytor är generellt känsliga för uppglansning om man gnider på ytan. Kan också bli flammig, framför allt vid kraftig tvättning. Vid rengöring torka därför av ytan försiktigt med en väl urvriden trasa.

Halvmatta och halvblanka färger.

Milltex 20 och Tålig Halvmatt.

NORMAL RENGÖRING: Gör ren ytan med handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel. Tvätta alltid nedifrån och upp. Skölj med vatten och ventiler därefter för att minska fuktigheten i luften.

FLÄCKBORTTAGNING: Handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel. Med utspädd ättiksyra (matättika) avlägsnar man rostfläckar. Svarta missfärgningar kan uppstå när man gnider metall mot färgytan. Radera bort dem med ett suddgummi.

Skötselråd

För ytor behandlade med Accent helmatt.

Var försiktig med nymålade ytor när det gäller slitage och uppglansning. Färgens slutgiltiga goda egenskaper uppnås först efter några veckor. Efter härdningstiden använd handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel. Använd aldrig sprit eller starka lösningsmedel. Tvätta alltid nedifrån och upp. Undvik rinningar av smutsvatten.

NORMAL RENGÖRING: Torka av ytan försiktigt med en väl urriden luddfri trasa eller använd en mjuk borste. Trasor och papper kan ludda av sig på ytan. Vid behov kan svag lösning av handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel användas. Vid vätning av ytan uppstår vanligtvis en kulörförändring men den försvinner huvudsakligen igen efter uttorkning av ytan. Om kulörförändring kvarstår efter första tvättningen rekommenderas en avtvättning av hela väggpartiet. Akvalin Accent ger en mycket tålig yta men undvik ändå alltför kraftig bearbetning av ytan eftersom en uppglansning alltid är lättare synbar på en matt yta.

FLÄCKBORTTAGNING: Handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel. Med utspädd ättiksyra (matättika) avlägsnar man rostfläckar. Svarta missfärgningar kan uppstå när man gnider metall mot färgytan. Radera bort dem med suddgummi och borsta sedan bort resterna av suddgummit.

Skötselråd

för våtrum målade med Alcro Tät Våtrumssystem

Alcros Våtrums-system ger en mycket vattenbeständig, slagtålig och smutsavvisande yta. Varje komponent i systemet innehåller mögelförhindrande medel.

Ett våtrum kräver litet extra omsorg och regelbunden rengöring för att det skall behålla sitt fina utseende länge. Första tiden efter nymålningen bör man handskas försiktigt med ytorna. Ytan skall torka minst en vecka innan den utsätts för vattenbegjutning.

Kontrollera att tätningar kring genomföringar och håltagningar är intakta. Tätta nya skruvhål och håltagningar omgående.

Se till att ventilationen är tillfredsställande och fungerar som avsetts. Ta för vana att efter duschning föra bort vatten från golvet med gummiskrapa. Dra ej för duschdraperi. Ställ dörren på glänt. På så sätt kan luftfuktigheten hållas nere och möjligheterna för mögeltillväxt begränsas.

Väggarna måste med jämna mellanrum rengöras från kalkavlagringar, tvålrester och dylikt, speciellt viktigt är detta vid utsatta ställen som duschplats, vid och under badkar och tvättställ. Använd kalkavlösande rengöringsmedel, t ex Kalkosan och mjuk borste. Skölj med rent vatten och torka ytan.

Normal rengöring görs med vanliga syntetiska tvättmedel. Rengöringsmedel och redskap med slipande effekt skadar ytan och skall inte användas. Använd inte heller sprit (t ex T-Röd) eller starka lösningsmedel, då dessa löser upp färgen. Ta som regel att tvätta nerifrån och upp, skölj med rent vatten och torka ytan.

Delfin Alg och Mögeltvätt som har en blekande effekt och kan vara ett effektivt fläckborttagningsmedel, även för mögel-fläckar.

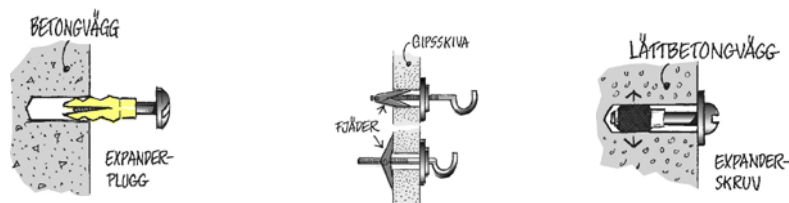

Att sätta upp saker på väggen och i taket

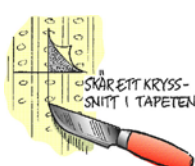
Väggarna sätter den personliga prägeln på ditt hem, var noggrann när du sätter upp tavlor, krokar och liknande för att undvika onödiga hål i väggarna. Olika väggmaterial kräver olika metoder för uppfästning, ta kontakt med kunnig person om du är osäker. Om du har skjutdörrar i din bostad, tänk på att spiken eller skruven som du använder för att hänga upp din tavla med kan skada eller låsa skjutdörren.

Viktigt att tänka på när du skall fästa lampor, krokar m.m. i taket i din nya lägenhet är att du inte får borra djupare än 50 mm. Detta beror på de installationer som ligger över detta djup. Risken finns att du träffar vattenledningar eller el-installationer om du borrar djupare än 50 mm.

- Hårda väggar
I betong- och tegelväggar gör du hål med en slagbormaskin.

- Porösa väggar
Till gipsskivor och lättbetongväggar använder du drillborr, borrarväng eller bormaskin. Alla hål måste pluggas. Din järnaffär kan ge dig råd om vilka skruvar och krokar du bör använda för respektive väggmaterial. Undvik självhäftande krokar, de lossnar lätt och lämnar fula limmärken efter sig.
- I våtrum
Undvik att göra hål i en kakelklädd vägg, särskilt vid duschplats och kring badkar. Läs mer under fliken "Kakel och klinker"
- Vegg-TV
Det är förberett för vägg-TV på en vägg i vardagsrum och största sovrum, placeringen är markerad på din ritning. Observera att förstärkningen är plywood och är anpassad för att TV monteras mot vägg. Om du väljer en mycket stor TV eller om du sätter din TV på en "arm", tänk på att det medför mycket stora belastningar som kräver ytterligare förstärkningar innan montering.
- Idolaffischen
Sätt gärna upp affischen på barnens stora idol, världskartan eller almanackan. Men använd häftstift eller nålar. Tejpa och fästlär ger fula märken på tapeten.
- Så här gör du "osynliga" hål
Vid upphängning av exempelvis större tavlor eller hyllor då du behöver borra i väggen kan du enkelt gömma borrhålen. Börja med att göra två snitt i ett kryss i tapeten med en skarp kniv där du vill borra. Lyft undan tapetflikarna och borra. När du inte ska använda hålet längre tar du ut skruven, viker tillbaka tapetflikarna och hålet "försvinner".

Köksinredning

Ditt kök håller hög standard och är byggt för att användas varje dag under lång tid. Genom att ta hand om dess inredning får du ett kök som kan användas varje dag i många år. Om du har bänkytor av trä är det extra viktigt att du följer leverantörens anvisningar för att bevara dess egenskaper. På följande sidor får du skötselanvisningar från din köksleverantör.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om det uppstår något fel på inredningen i ditt kök. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

SKÖTSEL- ANVISNINGAR

Vi glädjer oss åt att få leverera ditt

MYRESJÖKÖK.

Här finner du skötsel­anvisningar för ditt kök. Det färdiga köket består av levande material, som kräver riktig skötsel för att kunna hålla länge och se vackert ut. Ett levande material åldras bl a genom att skifta färg över tiden. Vissa träslag blir mörkare och andra ljusare. Olika ytor kräver lite olika skötsel. Leta under respektive rubrik tills du hittar det/de ytmateri­al som gäller för just ditt kök. Det finns också information kring ett antal vanliga frågor.

SKÅPSTOMME

Skåpstommarna är i allmänhet uppbyggda av direktlaminerad spånskiva. Denna skiva tål fukt men inte i alltför hög utsträckning, d v s vatten får inte bli stående så att det kan tränga in i befintliga skarvar mellan plana ytor och kanter.

Det är därför viktigt att man torkar av sina snickerier med en torr trasa omedelbart vid vattenspill t ex på diskbänkskåpet eller badrumsskåpet efter disk respektive tvätt. Placering av t ex en kaffebryggare så att varm ånga strömmar upp mot ett väggskåps undersida (gäller även ljusramplis­ta eller en luckas kant) bör undvikas. Rengör med vatten och diskmedel. Svåra fläckar tas bort med T-röd. Gångjärnen på luckorna kan behöva justeras efter en tids användning.

MÅLADE OCH FANERADE YTOR

Målade och fanerade ytor rengörs med en fuktig trasa och mildt diskmedel som man normalt använder i hushållet. Använd inte skurpulver eller liknande medel som innehåller slipmedel, alkohol och andra repande partiklar, inte heller thinner eller ammoniak. Liksom stommarna måste även luckorna, speciellt kanterna, torkas av efter att de har utsatts för vattenspill.

Kraftig rökning och vitmålade kök hör inte ihop. Nikotinet gör att luckorna gulnar, ingen vit färg motstår detta. Fanerade ytor behöver hållas torra och befriade från fett och rengöringsmedel. Detta gäller speciellt ljusa fanér. Eftersom fanér är mer eller mindre porig skall man vara sparsam med vatten vid rengöring så att fukt inte tränger in i faneret. För att stärka luckans ytskikt och göra den tåligare mot repor utförs följande behandling innan användning: Ta bort skyddsfilmen när luckor och lådor har monterats. Torka av den högblanka ytan med en mjuk trasa som fuktats med en tvållösning (max 1% tvål) och låt luckan torka. Efter 24 timmar får avtorkningen sin effekt. Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående. **Viktig!** Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

FOLIERADE YTOR.

För att stärka luckans ytskikt och göra den tåligare mot repor utförs följande behandling innan användning: Ta bort skyddsfilmen när luckor och lådor har monterats. Torka av den högblanka ytan med en mjuk trasa som fuktats med en tvållösning (max 1% tvål) och låt luckan torka. Efter 24 timmar får avtorkningen sin effekt. Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående. **Viktig!** Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

BÄNKSKIVOR

Monteras enligt anvisning som medföljer bänkskivan. Bänkskivor belagda med högtryckslaminat rengörs med alla rengöringsmedel som förekommer i hushållet. Undvik att starkt färgade ämnen, såsom t ex jod eller bläck, kommer i kontakt med laminatytan.

På bänkskivor med laminatkantlist eller träkantlist är det viktigt att undvika att fukt tränger in i skarvarna. Undvik att öppna en varm diskmaskin. Fuktspärren ska monteras ovanför diskmaskinen för att avhjälpa problem med värme och fukt. Var noga med att inte placera heta kastruller eller stekpannor på laminaten.

Bänkskivor i massivt trä är ett levande material som vid förändrad luftfuktighet torkar ut om det inte ytbehandlas. När det gäller massiva bänkskivor är det väldigt viktigt att dessa monteras och sköts på föreskrivet sätt för att t ex undvika att skivorna slår sig. Har du valt en massiv träskiva har du valt ett naturligt material som kräver omtanke och underhåll för att behålla sin skönhet under många år. Sköter du den rätt blir den bara vackrare med åren.

Observera att all behandling och allt underhåll skall utföras på torra skivor. Låt aldrig vatten stå på skivan. Då kommer träet att svälla och i värsta fall även spricka. Kaffebryggare kan också ställa till problem. En del kaffebryggare blir mycket varma på undersidan vilket torkar ut träet. Det kan ge fläckar och sprickor. Speciellt viktigt är detta om du har en underlimmad diskho. En kaffebryggare, liksom frityrgrytor och andra varma apparater, ska för säkerhets skull alltid stå på ett underlägg.

INNAN DU MONTERAR DIN MASSIVA TRÄSKIVA

Det är av största vikt att du oljar in skivorna rejält med bifogad olja innan monteringen. Detta gäller för såväl över som undersidan. En vaxad eller hårdvaxoljad skiva behöver inte vaxas/oljas innan monteringen. Den är redan behandlad. Däremot ska den underhållas regelbundet.

HÅRDVAXOLJADE SKIVOR

Vi rekommenderar Hårdvaxolja vilket ger ett ytskikt med mycket bra skydd. Tänk på att skydda skivornas yta ordentligt vid montage, kakling o.s.v. Om ytan skadats eller påverkats måste skivorna, innan de tas i bruk, behandlas med Hårdvaxolja. Eftersom varje skiva (liksom varje stav i varje skiva) är unik, krävs olika mängd Hårdvaxolja för att mätta ytan och bygga ett fullgott ytskikt. Detta framträder först efter en tids användning. Därför är det särskilt viktigt att du under första året kontrollerar om dina skivor behöver underhållas med Hårdvaxolja. Detta gäller även när ytan blivit sliten eller skadad. Om din skiva har en underlimmad diskho, är det extra viktigt att ändträet och kanter vid diskhon alltid har ett bra skydd.

Gör så här: Slipa vid behov med fint sandpapper eller slip-svamp. Torka rent. Lagg på ett tunt lager Hårdvaxolja. Torka i träets längdriktning med torr trasa. Se till att en tunn film uppstår. Låt torka i minst åtta timmar. Vid hårt sliten skiva eller om ytan slipats trären upprepas behandlingen ytterligare två gånger.

Var försiktig så att hårdvaxoljan inte kommer i kontakt med något annat än bänkskivan. Om så sker, torka bort direkt! In-torkad hårdvaxolja är mycket svår att avlägsna! Hårdvaxolja i burk har en begränsad hållbarhet och bör därför förbrukas inom ett år. Skruva alltid på korken ordentligt. De trasor och svampar du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

VAXADE SKIVOR

Björkskivor är alltid vaxade, men även skivor av andra träslag kan vaxas. Med vaxning bibehålls färgtonerna i träet och ljusa träslag ska ju behållas ljusa. Med olja djupnar tonerna, vilket oftast eftersträvas. Björk däremot blir mörk och flammig.

Om din skiva är vaxad, kräver den underhåll. Behandla skivorna med vax så fort ytan känns sträv, uttorkad eller sliten. Lämna inte vatten på ytan och skydda träet mot värme från exempelvis kaffebryggare eller frituregryta. En vaxad yta är behandlad i flera steg. Slutresultatet är en hård, skyddande yta. På en sådan yta ska du aldrig använda slipande material som exempelvis ScotchBrite eller slippapper.

OLJADE SKIVOR

Första tidens behandling av oljade skivor är oerhört viktig för att de ska förbli lättskötta och snygga under en lång tid framöver. Träskivans fibrer behöver mättas med olja för att skivan skall bli formstabil samt motstå fukt och smuts. Detta sker med upprepade behandlingar och tar cirka ett år. När detta är klart har du fått en helt underbar naturprodukt.

Efter montering oljas samtliga sidor och kanter med Träolja, vilket är en högraffinerad kallpressad och rå linolja. Lägg på ett ordentligt lager och arbeta in oljan med trasa. För extra len yta använder du mjuk slipkloss (extra fin). Glöm inte kanterna! Låt oljan ligga på i 30 minuter. Fördela emellanåt överskottet till de delar som suger upp mycket. Gnugga sedan ytorna torra med en luddfri trasa.

Var försiktig så att oljan inte kommer i kontakt med annat än bänkskivan. Om så sker torka bort direkt! Intorkad olja är mycket svår att avlägsna! Om inte ytan torkas helt torr efter en halvtimme utan får ligga länge så torkar den till en kladdig, seg yta som är mycket svår att få bort. Den trasa eller svamp som du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

Efter en oljebehandling kan olja tränga upp i flera dagar och skada tidningar och böcker! Upprepa behandlingen ytterligare en gång första veckan, därefter en gång i veckan under tre veckor. Upprepa efter en månad, tre månader och sex månader. Behandla sedan med olja och trasa en eller två gånger om året. Har det kommit smuts ner i träets porer, använder du mjuk slipkloss (extra fin).

BEHANDLA MED NY OLJA

Efter en månad eller två behöver träet ytterligare behandlingar. Till en början kommer fibrer att resa sig så att ytan känns sträv. Då använder du en mjuk slipkloss (extra fin) och arbetar i träets längdriktning varefter skivan behandlas med ny olja.

En del starka rengöringsmedel löser olja. Då blir ytan ljus och sträv. Behandla med olja omedelbart som beskrivits ovan och försök hitta ett rengöringsmedel som inte löser olja.

OM OLYCKAN ÄR FRAMME

Ditt hem är säkert inget museum, och därför är det oundvikligt med småskador i yta och kanter, hur försiktig du än är. En träyta tål inte att du ställer heta kärl på den. Starka rengöringsmedel liksom andra starka vätskor som alkohol kan också påverka skivan.

Om ytan har skadats eller missfärgats kan du alltid slipa bänkskivan. Det är just det som är fördelen med massivt trä. Efter en sådan slipning måste du ytbehandla från grunden igen. Det material som behövs finns hos våra återförsäljare. Slagmärken kan många gånger repareras med hjälp av varmt vatten som får träet att svälla och återta sin form. Detta är lättast med trä som behandlats med olja och svårast med en vaxad yta, men det kan alltid vara värt ett försök.

Har du slipat ytan, kan du alltid byta från olja till vax eller tvärtom, men ytan måste behandlas som om den var obehandlad. Vid byte från en behandling till en annan gäller alltid att man slipar ner hela ytan ordentligt. Detta görs lämpligast när skivorna ändå är i behov av ny behandling. Putsningen blir betydligt enklare när ytan är lite uttorkad och sliten jämfört med nybehandlad. Väljer du olja, behandlar du enligt det schema som beskrivits tidigare.

Väljer du vax, följer du fabrikantens anvisningar. Väljer du Hårdvaxolja behandla då skivan tre gånger som beskrivs i avsnittet "Hårdvaxolja". Undvik linolja på en skiva av björk. Då riskerar du att skivan blir mörk och flammig. För att reparera det, måste flera millimeter slipas bort. På björk bör du använda vax eller Hårdvaxolja.

PORSLIN OCH ROSTFRITT SANITETSPORSLIN

Våra tvättställ har en glaserad yta. Denna är lätt att hålla ren och är beständig mot de flesta kemikalier. Använd vanliga rengöringsmedel. Rengöringsredskap som innehåller hårda slipmedel, såsom stålull och grön fibersvamp, skall inte användas. Starka syror, t ex saltsyra och svavelsyra, och starka alkalier, t ex kaustiksoda, bör inte användas. Droppande kranar bör snarast repareras.

ROSTFRIA DISK- OCH TVÄTTBÄNKAR

Den rostfria plåtytan bör torkas ren efter varje användning med en fuktig trasa eller svamp, som eventuellt doppats i diskmedelslösning som sedan sköljes bort. Torrtorka efter. Använd ej hårda eller vassa föremål, stålull eller liknande. Matta partier på plåten får tillbaka sin lyster om man strör på lite krita och gnuggar med mjuk trasa. Efter all rengöring skall plåtytan sköljas med vatten och torrtorkas. Hantera inte syror och andra aggressiva ämnen på disk- eller tvättbänken.

Även inläggningsspad, sockrade och saltade vätskor, som får torka in kan ge fläckar som är svåra att avlägsna. Missfärgningar av den rostfria ytan kan även uppstå om ämnen med järninhåll typ stålull, spik, grus och smuts får ligga på den fuktiga ytan. Missfärgningen kommer inte från det rostfria materialet utan från det främmande materialet. Även vatten i vissa kommuner kan ge upphov till missfärgningar.

Använd inte stålull eller fibersvamp på bänkplanet, däremot kan fibersvampen med fördel användas i disklåda och slasktratt. **OBS!** Det är viktigt att torka och gnugga i bänkens längdriktning. Det kan uppstå mindre repor på den rostfria plåten vid normal användning.

GODA RÅD OM SPISFLÄKTEN

Starta alltid spisfläkten innan du sätter igång med matlagningen, annars utnyttjar du inte kapaciteten ordentligt. Kom ihåg att låta spisfläkten gå upp till 15 minuter efter matlagningen.

SPARA PÅ ENERGIN

En spisfläkt som går på högfart förbrukar dubbelt så mycket energi som en som går på lågfart. Högsta läget används som regel bara när man kokar något som luktar eller osar mycket.

GODA VENTILATIONS-FÖRHÅLLANDEN

Om spisfläkten inte fungerar som den ska, kan det bero på att slangen har veckat sig, lång kanal med många böjar, för liten takhuv i förhållande till ventilationsröret m.m. Goda ventilationsförhållanden ger en effektiv funktion och därmed lägre elförbrukning.

RENGÖRING

Torka fettfiltret med en trasa, diska vid behov. Som huvudregel bör du aldrig använda rengöringsprodukter med slipmedel. Alla spiskupor rengörs med fuktig trasa eventuellt med diskmedel på. Glasskärmen rengörs med fönsterputs.

FILTER

Det är viktigt att diska fettfiltret minst varannan månad. Filtret diskas antingen för hand eller i diskmaskin. Har du kolfilter i din spisfläkt kan detta inte diskas, utan måste bytas ut 1-2 gånger per år. **OBS!** Flambera aldrig på spisen under spisfläkten.

ALLMÄNNA LEVERANS- OCH KÖPVILLKOR

Myresjökök rekommenderar sina återförsäljare att för konsumentköp tillämpa TMF:s (Trä och Möbelindustriförbundet) kök- och badinredningsgrupps allmänna villkor, TMF 04 KB. Bestämmelserna är fastställda efter förhandlingar med Konsumentverket. För köp av varor i yrkesmässig byggverksamhet tillämpas ABM 07.

REKLAMATIONER

Om köparen vill åberopa att varan är felaktig, ska anmälan ske till den som är avtalspart. För en konsument är det vanligen den återförsäljare, som man köpt varan av. Det är angeläget att anmälan sker snarast efter det att man märkt felet.

Anmälan som sker inom två (2) månader från det att köparen har upptäckt felet ska alltid anses ha lämnats i rätt tid. Vid anmälan, skriv några rader för att undvika missförstånd och bifoga gärna foto, så att bedömning av lämplig åtgärd kan göras snabbt och korrekt.

Reklamerar köparen inte inom tre (3) år efter det att han tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet.

Fuktskador som uppstått pga ovarsamhet godkänns inte som reklamation. Myresjökök lämnar 10 års funktionsgaranti på skåpstommar, fronter d v s luckor och lådförstycken samt på lådor, lådskenor och gångjärn.

Funktionsgarantin gäller vid normal användning i privatbostad eller likvärdigt. Myresjökök ansvarar inte för fel som beror på olyckshändelse eller annan händelse utanför vår kontroll. Vi ansvarar heller inte för skador orsakade av brister i lagring, hantering, skötsel eller montering av varan eller på annat förhållande som kan hänföras till köparen.

Köpare som medvetet monterat felaktig vara, utan accept från säljaren, är ansvarig för merkostnader som följer av detta. Vid fel på varan är konsumenten skyldig att begränsa skadan och hålla kostnaderna nere i största möjliga mån.

TRANSPORTSKADOR

Vid mottagning av gods: Synliga avvikelser, ska noteras på frakthandlingens kvittensdel, därefter kvitterar mottagaren godset. Med avvikelser menas såväl skador som avvikelse i antal kolli jämfört med följesedel. Kvitteringen ska ske genom personlig namnteckning samt läsligt (textat) namnförtydligande.

Dolda transportskador ska anmälas inom 7 dagar. Om så inte sker förfaller rätten till ersättning. Behåll det skadade godset & emballaget tillgängligt för ev besiktning. Ta gärna foto av skadan och emballaget.

Transportskadan anmäls till: **Privatkund/Konsument** anmäler avvikelser till det företag du köpt av; Hus, återförsäljare, bygghandel eller köksbutik, som i sin tur kontaktar Myresjököks kundtjänst via sin vanliga kontaktpersons direktnummer eller telefon: 0476-557 99, fax 0476-152 82 alternativt e-post: order@myresjokok.se.

Företagskunder anmäler till sin kontaktperson på Myresjökök via direktnummer eller via växelns telefon: 0476-557 00, fax: 0476-152 82 alt e-post: transportskada@myresjokok.se.

När du har fått ett skadenummer kan du beställa ersättningsmaterial: **Privatkund/Konsument:** kontakta det företag du köpt av; återförsäljare, bygghandel eller köksbutik. **Företagskund:** kontakta din kontaktperson på Myresjökök via telefon: 0476-557 00 fax: 0476-152 82 alt e-post: transportskada@myresjokok.se

Ett Svanenmärkt kök borde vara en självklarhet även för den som inte bryr sig ett dugg om miljön.

Vi är glada och stolta över att runt 70 % av vårt sortiment nu är Svanenmärkt. Man kan tycka att det borde vara en självklarhet, men faktum är att vi är nästan ensamma om det bland de svenska köks-tillverkarna.

Kraven för Svanenmärkning är hårda. Vi får bara använda trä från skogsbruk där det tas hänsyn till det naturliga ekosystemet och där den biologiska mångfalden bevaras. Alla former av träskivor (inklusive spånskivor och MDF) ska avge så lite formaldehyd som möjligt.

Tillverkningsprocessen ska vara energisnål, och merparten av energin ska komma från förnybara energikällor. Dessutom krävs att alla kemiska produkter – som lacker och färger – ska ha ett minimalt innehåll av lösningsmedel och andra miljö- och hälsofarliga ämnen.

Ytterligare ett viktigt krav återstår att nämna. Svanenmärkningen är nämligen också en kvalitets märkning. Innan våra produkter blev godkända tvingades de därför genomgå hårda tester som rör bland annat hållbarhet, styrka, säkerhet och stabilitet.

Du kan alltså räkna med att ditt nya Svanenmärkta kök kommer att vara dig till glädje i många, många år. Och det är faktiskt lika bra för din plånbok som för miljön.

•myresjökök

Dörrar och garderober

Dörrarna i och till din bostad är utformade för att vara funktionella och hållbara. På följande sidor finns anvisningar för hur du rengör dina dörrar och smörjer gångjärnen.

Garderobernas dörrar kan justeras vid behov genom att skruva vid gångjärnen. Följ din leverantörs anvisningar.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du får problem med dörrar eller garderober. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Som vägledning vid val av material för rengöring och reparation av dörrsnickerier, lämnar vi här en kortfattad beskrivning av den ytbehandling våra produkter genomgår före leverans. Ni finner här vidare uppgifter om rengöringsmedel samt färger och annat ytbehandlingsmaterial som vi rekommenderar.

Täckmålade produkter

Produkterna är målade med lacker för inomhusbruk med halvmatt glans, som uppfyller höga krav på fyllighet, repfasthet, nötning och utseende samt har hög hårdighet mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Rengöring:	Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. dock ej alkalisk. Förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nedifrån och upp men rengör uppifrån och ned. Annars finns risk för att ränder uppstår. Eftertorka
Underhåll:	Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.
Bättring:	Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Fanerade klarlackerade produkter

Fanerade produkter är ytbehandlade med klarlack som ger god fyllighet, repfasthet och ytfinish samt god hårdighet mot de flesta hushållskemikalie.

Rengöring:	Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. Förslagsvis vanligt diskmedel. Doppa en svamp eller trasa i lösningen och vrid ur väl. Rengör uppifrån och ned. Eftertorka. Avänd ej överskott av vatten och inte medel som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.
Underhåll:	Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal. Produkter som används för möbelunderhåll t.ex. möbelvax och vaxpolish kan användas men krävs normalt inte.
Kvistguling:	I virke till målade karmar förekommer kvistar. Beroende på träets egenskaper och miljön som karmen är monterad i så ingår det i verkets naturliga åldrande att kvistarna med tiden kan urskiljas genom ytbehandlingen. Bättring av kvistguling se rubrik "Bättring".
Bättring:	Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Skötselanvisning

Massiv-, Tambur- och Inbrottsskyddande dörrar (Del 1)

Som vägledning vid val av material för rengöring och reparation av dörrsnickerier, lämnar vi här en kortfattad beskrivning av den ytbehandling våra produkter genomgår före leverans. Ni finner här vidare uppgifter om rengöringsmedel samt färger och annat ytbehandlingsmaterial som vi rekommenderar.

Täckmålade dörrblad

Färgen är en tvåkomponents halvblank, syrahärdande täckfärg (hårdlacksfärg) som uppfyller höga krav på fyllighet, repfasthet, nötning och utseende samt har hög hårdighet mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Rengöring:	Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nedifrån och upp men rengör uppifrån och ned. Annars finns risk för att ränder uppstår. Eftertorka.
Underhåll:	Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.
Bättring:	Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Fanerade dörrblad

Fanerade dörrblad är lackerade med en halvmatt UV-härdande klarlack (hårdlack) som ger god fyllighet, repfasthet och ytfinish samt god hårdighet mot de flesta hushållskemikalier.

Rengöring:	Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, förslagsvis vanligt diskmedel. Doppa en svamp eller trasa i lösningen och vrid ur väl. Rengör uppifrån och ned. Eftertorka. Använd ej överskott av vatten och inte medel som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.
Underhåll:	Som regel krävs enbart rengöring om skador ej uppstått eller förslitningen varit onormal. Produkter som används för möbelunderhåll t.ex. möbelvax och vaxpolish kan användas men krävs normalt inte.
Bättring:	Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Laminatbelagda dörrblad samt våtrumsdörr

Ytan har god resistens mot de flesta kemikalier, fett och lösningsmedel. Den är nötningståligen men kan repas av vassa föremål.

Rengöring:	Vatten med såpa, tvål eller vanligt syntetiskt rengöringsmedel löser de flesta smutsfläckar. Speciellt svår nedsmutsning fordrar behandling med koncentrerat rengöringsmedel, T-sprit eller lacknafta. Använd aldrig stålull eller liknande. Undvik rengöring med skurmedel. Nitrocellulosaförtunning får heller inte användas. OBS! Vid användande av petroleumbaserade lösningsmedel får dessa ej komma i kontakt med tätningsticker, då listens egenskaper kan försämrats.
Underhåll:	Enbart rengöring.
Bättring:	Mindre skador, repor etc., kan med gott resultat lagas med lagningsmassa speciellt framtagen för laminatytor.

Skötselanvisning

Massiv-, Tambur- och Inbrottsskyddande dörrar (Del 2)

Täckmålade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen täckfärg som väl uppfyller högt ställda krav för målade karm.

Rengöring:	Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålulletec. Eftertorka.
Underhåll:	Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.
Kvistgulning:	I virke till målade karmar förekommer kvistar. Beroende på träets egenskaper och miljön som karmen är monterad i så ingår det i virkets naturliga åldrande att kvistarna med tiden kan urskiljas genom ytbehandling. Bättring av kvistgulning se rubrik "Bättring".
Bättring:	Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Klarlackade träkarmar /fanérade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen klarlack som väl uppfyller högt ställda krav för klarlackad karm.

Rengöring:	Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.
Underhåll:	Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.
Bättring:	Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Täckmålade stål- och minikarmar

Samt natureloxerad och målade aluminiumkarm (till våtrumsdörr)

Ytbehandling utföres med en miljövänlig pulverlack som väl uppfyller högt ställda krav för målade karm.

Rengöring:	Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålulletec. Eftertorka.
Underhåll:	Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.
Bättring:	Skador penselbättras lämpligen med alkydbaserad bättringsfärg eller motsvarande. Testa lämpligen först på ett mindre synligt parti för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.
Beslag:	Samtliga gångjärnsskruvar i karmen skall efterdragas vid behov.

Skötselanvisning

Skjutdörrar och inredning

Rengöringstips för spegel

Om du får smuts eller fläckar på spegelytan använd först fönsterputs. Om detta inte hjälper kan du använda ett rakblad eller stålull av typen "Svinto" (OBS! endast stålull EJ Scotch brite eller liknande). Glaset blir inte repat av varken rakblad eller stålull.

Rengöringstips för målade ytor

Rengöres med milda och i hushållet vanligt förekommande rengöringsmedel. Använd ALDRIG skurmedel, stålull eller liknande preparat, som innehåller slipmedel eller medel med ammoniak.

Rengöringstips för lackerade trätor

Fanerade och massiva trätor är mer eller mindre poriga. Var därför sparsam med vatten vid rengöring. Använd lätt fuktad trasa och torka efter med väl urvriden trasa. Lämpliga rengöringsmedel är samma som målade ytor. Använd aldrig thinner för fläckborttagning.

Rengöringstips för laminat- och melaminbelagda ytor

Rengöres med i hushållet förekommande rengöringsmedel i likhet med målade och lackerade ytor. Ämnen som kan förorsaka missfärgningar eller frätskador, (jod, vätesuperoxid, bläck, mineralsyror etc.), skall givetvis undvikas.

Rengöringstips för backar och inredningsdetaljer

Efter rengöring med lämpligt syntetiskt rengöringsmedel, eftertorkas med fuktig trasa för att undvika statisk elektricitet. Kristallolja, aceton och liknande medel får ej användas då dessa medel kan skada plastdetaljer.

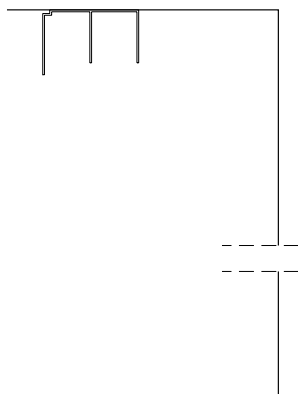
Rengöringstips för oljade ytor

Oljade ytor ska inte underhållsbehandlas med olja. Rengöring görs med fuktad trasa, ev med lite mild tvällösning, varefter ytorna torkas väl.

Rengöringstips för profiler och skenor

Torka vid behov av profilerna och fronten med en fuktig trasa. golvskenan dammsugs med jämna mellanrum för bästa möjliga gång.

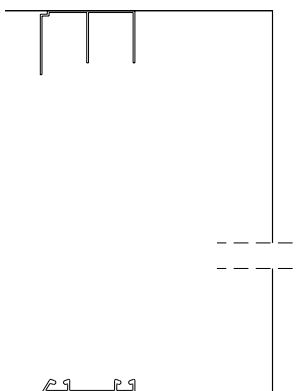
1

Börja med att montera takskenan med ett avstånd från bakre väggen så att du får plats med den inredning du har valt.

Förborra takskenan med 5 mm metallborr. Borra skruvhålen parallellt och i mitten av varje spår. Vid underlag som medger gott skruvfäste är 1 skruv per 80-100 cm lämpligt.

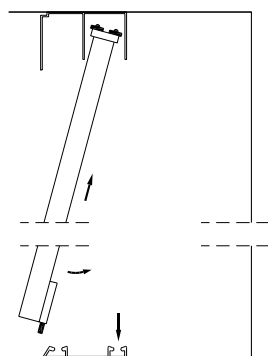
2

Lägg golvskenan löst på golvet mitt under takskenan. Observera att golvskenan inte är symmetrisk. Golvskenan är vänderbar för snyggt avslut mot eventuell nyläggning av golv eller heltäckningsmatta.

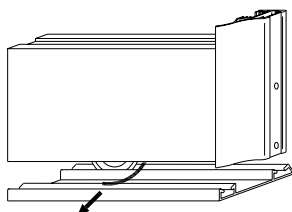

3

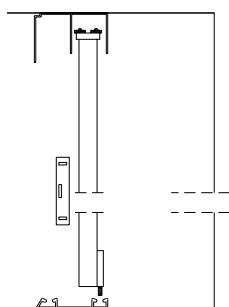
Placera en skjutdörr i takskenans respektive golvskenans bakre glidspår. Vinkla skjutdörren snett utåt när den placeras in i takskenan.

4

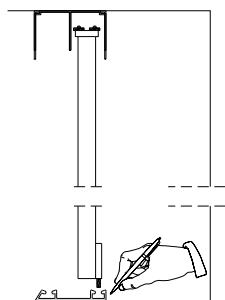
Vid montering tas transportskyddet (gummibit) bort från skjutdörrens bottenhjul när skjutdörren placerats på golvskenan. Om bottenhjulet inte går fritt från golvskenan, justera enligt punkt 7.

5

Kontrollera med hjälp av vattenpass att skjutdörren står rakt för att på så sätt få golvskenan i rätt position i förhållande till takskenan. För skjutdörren i sidled och kontrollera med vattenpasset att skjutdörren står rakt i båda ändar av golvskenan.

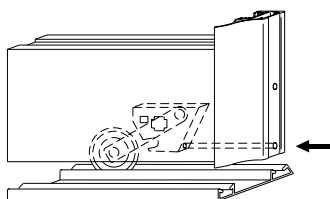
6

Markera golvskenans slutliga placering med ett pennstreck. Lyft sedan bort skjutdörren.

Montera golvskenan med hjälp av dubbelhäftande tape. (Borra hål och skruva fast golvskenan om så önskas).

7

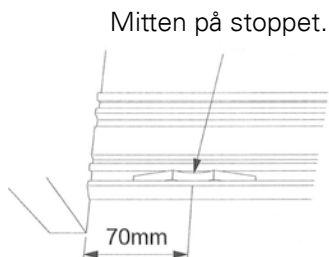

Placera samtliga skjutdörrar på plats. Börja med skjutdörrarna som ska löpa i tak- och golvskenans bakre spår. Kontrollera att skjutdörrarna står rakt sett fram ifrån. Justera med justeringsskruven som finns i det nedre hålet i skjutdörrens sidoprofil. Lyft lite på dörren samtidigt som justeringen görs.

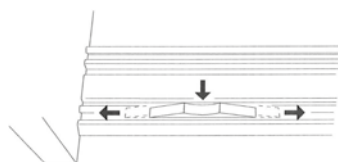

Montering av dörrstopp

8

Placera mitten på stoppet 70 mm in från golvskenans ände.

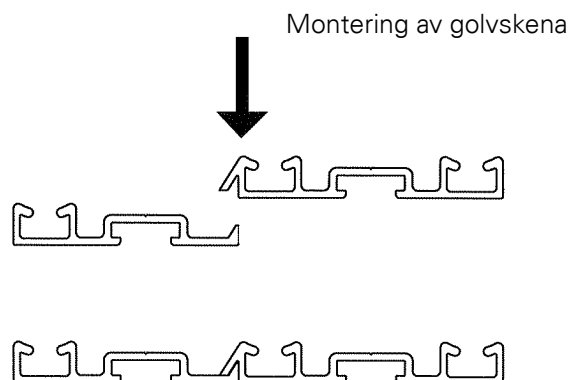
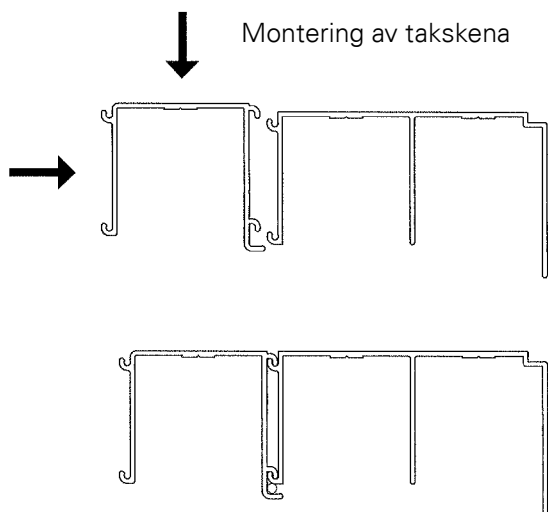

Dra isär stoppet, tryck ner det i golvskenans spår.

Justera ev. stoppet.

9

Montering av enkelskensats

Rengöringstips för spegel

Om du får smuts eller fläckar på spegelytan använd först fönsterputs. Om detta inte hjälper kan du använda ett rakblad eller stålull av typ "Svinto". (Obs! Endast stålull ej Scotch brite eller liknande) Glaset blir inte repat varken av rakblad eller av stålull!

Skulle någon fläck eller limrest från tillverkningen finnas kvar på spegeln, trots vår kontroll, så kan du rengöra med metoden ovan.

Fönster och fönsterbänkar

Dina fönster håller hög standard och är valda för att bevara ett bra och sunt inomhusklimat. Fönstren har bättre värmeisolerande egenskaper än genomsnittet på marknaden (U_p -värde = $0,9 \text{ W/m}^2\text{C}$) och sparar på så sätt energi.

Kondens

Fönster med god isoleringsförmåga (lågt U_p -värde) kan efter kalla nätter få kondens på ytterrutans utsida. Det har inget samband med dålig kvalitet, snarare tvärtom. Det beror på att fönstret isolerar så effektivt att nästan ingen värme tränger ut till det yttersta glaset. Under en klar och kall natt kan den yttre glasskivan kylas ner och när värmen återvänder kan glaset vara kallare än utomhusluften. Om det dessutom är hög luftfuktighet kan det sätta sig som kondens på glastrutan. Kondensen förekommer i regel under korta perioder på våren och hösten när temperaturskillnaden är stor mellan dag och natt. Kondensen bildas på natten och försvinner oftast på morgontimmarna så snart uteluften blir varmare.

Persienner

Om du låter sätta in persienner i fönsterna, så ska dessa monteras på rumssidan av glaset, sk frihängande. Tänk på att mörka persienner kan bli mycket varma av solinstrålning, vilket gör att temperaturen på glaset kan bli så hög att sprickor i glaset uppstår. Sätt därför endast ljusa persienner på insidan av fönstret.

JM lämnar inga garantier på fönster och glas, där persienner eftermonteras mellan glaset, eller vid persienner av mörk kulör. Var uppmärksam på att fönstrets energi- och ljudklassning kan försämrats genom felaktig hålltagning i fönsterbågen.

Rengöring och underhåll

Fönsterglaset måste rengöras och fönstrets gångjärn behöver smörjas regelbundet. Följ anvisningarna från din fönsterleverantör.

Fönsterbänkar av natursten

För regelbundet underhåll räcker det att du torkar av ytan med en fuktig trasa. Observera att ytan som ofta är polerad är känslig mot sura vätskor. Det är därför viktigt att torka upp vattenspill.

Utförliga skötsel- och underhållsanvisningar från din leverantör finns på följande sidor under denna flik.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om det uppstår fel på dina fönster eller fönsterbänkar som du inte själv orsakat. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Skötselråd

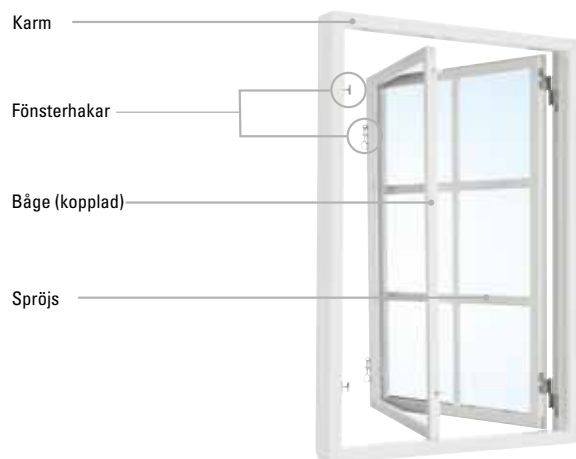

Nya fönster

Här får du hjälp med skötselråd och enklare justeringar av dina fönster. Du kan också ta del av användbara funktioner och handgrepp som du har nytta av. Hanterar du dina fönster på rätt sätt så lever de längre.

Våra träfönster med aluminiumbeklädd utsida kräver minimalt med underhåll och skötsel för att få ett långt liv. Rena träfönster kräver något mer underhåll.

Lycka till hälsar vi på SP Fönster.

Innehåll

Handhavande

Vridfönster	4
Inåtgående fönster	5
Sideswing fönster	6
Fönsterdörrar	6
Tillbehör	7

Rengöring

Glas	9
Ytbehandlade snickerier	9
Utvändig aluminiumbeklädnad	9

Underhåll av ytbehandlingen

Underhåll av täckmålade fönster från fabrik	10
Underhåll av fabrikslaserade fönster	10
Underhåll av ytbehandlat aluminium	10

Justering och felsökning

Justering och underhåll av vridfönsterbeslag	11
Justering och underhåll av beslag till inåtgående fönster med 2-vägsfunktion	11
Justering av inåtgående fönster med bultgångjärn	12
Justering och underhåll av beslag till Sideswingfönster	12
Justering, generellt	12
Smörjning av spanjoletter och andra låsmekanismer	13
Felsökning	13

Reklamation .....

Garantier .....

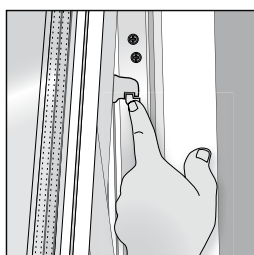
Handhavande

Vridfönster

Vädringsspärr

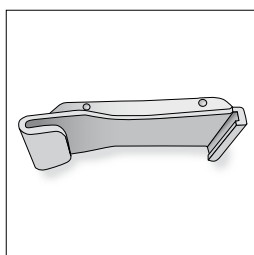
Vridfönster är försedda med en vädringsspärr. När du vill vända fönstret trycker du in och håller spärren inne. Skjut sedan bågen utåt.

För att putsa utsidan av glaset, fortsätt att skjuta fönsterbågen runt så att spärren låses i omvänt läge, det så kallade "tvättläget".

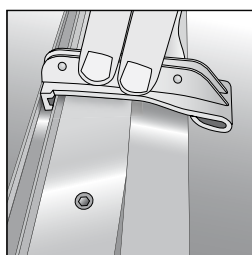

Tvättlägesspärr (Beställningsvara, artikelnr. VSB05)

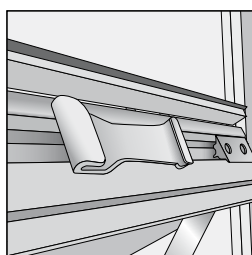
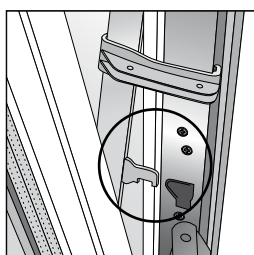
Används när du har problem att låsa bågen i tvättläget med den spärr som finns inbyggd i vridbeslaget. Placera tvättlägesspärren så långt ner på beslaget som möjligt. Observera att spärren endast får användas när du ska putsa fönstrets utsida. Belastningen av spärren vid putsning får inte överstiga 20 kg.

Tvättlägesspärr VSB05.

Placeras enl. bild och förs neråt.

Kan förvaras i spåret på överstycket. Gäller bara Balans vridfönster.

Rengöring

Glas

Fönsterputsning.

Börja med att spola av glaset, använd rikligt med vatten innan glaset/rutan rengörs.

Vi rekommenderar rengöring med vatten och handdiskmedel.

Glas ska rengöras med rengöringsutrustningar som är fria från grus och skräp.

Använd mjuka verktyg såsom gummiskrapor eller tygtrasor och eftertorka noga.

Använd inte starkt alkaliska eller aggressiva rengöringsmedel, lösningsmedel eller skarpa verktyg. Låt inte fönsterputsmedlet ligga och dra. Ett fönsterputsmedel med högre alkalitet än PH 8 ska undvikas. Läs putsmedlets innehållsförteckning noggrant, för att försäkra dig om att det inte skadar den målade träytan.

Klisterlappar, silikonrester eller dylikt tas bort med ett rakblad. Blöt först upp klisterlappar/etiketter med vatten i några minuter. Använd en så kallad klickskrapa med försiktighet. Försäkra dig om att det inte finns några skador på rakbladet och se till att bladets vinkel mot glaset inte överstiger 30 grader.

Stålskrapor ska inte användas för rengöring av glas.

Mer information om glas och rengöring finns på vår hemsida www.spfonster.se

Tänk på att:

Glas är ett skört material, men rätt inmonterat tål glaset i våra produkter en hel del påfrestningar.

Om isolerglasets utsätts för snabba temperaturväxlingar kan detta orsaka termiska spänningar i glaset.

Isolerglas kan absorbera så mycket värme att spänningarna får glaset att spricka på ett karakteristiskt sätt.

Något som kan orsaka snabba temperaturväxlingar, och som därför ska undvikas, är t ex mörka persienner och gardiner. Likaså om fönstren monteras där det förekommer kraftiga slagskuggor.

Skador som uppstår på grund av ovanstående ersätts inte av SP Fönster.

Skador på glas orsakade av egen monterad solskyddsfilm eller annat som klistrats på glaset ersätts inte av SP Fönster.

Ytbehandlade snickerier

Rengöring av ytbehandlade snickerier görs med hjälp av en fuktig trasa och handdiskmedel. Vid svårare smuts så rekommenderas rengöringsmedel för keramikhållar, t ex SIDOL.

Utvändig aluminiumbeklädnad

Se rengöring för ytbehandlade snickerier.

Även bilvårdsprodukter kan användas för den utvändiga aluminiumbeklädnaden.

Underhåll av ytbehandlingen

Underhåll av täckmålade fönster från fabrik

Fönster behöver underhåll, speciellt viktigt är kontrollen av karmbottenstycket och bågbottenstycket. Bättringsmålning måste göras om det finns blåsor i färgen, om färgen är matt eller om det finns sprickor i färgen.

Så här underhållsmålar Du:

- Tvätta ytan med målartvätt, som hanteras enligt leverantörens rekommendation.
- Slipa bort sprucken och löst sittande färg. Skrapa bort kåda som kan ha trängt ut.
- Eventuellt putsdamm borstas bort.
- Laga eventuella springor i hörnsammanfogningen eller fönsterblecket med plastisk tätmassa.
- Laga eventuella kittskador med plastiskt kitt eller fogmassa.
- Grundmåla trärena ytor med en grundfärg av alkydoljetyp för utomhusbruk, som hanteras enligt leverantörens rekommendation.
- Måla två gånger med akrylat- eller alkydoljetäckfärg för utomhusbruk, följ leverantörens rekommendation.

Underhåll av fabrikslaserade fönster

Fönster behöver underhåll. Det är speciellt viktigt att Du kontrollerar bågbottenstycket och karmbottenstycket. Lasyr som flagnat måste alltid slipas ned och ersättas med ny. Underhållslasering behövs när ytan blivit matt, grånad eller blekt.

Så här underhållslaserar Du:

- Tvätta ytan med målartvätt, som hanteras enligt leverantörens rekommendation.
- Putsa med fint sandpapper. Skrapa bort kåda som kan ha trängt ut.
- Eventuellt putsdamm borstas bort.
- Laga eventuella springor i hörnsammanfogningen eller fönsterblecket med plastisk tätmassa.
- Laga eventuella kittskador med plastiskt kitt eller fogmassa.
- Stryk på lasyr avsedd för utomhusbruk, som hanteras enligt leverantörens rekommendation för slutbehandling.

Underhåll av ytbehandlingen får inte utföras i regn eller om fönstret är fuktigt.

Ommålning av insidan kan göras efter rengöring med milt handdiskmedel. Använd vattenbaserad färg.

Underhåll av ytbehandlat aluminium

Underhåll av aluminiumets ytbehandling behöver normalt inte göras.

Skador eller repor på utvändigt aluminiumbegräddnad kan målningsbättras. Använd en miljövänlig färg enligt rekommendationer från färgbutik. Målningsbättringar på aluminium har inte samma hållbarhet som den ursprungliga pulverlackeringen.

Justering och felsökning

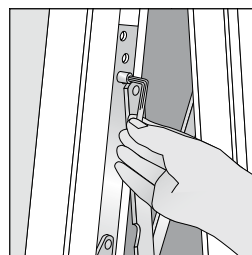
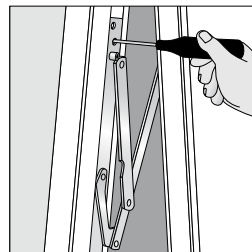
Justering och underhåll av vridfönsterbeslag

Om fönsterbågen kärvar vid öppning eller stängning kan vridbeslaget i sidorna justeras.

Vridfönster

Börja med att lossa fästskruvarna till vridbeslaget i fönsterkarmen 3-5 mm. Justera sedan fönsterbågens höjd genom att vrida insexskruven. Dra sedan fast vridbeslaget igen.

Vridfönstrens beslag behöver smörjas i de rörliga delarna för att funktionen ska säkerställas i många år. Smörj glidskenan i sidorna med vaselin årligen. Smörj beslagens rörliga delar vid nitarna med smörjolja.

Justering och underhåll av beslag till inåtgående fönster med 2-vägsfunktion

Om fönsterbågen kärvar vid öppning eller stängning kan vridbeslaget i sidorna justeras.

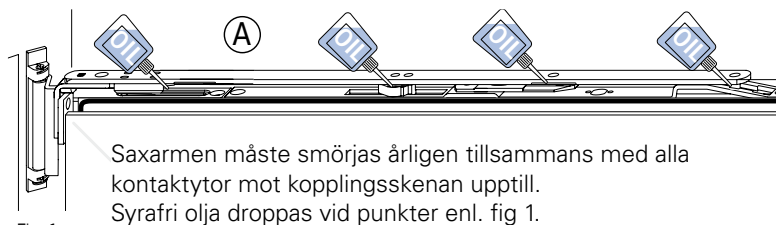

Fig. 1

Låsbeslagets ingående delar skall kontrolleras regelbundet för att försäkra sig om ett långvarigt brukande.

Följande underhåll skall utföras årligen:

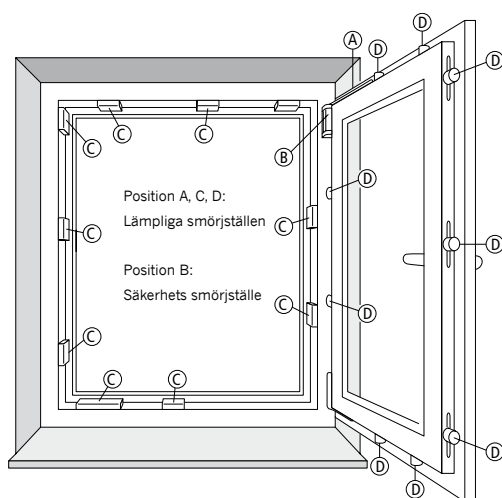
- Alla rörliga delar samt alla slitytor på beslaget skall påföras fett. Använd enbart rengörings-/ underhållsmedel som inte påverkar korrosionsskyddet på beslagsdelarna.
- När någon form av ytbehandling som målning av fönster/fönsterdörr skall utföras, var noga med att skydda samtliga beslagsdelar.
- Karmfäste och spanjolett måste inoljas årligen. Vid behov, tag bort kåpan till karmfästet och för på en droppe olja. Ytterligare ställen där olja skall påföras (se fig. 2) är vid låskolvorna över och under låshuset (se fig. 3).

Justeringsarbeten på beslaget (speciellt runt gångjärnsdelarna och saxarmen), utbyte av beslagsdelar samt ur- och ihängning av fönsterbågen skall utföras av en fackman.

Beslagsdelarna måste inoljas en gång per år. Använd vaselin samt annat passande fett på kontaktytorna (se fig. 4,5,6). Glidytan på låskolvorna (D) måste inoljas med en syrafri olja.

Beslaget illustrerat på bilden behöver inte vara identiskt med vad som är monterat i fönstret.

forts. Justering och underhåll av beslag till inåtgående fönster med 2-vägsfunktion

Inställning av stängningskraften.

Stängningskraften/tätheten på fönstret kan enkelt regleras manuellt genom inställning av de excentriska låskolvarna (D). Antalet låspunkter varierar med storlek på fönstret.

Reglering av stängningskraften mellan båge & karm, genom manuell vridning av excentriska låskolvar.

1. Drag ut
2. Ställ in önskat läge. $\pm 0,8\text{mm}$
3. Låt kolven fjädra tillbaka

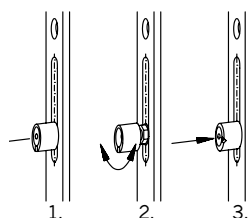

Fig. 2

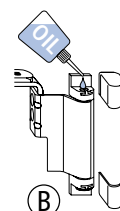

Fig. 3

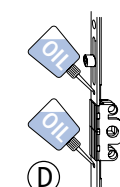

Fig. 4

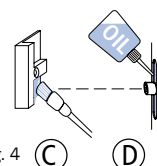

Fig. 5

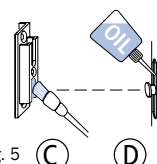
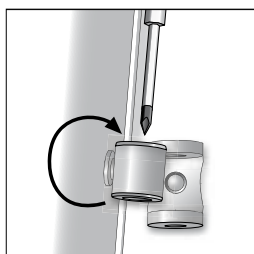
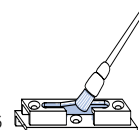
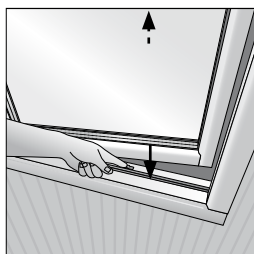

Fig. 6

Justering av inåtgående fönster med bultgångjärn

Inåtgående fönster med bultgångjärn kan justeras i sidled/diagonalt genom att vrida på bultgångjärnet.

Justering och underhåll av beslag till Sideswingfönster

Beslagen till Sideswingfönster är fabriksinställda och ska inte behöva justeras.

Beslagen till Sideswingfönster behöver smörjas i de rörliga delarna för att funktionen ska säkerställas i många år. Smörj glidskenan upptill och nertill med vaselin årligen. Smörj beslagens rörliga delar vid nitarna med smörjolja.

Justering, generellt

Inga gångjärn får justeras genom att "bryta" på gångjärnen. (Justeringar utöver vad som beskrivs i denna broschyr ska utföras av en fackman.)

Smörjning av spanjoletter och andra låsmekanismer

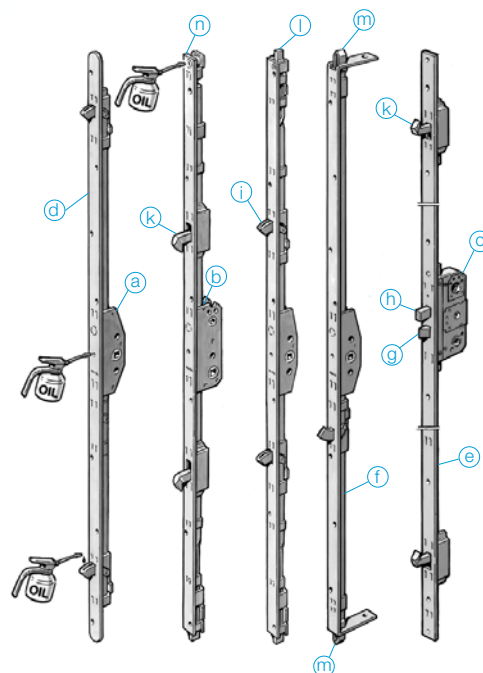
Fönster och fönsterdörrar öppnas/stängs normalt med en spanjolettlåsning. Spanjoletten behöver årligen underhållas med smörjning för att behålla sin funktion enligt tillverkarens rekommendationer:

Spanjolett - ett stängningsbeslag, med låsbart eller icke låsbart låshus, avsett för i första hand fönster och fönsterdörr. Kan fås med mikrobrytare (ett magnetlås som indikerar om produkten öppnats av någon otillbörlig).

Flerpunktslås - ett lås- och stängningsbeslag, med låsbart låshus (med regel och fallkolv), avsett för ytterdörr och fönsterdörr. Kan fås med mikromikrobrytare (ett magnetlås som indikerar om produkten öppnats av någon otillbörlig).

Konstruktion

- a. Låshus till spanjolett, ej låsbart
- b. Låshus till spanjolett, låsbart
- c. Låshus till flerpunktslås
- d. Kantskena
- e. Kolvstång, liggande
- f. Kolvstång, stående
- g. Sidkolv typ fallkolv
- h. Sidkolv typ regelkolv
- i. Sidkolv typ kilkolv
- j. Sidkolv typ svampkolv
- k. Sidkolv typ hakkolv
- l. Ändkolv typ gripkolv
- m. Ändkolv typ kilkolv
- n. Överföring för infälld broms

Skötsel och underhåll

Spanjoletter och flerpunktslås är smorda och dess funktion är kontrollerad vid leverans. För att bibehålla en god funktion, samt öka produktens livslängd, skall låshus, kolvar och bromsöverföring smörjas med några droppar olja 1-2 gånger per år.

Lämpligt smörjmedel för spanjoletter och gångjärn är ASSA låsspray, även godkänt för låscylindrar.

Felsökning

Felsökning och tips om justeringar kan fås på vår hemsida www.spfonster.se

Reklamation

Vid eventuella tillverkningsfel på fönster eller fönsterdörrar, anmäl detta till:

Garantier

SP Fönster AB tillverkar genuina kvalitetsprodukter. Vi utgår från de förnämsta grundmaterialen och tillämpar de högsta kvalitetskriterierna för tillverkningsprocessen. Resultatet är fönster och dörrar i en klass för sig – produkter att leva med, länge. Detta är orsaken till att vi kan lämna en generös garanti.

Garantiåtagande

SP Fönster AB åtar sig att avhjälpa fel som omfattas av nedanstående garanti. Härutöver tillkommer det ansvar för produkten som ålägges tillverkaren enligt gällande regelverk*.

Garantiförutsättningar

För att nedanstående garantiåtagande skall uppfyllas förutsättes att den av SP Fönster AB utfärdade monterings- och skötselanvisningen noggrant efterföljs. SP Fönster AB ersätter inte skada som uppkommit på grund av felaktig montering eller bristande underhåll, ej heller skada förorsakad av att produkten utsatts för yttre påverkan eller onormal hantering. Vidare gäller ej garantin efter reparation som inte initierats av SP Fönster AB. Kontrollmärket får ej avlägsnas eller övermålas.

Produktgaranti

SP Fönster lämnar följande garantier på fönster och dörrsnickerier med isolerglasruta:

10 ÅRS GARANTI

- på fönstret/fönsterdörrens funktion.
- mot kondens mellan glasrutor.
- mot rötskador i virket, vid ytbehandlade produkter från fabrik.

Vi tar vårt ansvar

Här på SP Fönster tycker vi det är viktigt att ta vara på vår miljö – inte minst för kommande generationers skull. Mest stolta är vi över att hela vårt ytbehandlingssystem idag är vattenbaserat, vilket innebär att inga lösningsmedel används i vår produktion av fönster. Allt för att även nästa generation ska ha det så bra som möjligt – både inom- och utomhus.

*Vår försäljning till återförsäljare regleras i nuläget av ABM 07

Kvalitet att lita på

SP Fönster är en av Sveriges största tillverkare av fönster. Vi har våra rötter i Hälsinglands skogar, och det är just från naturen vi hämtar inspiration. I vårt breda sortiment hittar du fönster, fönsterdörrar, ytterdörrar och solskydd. Sortimentet är framtaget speciellt för att matcha den varierande arkitekturen i Sverige.

Besök gärna www.spfonster.se om du vill ha mer inspiration redan nu.

Framtidens hus kräver framtidens fönster

Göteborg februari 2010

HOPPE –BARNSKYDDANDE SPÄRR K2-26, K2-34, K2-76, K2-14.

HOPPE AG är ett företag som specialiserat sig på att utveckla handtag i olika design / material (främst aluminium) för fönster och dörrar.

En viktig faktor i HOPPE's utveckling av nya produkter är att anpassa produkten efter gällande krav för respektive marknad. För den svenska marknaden är produkter runt inbrottssäkerhet och barnskyddande beslag en viktig del i produktutbudet. HOPPE var tidigt ute med en godkänd barnskyddande spärr för att uppfylla kraven, detta var i början av 90-talet.

Tiden går, barn blir mer nyfikna och läroaktiga, har lätt att ta efter vad de vuxna gör. Vi blev också medvetna om att det kom inga motsvarande nya produkter ut på marknaden, d.v.s., vid ett nytt test med barn skulle produkten inte bli godkänd. Med denna vetskap såg sig HOPPE tvungna att vidareutveckla produkten till nuvarande funktion och design som har testats (SP i Borås) med barn efter gällande standard, SS-3587, och blivit godkänd.

Vad som kan hända är att den nya produkten som barn inte klarar av att öppna, gör det samtidigt svårare för andra att förstå och manövrera, vilket är naturligt. För att nå ut en med bra information om den nya förbättrade funktionen kommer HOPPE att förse samtliga spärrar med en vidhängande etikett som skall följa varje produkt hela vägen ut till slutanvändaren. Vi ser det även som viktigt att detta brev finns med i handhavandeinstruktioner som finns i lägenheter och bostadsrätter.

Vi önskar med detta brev förtydliga varför vi har genomfört denna förbättring, det gäller att på alla vis skapa en tryggare värld för våra minsta.

INFORMATIONSBLAD: UNDERHÅLL OCH SKÖTSEL AV NATURSTEN (GOLVBELÄGGNING)

Det är lätt att underhålla natursten, oftast räcker det med att använda dammsugare eller en fuktig mopp.

Tänk på att natursten är en naturprodukt och därför inte tål många rengöringsmedel och andra kemiska produkter (t.ex. lösningsmedel). Det bästa är därför att bara använda en marseilletvål eller en neutral såpa/tvål.

Inomhus:

Dammsug eller sopa ytan.

Våttorka med rent vatten.

Tvätta med vatten och sparsamt med såpa.

Våttorka igen med rent vatten.

Använd inga andra rengörings- eller lösningsmedel.

Utomhus:

Sopa ytan.

Tvätta med en hård borste och rent vatten.

Använd inget rengörings- eller lösningsmedel men om det är nödvändigt kan klorin användas, torka sedan av golvet med vatten.

Ta bort metall och andra material som kan finnas på stenläggningen. Om de är av pulverliknande karaktär tar du bort dem med en mjuk borste och vatten.

Tänk på följande:

1. Under arbetets gång: Vattnen som finns i stenbeläggningen (i fogen och i resten av materialet) avdunstar mot ytan. Täck därför inte ytan med plast eller andra ogenomträngliga material som hindrar avdunstningen. Under den här fasen räcker det att begränsa rengöringen till att använda rent vatten (utan såpa/tvål).
2. Efter avslutat arbete: (inomhus – för utomhus se punkt 3.) Under några månader rengörs ytan bäst med ljummet vatten och lite **marseilletvål** eller en mild **neutral såpa/tvål utan rengöringsmedel**. Nästa steg är att tvätta med milt såpvatten för att skapa en skyddande hinna av tvål/såpa. För att såpvattnet ska kunna tränga in i stenen bör ytan inte sköljas. Torka bara bort

överflödigt vatten med en torr trasa. För att behålla skyddet på ytan bör den inte tvättas för ofta.

3. Normal användning: *Inomhus*, rengör vid behov. Oftast räcker det med att tvätta med vatten men använd ljummet vatten och marseilletvål om golvet är väldigt smutsigt. *Utomhus*, använd vatten, eller om det är behövs, vatten med mycket lite blekmedel. Skölj väl efteråt. *Under vintern* kan det vara bra att använda mattor för att hålla golvet rent. Kom ihåg att antifrysprodukter (t.ex. salt) kan skada stenen. Undvik *alltid*, rengörings- och lösningsmedel.

RENGÖRING AV FLÄCKAR

Var extra försiktig i början eftersom stenen då är ganska porös. Efter hand bildas en hinna av tvål/såpa som utgör ett naturligt skydd och hindrar fläckar från att tränga in.

När olyckan är framme: fukta fläcken omedelbart med hett vatten. Försvinner den inte direkt är det mycket sannolikt att den bleks när den torkat eller att den försvinner efter att ha tvättats två, tre gånger.

Ett tips för de mest envisa fläckarna är att lägga en blöt trasa över området och stryka med ett strykjärn på medeltemperatur.

Fettfläckar kan vara svårare att få bort och bör därför behandlas snabbt och kan också kräva lite mer ihärdighet.

Om fläcken fortfarande är synlig kan produkterna i tabellen nedan användas, men endast när flera försök med hett vatten inte fungerar.

Inomhus är det viktigt att förbättra skyddet på det berörda området genom att upprepade gånger tvätta med såpvatten (för att återställa den skyddande hinnan)

Glöm inte att natursten kan skadas av de flesta rengöringsmedlen samt salter, syror och lösningsmedel.

Tabell 1 – produkter beroende på typ av fläck:

TYP AV FLÄCK	PRODUKT SOM KAN ANVÄNDAS
Kaffe, te	Ammoniak eller väteperoxid (utspädd)
Vax	Bensin (på ulltrassel)
Färg, färgpigment	Klorin
Kulspetspenna, färgpenna	Etylalkohol eller väteperoxid
Frukt	Aceton eller väteperoxid
Olja, fett	Bensin
Lack, hårsprej	Aceton
Latex- eller akrylfärg	Klorin
Rost	Oxalsyra- och etanollösning
Blod, gräs, vattenbaserat bläck	Ammoniak eller väteperoxid (utspädd)
Urin	Hypobromitlösning (farlig produkt – bör endast hanteras av fackman)
Vin	Etanol eller klorin

Lås, nycklar och posthantering

Genom att sköta om låsen till din bostad kommer de att fungera under en lång tid. Skötselanvisningar för låscylinder och nycklar finns på nästa sida från leverantören.

Nycklar

Kontrollera de nycklar som används ofta, de slits med tiden. Om du vill beställa fler nycklar till din bostad, kontakta den som är säkerhetsansvarig i din bostadsrättsförening för information om hur du går till väga. Det är viktigt att du visar kontraktet för bostaden och legitimation så att ingen obehörig får tillgång till nycklar.

Posthantering

Posten levereras till din postbox i husets entré.

Tidningshållare

Tidningen levereras till en tidningshållare utanför din dörr.

Porttelefon och kodlås

Trapphusentréerna är försedda med porttelefon och kodlås. Läs mer under fliken "Porttelefon och kodlås".

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice vid fel på lås eller porttelefon. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Service och underhåll

Underhåll säkrar funktionen

Många faktorer påverkar dörrens öppning och stängning. Din dörr behöver löpande service och förebyggande underhåll för säker funktion. Låset utsätts för påfrestningar. Det dröjer inte länge förrän dörren öppnats och stängts tiotusentals gånger. På arbetsplatsen och inom offentlig miljö tyvärr ofta ovarsamt.

Assa Säkerhetscenter / Assa Servicestation

Assa rekommenderar fastighetsägaren/innehavaren att upprätta ett service- och underhållsavtal för det mekaniska låssystemet med en av ASSA licensierad återförsäljare för sakkunnig lokal assistans och service. Våra återförsäljare finns redovisade på vår hemsida.

Säkerhetsentreprenör

För service och underhåll av elektronikprodukter rekommenderas en säkerhetsentreprenör som har särskild behörighet från t ex SSF (Svenska Stöldskyddsföreningen) för projektering, dokumentation, installation och driftsättning av godkänd elektromekanisk låsanläggning.

Vid tillägg och utbyggnader av låssystem

Viktigt - Vid tillägg och/eller etapputbyggnader av befintligt låssystem rekommenderar ASSA att systemägaren att undantar låscylindrar, nycklar och passersystem från byggentreprenörens åtagande.

Detta för att systemansvarig tillsammans med den återförsäljare som har behörighetsavtalet för det aktuella objektet hela tiden ska ha full kontroll och bibehållen säkerhet över lås- och passersystem.

Mekaniska låshus

Smörjning med fett rekommenderas två gånger per år. Båda sidorna på fallarna är lika viktiga. Använd fett med bra vidhäftning, typ Assa låsfett.

Varning! Inre smörjning av tillhållarlås får ej ske.

Elektromekaniska låshus

Mekaniska delar enligt ovan. Kontrollera kablage, kabelöverföring och kontaktdon. Gör ren oxiderade kontaktytor och byt ut kablage vid kabelskador. Minst en gång per år bör en total funktionskontroll genomföras av utvald servicestation.

Varning! Smörjning av låshusets inre delar med låsspray får ej ske.

Låsenheten

Vid den årliga allmänna funktionsgenomgången kontrolleras även åtdragningen av skruvar för låshus, behör, dörrtrycken och slutbleck.

Slutbleck

För en mjuk och säker funktion bör glidytan mellan fall och slutbleck smörjas minst två gånger per år. Använd Assa låsfett, torka bort eventuellt överflöd. För brandsäkerheten är det viktigt att dörren sluter tätt, dvs den igenhållande funktionen är viktig. Kontrollera regelbundet tätningslisters status och glappet mellan slutblecket och låshusets tryckesfall. Justera vid behov. Vid elslutbleck, kontrollera att de får rätt spänning och att eventuella indikeringar fungerar. Varning! Fil- och smärgelspån stör funktionen. Britsfällig installation kan försvaga brythållsfastheten och försämra funktionen.

Dörrtrycke

Vid den årliga allmänna funktionsgenomgången kontrolleras även åtdragningen av skruvar för dörrtrycken. Vid aggressiv miljö kan behör oxidera. Vid behov kan oxidskiktet tas bort med lämpligt polermedel.

Behör

Vid den årliga allmänna funktionsgenomgången kontrolleras även åtdragningen av skruvar för behör. Vid aggressiv miljö kan behör oxidera. Vid behov kan oxidskiktet tas bort med lämpligt polermedel.

Styrenhet till motorlås

Kontrollera löpande eventuellt batteri "back-up". Ur funktionssynpunkt ett måste i samband med utrymningsdörrar. Genomför minst en gång per år en total funktionskontroll genom utvald servicestation. Kontrollera kablage och kontaktdon. Gör ren oxiderade kontaktytor och byt kablage vid kabelskador. Kontrollera att styrenheten får rätt spänning. När en dörr ej stängs tillfredsställande kan felorsakerna vara flera. Bilden på följande sida redovisar de flesta komponenter som påverkar dörrens öppning och stängning. Normalt är det således inte enkelt att fastställa felorsak. Att t ex öka kraften hos dörrstängaren för att tvinga dörren i lås, om låsmekanismen är sliten eller olåst, är ingen bra lösning. Samma sak gäller t ex skev dörr. Det är därför mycket viktigt att servicepersonalen är medveten om vilka faktorer som påverkar dörrens funktion så att översyn och justering sker på ett professionellt sätt.

Dörrstängare

För att förlänga dörrstängarens livslängd samt behålla dess inställda funktioner, ska man kontrollera en till två gånger per år att alla fastsättningsskruvar är åtdragna. Samtidigt bör man "knäppa" isär leden på armsystemet och lägga en klick fett i leden.

Dörrautomatik

Assa dörrautomatik bör genomgå en regelbunden service 1 gång per år. Vid extremt höga öppningscykler bör service ske 2 gånger per år. Vid service bör kuggdrevet smörjas med fett för att spara motorns livslängd. Dörrautomatik DA835 och DA836/7002 som har mikrobrytare som kontrollerar öppnings- och stängningsfunktionen behöver också ses över så att dessa sitter väl förankrade i sina fästen för en säker öppnings- och stängning funktion. Automatik DA 835, DA 400/7001 och DA 836/7002 som har en gummiupphängning av motorn bör kontrolleras så att gummifästena är hela. Automatik DA7501 som är försedd med fjäderspänning bör ses över så att fjädern är hel. För att förlänga dörrautomatikens livslängd samt behålla dess inställda funktioner, bör man kontrollera en till två gånger per år att alla fastsättningsskruvar är åtdragna både i dörrautomatikhuset och armfäste. För ändringar av justeringspunkterna så finns information i installations- och monteringsmanualen.

Låscylinder

Rengöring och smörjning av låscylindrar rekommenderas minst två gånger per år. Använd Assa Lock Spray och Assa Cleaner / De-Icer. Vid högfrekvent användning, typ garage eller vid extrema miljöbetingelser rekommenderas rengöring och smörjning oftare. En rengöring och smörjning bör ske strax före vintersäsongen. Detta för att förebygga funktionsstörningar p g a eventuell kondensbildning eller frysning. Vid Assa Twintronic kontrolleras årligen nyckeln, kablage, kontaktdon och den totala funktionen. Genomför årligen en total funktionskontroll genom utvald Servicestation. Varning! Använd aldrig olja eller grafit i låscylindrar. Fett och olja förorsakar funktionsstopp och bekar ihop låscylindern. Vid upprepade funktionsstörningar i låscylindrar alternativt trög nyckelfunktion, kontakta utvald servicestation. Nycklar med hög nyttjandefrekvens förslits och bör bytas ut vid försämrad öppningsförmåga.

Assa Cleaner / De-Icer

Rengöringsmedel och islösare för cylinderlås. · Effektivt - löser snabbt föroreningar. · Antifrost - löser och förhindrar isbildning. · Avsluta med att smörja cylindern med Assa Låsspray för problemfri funktion och ökad livslängd.

Assa Lock Spray

Smörjmedel som väsentligt ökar låsets funktionssäkerhet Och livslängd. · Rengör först med Assa Cleaner / De-Icer vid isbildning eller smuts · Effektivt - små mängder ger snabbt resultat. · Snabbtorkande - binder ej damm och smuts.

Gångjärn

Service- och underhållsbehovet är bl a beroende av öppningsfrekvens, belastning och miljö. Minst en gång per år kontrolleras: Funktion, smörjbehov och eventuellt lösa skruvar. Se kapitel gångjärn, avsnitt underhåll. Varning! Lösa gångjärn försämrar dörrens funktion, ökar slitaget och underlättar inbrottsförsök. Skruvar i nyinstallerade dörrar måste alltid efterdras när träet i karm och dörrblad har torkat. Då gångjärn slits bildas ett svart, fint damm som sprids runt lagringsstället. Det hamnar ofta på karm och dörr/fönster/skåplucka. Bästa sättet att undvika detta är att hålla gångjärnen väl smorda. Om dörrar med tappbärande gångjärn höjjusteras med vanliga slitringar ökar slitaget och funktionen försämras.

När en dörr ej stängs tillfredställande kan felorsakerna vara flera. På ovanstående bild redovisas de flesta av de komponenter som påverkar dörrens öppning och stängning. Normalt är det således inte enkelt att fastställa felorsak. Att t ex öka kraften hos dörrstängaren för att tvinga dörren i lås, om låsmekanismen är sliten eller om dörren är skev, är ingen bra lösning. Det är därför mycket viktigt att servicepersonalen är medveten om vilka funktioner som påverkar dörrens funktion så att översyn och justering sker på ett professionellt sätt.

Fasaden

Den yttre miljön i ditt bostadsområde påverkas i stor utsträckning av utseendet på byggnadernas fasader. Förutom att vara en del av husets exteriör är fasaden också en viktig detalj i det klimatskal som skyddar ditt hus från yttre faktorer, såsom vatten och vind.

För att säkerställa en hög standard och rätt kvalitet arbetar vi med omfattande kvalitetssystem under byggtiden eftersom noggrannhet i utförandet är avgörande för att uppnå ett gott resultat. För att upprätthålla funktion och utseende är det av stor vikt att du som boende är varsam och inte skadar fasaden. Eftersom det är bostadsrättsföreningen som äger huset måste styrelsen godkänna all typ av håltagning (exempelvis för belysning, vädringsstång eller vägghängda blomkrukor) i fasaden.

Putsad fasad

Vi har många års god erfarenhet av putsade fasader. Fasaden har ett tätskikt som säkerställer att fukt inte kan tränga in i väggen, gör därför inte hål i putsen. Håltagning i fasaden måste alltid godkännas av styrelsen och utföras av en behörig person. Punkteras tätskiktet utan erforderlig tätning kan fuktskador uppstå.

Tegelfasad

Tegel är klassiskt fasadmateriel med robust karaktär. Det fungerar som ett vind- och regnskydd för fasaden. Håltagning i fasaden måste alltid godkännas av styrelsen. Tänk på att det finns risk för att tegelstenen spricker vid borrar och att ett hål i en tegelfasad är svårt att laga på ett snyggt sätt.

Träfasad

Träpanel är ett traditionellt och beprövat fasadmateriel, det är mjukt och skapar en varm känsla. Undvik att göra hål i fasaden efter som det kan försämra träpanelens goda egenskaper. Håltagning i fasaden måste alltid godkännas av styrelsen.

Snö på balkong

För att undvika skador på fasad och balkongdörrar är det viktigt att du håller undan stora snömängder närmast huset. Var uppmärksam på var du lägger snön så att du inte skadar människor, andra balkonger eller belysningsstolpar på gården. Prata med din styrelse hur ni på bästa sätt ska sköta snöröjningen.

Under garantitiden år 1-2 gör du i första hand en felanmälan till JM Kundservice om du misstänker att det uppstått en skada på fasaden. Under garantitiden år 3-5 och efter garantitiden kontaktar du din styrelse. Se även flik Felanmälan.

Weber Serporoc Fasadsystem

Skötselanvisning

Serporoc-fasaden består av 3-skikts tjockputs – grundning, grovputs och ytputs/putsfärg.

Putsbruken är speciellt anpassade för Serporoc Fasadsystem.

Ytputsen är oftast Spritputs, Stänkputs eller Rivputs. Det kan även förekomma släta fasader eller fasadpartier, som är målade med putsfärg.

Renoveringsmetoder

När det blir aktuellt med renovering av Serporoc-fasaden kan man välja någon av följande metoder:

1. Rengöring
2. Reparation av skador
3. Rengöring, reparation av skador och påförande av nytt ytskikt.

Huvudregeln är att man vid renovering av putsade fasader alltid ska använda samma typ av putsmaterial som fasaden består av.

Olika typer av skador

Mekaniska skador

Vid skador kan även armeringsnätet ha skadats så att det måste bytas.

Sprickor

Hårfina sprickor behöver normalt inte lagas. Större sprickor bör utredas varför dom förekommer innan åtgärd bestäms och utförs.

Avflagningar mellan ytskikt och grovputs

Kan förekomma, tex vid läckande stuprör eller för slät grovputs. Orsaken kan också vara att man vid påförandet av ytskiktet inte skött för- och eftervattning på ett riktigt sätt. Härigenom har vidhäftningen redan från början blivit sämre.

1. Rengöring

Om fasaderna inte uppvisar skador, utan endast är nedsmutsade, kan de fräschas upp genom avspolning med varmvatten. Undvik att använda tillsatser såsom tvättmedel, syror och alkalier i vattnet. Provtvätta

alltid en mindre yta för att konstatera att resultatet blir acceptabelt. Mikroorganismer, alger och dylikt kan tvättas bort med speciella fasadmedel.

2. Reparation av skador

Mindre skador, där armeringsnätet är intakt.

1. Kratsa upp sprickan med kratsjärn och spola rent med vatten, eller ta bort skadat putsbruk. Det är viktigt att putsen fuktas ordentligt.

2. Laga med Therm 342, eftervattna putslagningen. Låt torka.

3. Påför ytputs eller putsfärg.

Mindre hårfina sprickor förorsakar inte någon teknisk olägenhet, eftersom putsen är helt diffusionsöppen och fungerar som ett läskapper. Det regnvatten som träffar putsytan fördelas och avdunstar.

Större skador, där armeringsnätet skadats.

1. Ta bort den skadade putsen så att minst 100 mm intakt armeringsnät friläggs.

2. Klipp till Weber 321 Nät med samma bredd som den aktuella lagningen, minst 60 mm överlapp. Fäst nätet med Therm 325 Clips.

3. Slå på eller spruta Therm 340 Underlagsbruk och avjämna så att bruksskiktet väl täcker nätet. Eftervattna och låt torka.

4. Slå på eller spruta Therm 342 Fasadbruk i två omgångar och låt torka mellan omgångarna. Då undviker man krympsprickor i kanterna. Bearbeta fasadbruket med våffla eller spikbräda. Det är viktigt att det befintliga putskskiktet har förvattnats före lagningen. Eftervattna lagningen. Låt torka före ytputs.

5. Spruta eller stryk ytputs eller putsfärg i samma struktur som den befintliga putsytan.

6. Om man kräver att lagningarna inte ska synas måste man färga över hela fasaden eller ett fasadparti med naturliga begränsningar.

3. Rengöring, reparation av skador och påförande av nytt ytskikt.

Rengöring och reparation av skador enligt metod 1 och 2 här ovan.

Efter rengöring och lagning av skador så sprutas eller stryks hela fasaden med ytputs eller putsfärg lika befintlig. Om man önskar byta struktur eller typ av färg så ska Weber kontaktas. Följ Webers anvisningar på säckar och i produktblad. Läs alltid produktbladet för respektive produkt innan användning.

Samtliga produktblad och arbetsanvisningar hittar du på vår webbplats www.weber.se

Socklar med Serporoc Fasadsystem

Vid rengöring och reparation av skador på socklar kan man i princip följa metoden ovan. Som grovputsbruk till socklar använder man Therm 370 Sockelbruk som påföres enligt Webers anvisningar på säckar och i produktblad.

Att utföra socklar med Serporoc Fasadsystem är inte längre en rekommendation ifrån Weber. Ska socklar putsas på isolering rekommenderar vi Weber Sockelsystem.

Saint-Gobain Byggprodukter AB

Box 707, Gårdsvägen 18, 169 27 Solna
Tel: 08-625 61 00, Fax: 08-625 61 80
Webbplats: www.weber.se

Skötselanvisningar fasadtegel

Långsiktig skötsel

Ett murverk kräver normalt ett minimum av underhåll. Otäta fogar skall efterfogas så att murverket hålls tätt. Murverket får ej bestrykas med något preparat utan tillverkarens godkännande. Stuprör etc. skall hållas rena så att avvattning från t.ex tak ej sker mot murverket.

Rengöring

Rengöring av murverk kan ske med vatten och normala tvättmedel. Vid försiktig användning kan tvättning ske med högtryck, men man riskerar då att skada fogarna. Okända tvättmedel kan missfärga murverket - försiktighet anbefalls.

Salt- & kalkutfällningar

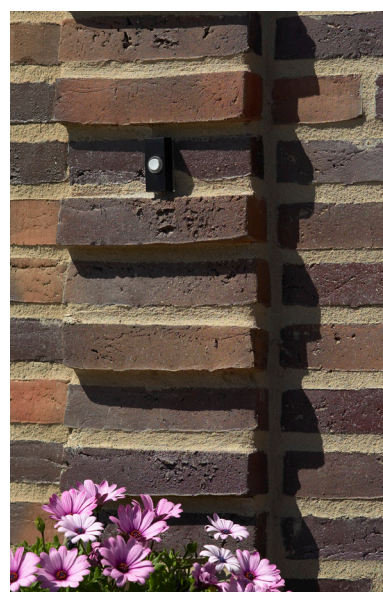
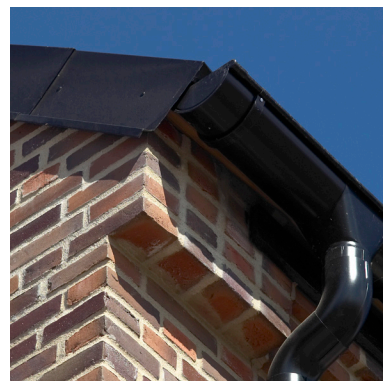
Varför får man utfällningar?

Om det nymurade murverket utsätts för kraftigt regn (inom 2-8 veckor) och uttorkningen därefter sker långsamt kan det bildas framförallt saltkristaller på ytan av teglet. Störst risk för utfällningar är på murverk som uppförs under vinterhalvåret.

Vad gör man när man har drabbats av utfällningar?

Eftersom utfällningarna till största del består av salter som är lösliga i vatten, försvinner de normalt vid regn men kommer ofta tillbaka när väggen torkar ut. Dock klingar utfällningarna av med tiden. Normalt sett försvinner det för gott, med hjälp av väder och vind, inom ett eller två år.

Vår rekommendation är att låta Naturen ha sin gång och inte försöka tvätta bort utfällningarna.

Skötselråd för målade träfasader.

Var försiktig med den nymålade ytan. Normalt är den känslig för påverkan det första dygnet. Den slutliga hårdheten infinner sig efter ca 1 vecka. Tidsuppgifterna gäller för normal temperatur och fuktighet (23 grader och 50% RH).

NORMAL RENGÖRING: För att få bort smuts och mögel som kan uppkomma i samband med luftföroreningar och fukt rekommenderas att utvändigt målade ytor tvättas en gång per år. Livslängden förlängs då på den målade ytan. Använd ett allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel, sprit eller vax av typ Delfin Allrent eller diskmedel. Fukta gärna ytan före användning av allrengöringsmedel, särskilt där solen kommer åt ytan. Rengöringsmedlet fördelar sig då jämt över ytan. Tvätta alltid nerifrån och upp. Tips: använd skumspruta av typ Nito Clean. Vid kraftig mögelbeväxning använd Delfin Alg- & mögeltvätt spädd med vatten (1:5). Var noggrann med spädning, annars finns risk för att ytan bleks.

TÄNK PÅ att fasader målade med Allmoge Täckfärg har en helmatt yta. Användning av borste, dvs mekanisk bearbetning, kan ge upphov till blankare fläckar.

FLÄCKBORTTAGNING: Prova med alifatnafta eller lacknafta (med försiktighet) på fläckar som inte går bort med Delfin Allrent. Rostfläckar kan tas bort med utspädd citronsyra.

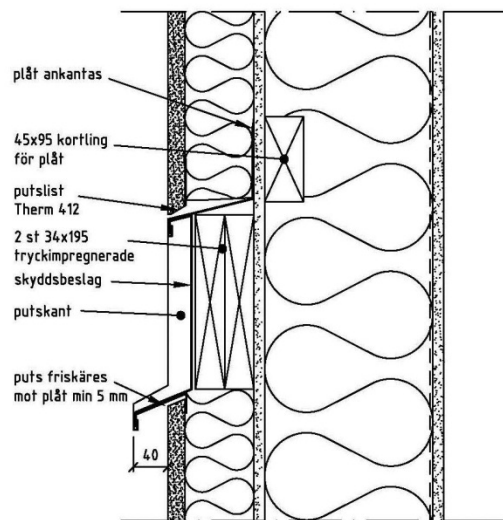
KOMPLETTERANDE BEHANDLING: Vid normalt slitage kan ommålning ske efter noggrann rengöring med Delfin Grovrent eller Delfin Alg- & mögeltvätt.

Montering av markiser

- På fönster monteras markiser med ett så kallat "karmfäste".
- Vid balkonger med ovanliggande takkonstruktion fästes markiserna med takstolsfästen i taktassarna.
- På putsad fasad, där markiser ej kan fästas i takkonstruktionen, fästes markisen på plåtinklädd träregel, enl figur 1.

Fig 1

Balkong och uteplats

För att göra balkongen lite extra trevlig är det många som sätter sin personliga prägel på balkongen. Inred din balkong med eftertanke och var aktsam med husets fasad. Vill du sätta upp blomlådor så gör det på insidan av balkongräcket.

Markiser

Om du vill sätta upp en markis ska den passa till huset och du behöver godkännande av bostadsrättsföreningens styrelse. Styrelsen har tillsammans med arkitekten tagit fram kulör och utformning på markiser i din förening.

Din styrelse har beslutat att följa arkitektens val av markiser och balkonginklädnad:

Fabrikat: Sandatex 426

Färg: NCS S 4050-Y80R (röd)

Tala med din styrelse som kan ge dig råd och anvisningar vart det är förberett för infästning av markisen. Anlita en behörig montör.

Inglasning av balkong

För att få glasa in en balkong krävs bygglov från kommunen och godkännande från bostadsrättsföreningens styrelse.

Uteplats

Om du har lägenhet i markplan ansvarar du själv för att sköta om växter och markbeläggning på uteplatsen. Kontakta din styrelse om du har några frågor.

SKÖTSELANVISNING BALKONGPLATTA

VARNING

Följande medel får inte anbringas på balkongplattan:

Rengöringsmedel som innehåller frätande syror och lösningsmedel.

Tösalt.

Diffusionstät färg.

Ovanstående medel påverkar balkongens ytskikt negativt, vilket i sin tur påverkar balkongens livslängd.

SKADOR

Vid kraftiga skador eller föroreningar bör sakkunnig personal kontaktas.

Weland skötselinstruktion

Handhavandebeskrivning, balkonger och räcken

ALUMINIUM
WELAND

Weland Aluminium handhavandebeskrivning

	Sid
Smide varmförzinkat	3
Smide (lackat, duplex)	4
Balkong (betong)	5
Balkong (aluminium)	6
Balkong (stål)	7
Räcke (anodiserat)	8
Räcke (lackerat)	9
Inglasning	10-11

Övrig information

- Weland Aluminium ansvarar endast för produkter som levererats av Weland.

OBS!

Bilder i denna broschyr är endast principbilder.

Grattis till en Weland Aluminiumprodukt

I denna skötselinstruktion har vi sammanställt tips och råd på rengöring och underhåll för att förlänga livslängden på produkten.

Beroende på olika materialegenskaper finns olika krav på underhåll för att livslängd och garantier skall gälla.

Anmärkningar, upptagna som inte reklamationsbara i denna skötselanvisning, är materialleverantörens eller branschspecifika regler och därmed inte påverkningsbart från Weland Aluminium.

Räcke (lackerat)

Weland aluminiumräcke kan även levereras i pulverlackerat utförande. Pulverlackeringen levereras enligt IVF:s kvalitetskrav. Med ytfinish typ B = Beträktningsavstånd 3 meter för exteriört bruk. Pulverlackerat räcke kan tvättas med vatten och svagt tvättmedel/tvållösning. Pulverlackeringen är väderbeständig och bibehåller sin ytfinish.

Anm:

Kapsnitt efterbehandlas ej.

Glas i balkongräcken och balkonginglasningar

Glas i balkongräcken eller balkonginglasningar bör rengöras i samma omfattning som fönster, ca 1 gång varannan månad eller oftare om så erfordras. Glasen rengörs med fönsterputs- eller handdiskmedel och vatten. Även ingående aluminiumprofiler och räckesstolpar (anodiserade eller pulverlackerade) rengörs på samma sätt.

Welands inglasningssystem är att betrakta som ett vindskydd för att förlänga vår- / höstsäsong samt att sänka ljudnivån vid hårt trafikerade vägar. Ett balkonginglasningssystem får aldrig betraktas som ett uterum. Det bör därför inte inredas med permanent golv eller mattor som kan skadas vid vattenintrång.

Anm:

Regnvatten i kontakt med färsk betong eller cementfog blir starkt alkaliskt. Vatten, som rinner eller stänker på glasen, bör snarast avlägsnas för att skador inte skall uppstå på glasen. Detta gäller även för ingående aluminiumprofiler och räckesstolpar (anodiserade eller pulverlackerade).

Glas, som skadas på detta sätt, är inte påverkbart av glasleverantören och är därför inte reklamationsbart.

WALUMINIUM
WELAND

Weland Aluminium AB
Gåvetorp • 342 92 Alvesta
Tel. 0472-445 00 • Fax 0472-400 29
info@welandalumi.se • www.welandalumi.se

Skötselanvisningar för markstensbeläggningar

Marksten och plattor i betong är starka och tåliga produkter framställda av naturliga material. Beläggningen som sådan kräver därför inget underhåll. Betongens yta påverkas över tid av slitage, väderlek, smuts, luftföroreningar och gummiavtryck. Övriga förändringar hänger oftast samman med om läggningsarbetet är fackmannamässigt utfört med tanke på bärlager, fogar och kantsäkring.

Kalkutfällningar

Betong är en naturprodukt och kalk är en beståndsdel i betongen. Kalkutfällningar kan förekomma och de utgör ett estetiskt problem. Kalkutfällningar är inte reklamationsgrundande. De försämrar inte produktens hållbarhet, utan är en naturlig del av betongens härdningsprocess. I regel slits utfällning bort efter kortare eller längre tid beroende på angreppets styrka och på det slitage ytan utsätts för.

Kalkutfällning uppkommer när oreagerad kalciumhydroxid från betongen ansamlas vid produktens yta. Kalciumhydroxiden omvandlas vid kontakt med vatten och koldioxid till kalciumkarbonat. Processen kallas även urlakning. Kalkutfällningarna syns som ljusa fält eller oregelbundna ringar på betongproduktens yta. Kan förekomma såväl på markstenar/plattor som på murblock. Kalkutfällningar är inte vanligare i färgad betong än i grå betong. Däremot syns de tydligare ju mörkare betongprodukten är.

Borstning med fint stenmjöl kan slita bort lättare angrepp. Svåra kalkutfällningar tvättas bort mekaniskt med 10-20% syra, t ex citron- eller saltsyra. Akta bar hud och ögon. Var försiktig så det inte spiller på intilliggande växtlighet. Skölj noga med vatten efter syratvättningen.

Impregnera med SurfaPore

Impregnerade betongprodukter är förseglade i ytan och därmed skyddade mot kalkutfällningar. Speciellt känsliga ytor, t ex blästrade ljusa plattor kan ta åt sig av smuts från luft och regn. För att skydda mot detta kan plattorna även efter utläggning behandlas med impregneringsmedel. SurfaPore är en vattenbaserad impregneringsvätska som inte innehåller farliga lösningsmedel. Med nanoteknologi skapas en vattentät yta för cement, fog, natursten, tegel eller konstgjord sten. Resultatet är enastående, en osynlig barriär mot fukt, sprickor, erosion och mikroorganismer.

Underhåll

Fogsanden i en nylagd markstensbeläggning bör hållas under uppsikt, speciellt under det första året. Försvinner fogsanden mister de enskilda stenarna sin samverkan och deformationer kan uppkomma. Sugande sopmaskiner tar lätt upp den nylagda sanden. Ny fogsand måste därför tillföras kontinuerligt. Ojämnheter i ytan bör rättas till så fort som möjligt.

Plattor och marksten av betong är känsliga för salthaltigt vatten och ren vägsalt, varför halkbekämpning genom saltning bör undvikas på markbetongytor, speciellt under det första året.

Vid högtrycksspolning skall lågt vattentryck, stort avstånd mellan munstycke och sten samt liten spolningsvinkel väljas (max 30°). Om betongens yttersta skikt nöts bort kommer beläggningen framöver att bli ännu mer mottaglig för orenheter. Därför är rengöring med borste och vatten att föredra framför den hårda nötning som upprepad högtryckstvätt innebär.

Problem med ogräs uppkommer vanligen endast på ytor med litet slitage. Ogräset kan förebyggas redan i anläggningsskedet bl a genom att blanda in cement eller kalk i sättsanden. Därmed skapas en ogynnsam miljö för ogräset. Genom att alltid ha fyllda fogar begränsas ogräsproblemet. S:t Eriks Ogräshämmande Dekorfog är ett miljövänligt och ekologiskt fogmaterial med lång livslängd som motverkar ogräsetablering genom ett högt pH-värde (9,6).

Rengöring av fläckar

Mossa, svamp och alger förekommer framför allt på vinterhalvåret och på skuggsidan samt under växtlighet. De gynnas av en kväverik miljö och högt pH. Tidig påväxt avlägsnas genom försiktig högtrycksspolning eller genom sopning med grovt grus. Mossa i fogarna kan skrapas bort. Försiktig spridning av zinksalt är en typ av kemisk bekämpning med långtidseffekt.

Tuggummifläckar skrapas av och tvättas sedan med hett vatten och högtryckstvätt. Påfyllning av fogsand krävs efteråt. Även kemiskt ren bensin kan användas för rengöring.

Oljefläckar, färsk olja tas torkas snabbt upp med papper, trasa eller Absol. För äldre fläckar används oljeupplösande medel och varmt vatten. Även diskmedel kan användas för upplösning av oljan och smutsen.

Rostfläckar kan avlägsnas med högtryckstvätt.

Målarfärg, oljebaserad färsk färg sugs upp med papper och täcks med sågspån eller Absol över en natt. För torkad färg används skurpulver. Vattenbaserad färg sugs upp med papper och tvättas därefter bort.

Du kan också prova rengöringsmedlet DeSalin som är ett koncentrerat, mycket effektivt rengöringsmedel med snabbt resultat och många användningsområden. Men om fläcken är liten eller begränsad är det ofta lättast att byta ut nedsmutsad platta eller sten.

Leverantörsregister

Här finns en förteckning över leverantörer till produkter i din bostad.
En fullständig förteckning över de produkter som används vid byggandet
av huset finns hos din styrelse.

Produkter	Leverantör
Badrumsinredning	Svedbergs www.svedbergs.se
Balkongräcken	Weland www.welandalumi.se
Blandare	Tapwell www.tapwell.se
Brandvarnare	Housegard www.housegard.se
Duschväggar	Inr AB www.inr.se
Dörrar	Jeld-Wen www.jeld-wen.se
Golvbrunn	Purus Group www.purus.se
Fönster och balkongdörrar	SP Fönster www.spfonster.se
Fönsterbänkar	Stenentreprenad i Hesselholm www.stenentreprenader.se
Kakel och klinkerplattor	Höganäs kakel www.cchoganas.se Centro www.centro.se
Kökssnickerier och garderober	Myresjökök www.myresjokok.se
Låsservice	Swesafe www.swesafe.se
Parkettgolv	Tarkett Sverige AB www.tarkett.se
Radiatorfilter	Dinair Ekonomifilter AB www.dinair.se
Skjutdörrsgarderober	Elfa Lumi www.elfa.com
Spisfläkt	Franke AB www.franke.se
Vitvaror	Electrolux www.electrolux.se

Garantier och rutiner för felanmälan i din bostad

Du bor i en bostadsrättsförening som har entreprenadavtal med JM och genom avtalet har du garanti på material och arbete som utförts i din bostad.

Garantin gäller under fem år på allt arbete och material som ingått i JM:s entreprenad utom på vitvaror, blandare/VS-armaturer, invändiga målningsarbeten och tapetseringar som har två års garanti. Garantitiden gäller från det startdatum som fastställts vid slutbesiktning.

År 1-2 (se även nästa sida)

Under de två första åren utför JM drift- och underhåll i fastigheten. Felanmälningar görs av både bostadsrättsföreningens styrelse och boende till JM Kundservice. Strax innan två år har passerat från garantitidens startdatum genomför JM en garantibesiktning av hela entreprenaden.

År 3-5

Fel som täcks av garantin under denna period anmäls av medlemmarna till bostadsrättsföreningens styrelse. Styrelsen reklamerar vidare till JM.

Allmänt

Vid en reklamation tar JM ställning till om felet omfattas av garantin, eventuellt sker detta efter viss undersökning/utredning. Fel och skador som beror på bristande underhåll, felaktig skötsel eller förslitning omfattas inte av garantin. Fel och skador som orsakats av yttre påverkan omfattas inte heller av garantiåtagandet. Exempelvis ingår inte normal justering av dörrar och fönster eller åtgärder enligt underhållsplan i garantiåtagandet. JM har rätt att avhjälpa fel på allt som ingått i entreprenaden. Innan bostadsrättsföreningen påbörjar reparationer av det som anses vara garantifel ska JM kontaktas i frågan.

Felanmälan år 1-2

Vitvaror

Vid fel på vitvaror i bostaden kontakta din vitvaruleverantör direkt

Electrolux - Service och reservdelar: 0771-76 76 76

Uppge alltid vad felet är samt namn, adress, telefon, E-nr och FD-nummer (var du hittar dessa nummer för respektive produkt anges i bruksanvisningen).

Tv, telefoni och dator

Om du får problem med TV-, telefon- eller Internetanslutning se instruktion under fliken "Tv, telefoni och dator".

Telia support: 020 240 250

Hiss

Vid fel på hissen, kontakta leverantören Kone direkt på telefon 020-72 20 20.

Övriga ärenden

JMs Kundservice

Tel. 020-731 731

E-mail: kundservice@jm.se

Jour

Vid akuta fel efter kontorstid, dvs efter 16.00 på vardagar samt helger.

Detta bör undvikas och ska endast ske:

- Vid fel eller haveri där det finns risk för följdskador (exempelvis vid vattenläckage).
- Vid andra brådskande fall, exempelvis om värmeanläggningen inte fungerar vintertid.

OBS!

Jour uttryckning för icke akuta fel, debiteras den som anmält felet. Om du själv orsakat felet (t.ex. stopp i avloppet) blir du betalningsskyldig.